

20 ОЖИШТОБАЦ

НЕДЕЉНИ ЛИСТ НАРОДНОГ ФРОНТА БЕОГРАДА

БРОЈ 84 ГОД. II

ИЗЛАЗИ СВАКОГ ПЕТКА

БЕОГРАД, 12 ЈУЛА 1946 ГОД.

ВЛАЈКОВИЋЕВА 8, ТЕЛ. 23-003 и 20-443

ЦЕНА ОВОМ БРОЈУ 2 ДИН.

ПОТРЕБА ТАКМИЧЕЊА У УКАЗИВАЊУ ПОМОЋИ НАРОДНИМ ВЛАСТИМА

ЧИСТИМО ЗАДРУЖНЕ ШТЕТОЧИНЕ

Само уз помоћ народно-фронтовских организација могуће је побољшати рад наших народних одбора

Међуградско такмичење одушевљено је прихваћено од свих народних организација. У свим градовима, па и у Београду, одмах се приступило постављању плана у оквиру заказаних пет такмичења. У току јуна постигнути су извесни резултати, нарочито на сектору подизања производње и у уређењу града. Али, једна врло важна тачка нашег такмичења — помаже народним одборима од стране фронтовских организација прошла је до данас незапажена. У току јуна по овој тачки није вођена никаква евиденција која би показала колико народне организације помажу своју власт и дали се та помоћ повећава. Али из тога што немамо преглед шта је учињено, не треба схватити да фронтовске организације нису пружиле помоћ. Масовна помоћ пружана је народним властима и огледа се у помоћи приликом војних обавезника, попису деце итд. У свим овим акцијама ангажовано је неколико стотина, а можда и неколико хиљада људи.

Рејонски одбор Фронта, а са њим и Градски одбор за такмичење, није у јуну поставио детаљнији план, што је донекле и разумљиво, јер је било потребно стећи искуство.

У току јуна показало се да би основно у плану такмичења по питању помоћи народним одборима требало да буду конференције које сазивају народни одбори, а којима присуствују делегати изабрани од народних организација. Како народни одбори у Београду немају својих представничких тела — народних скупштина, а да би се остварио контакт између народних одбора и народа, то до избора требало би користити ову форму конференција, које би замењивале скупштине у погледу сарадње. Број делегата на овим конференцијама углавном би одговарао броју одборника по закону. Да би се делегатима омогућило да учествују у раду, требало би их претходно путем извештаја упознати са проблемима о којима би се дискутовало на конференцијама. У градовима где су се овакве конференције одржавале, постигнути су добри резултати, јер су на њима решени многи проблеми, који би иначе, без помоћи народних организација, остали нерешени. Здравом критиком уклоњене су многе слабости у народним одборима.

Ове конференције су прави пут да све народне организације помогну у отклањању недостатака у раду народних одбора, а међу тим недостацима и бирократизма, који је честа појава у раду народних одбора у Београду. Колико Фронт може да испуни обавезе у такмичењу по овој тачки, а преко оваквих конференција, види се из недавно одржане конференције

НО Четвртог рејона по комуналним проблемима. На овој конференцији народ је показао огромно интересовање за рад своје власти.

Важна тачка у плану такмичења по питању помоћи народним одборима од стране фронтовских организација требало би да буде и учвршћење савета грађана при појединим службама (комуналној, социјално-здравственој, финансијској, станбеној, просветној, индустријској и занатству, при трговини и снабдевању итд.) До данас савети су окупљали преко неколико хиљада грађана, који су омогућавали да се многобројни задаци народних одбора савладају. Нарочито добре резултате дали су савети у прво време у гоњењу спекуланата, у попису ратне штете и другим акцијама. У своје време преко Фронта, и уз помоћ Фронта, приступило се избору савета, али на томе се и завршила помоћ Фронта. Ово такмичење је показало да су фронтовске организације по рејонима, пошто су изабрале саветнике, напустиле даље интересовање за рад тих саветника, допуштајући да се саветници спусте на ниво техничких извршилаца послова по насељима, уместо да кроз састанке Извршног одбора Фронта рејона, на којима би се дискутовали задаци тих савета, износе искуства и недостатке у раду савета, и да уздигну те саветнике на висину правих помагача одборима власти. Зато главни задатак фронтовске организације у даљем такмичењу требало би да буде учвршћење савета. Поред тога, на састанцима рејонских извршних одбора Фронта требало би да се дискутује не само о раду и задацима савета, већ и да се утврди да ли при овим службама постоје савети и, уколико не постоје, пронаћи разлоге и помоћи народним властима у њиховом поновном формирању.

Један врло добар и користан начин помоћи народној власти јесте доношење у масе путем објашњавања уредба и прописа који регулишу наш свакидневни живот, а које често не допиру даље од службених новина. Мали број грађана упознат је са врло важним одредбама које су народне власти донеле. Зато задатак фронтовских организација требало би да буде да преко конференција не само упознају грађане са уредбама, већ и са значајем испуњења тих уредба за побољшање живота Београђана, и да организују масовну контролу спровођења тих уредба. Тако, на пример, наредба народних власти о забрани продаје млека по кућама и о забрани продаје животних ммирница по улицама, залагањем Фронта и објашњавањем народу схватиће грађани да су те одлуке у њихову корист. Једино тако ће грађани правилно схватити и наредбу о забрани држања стоке и живине у граду.

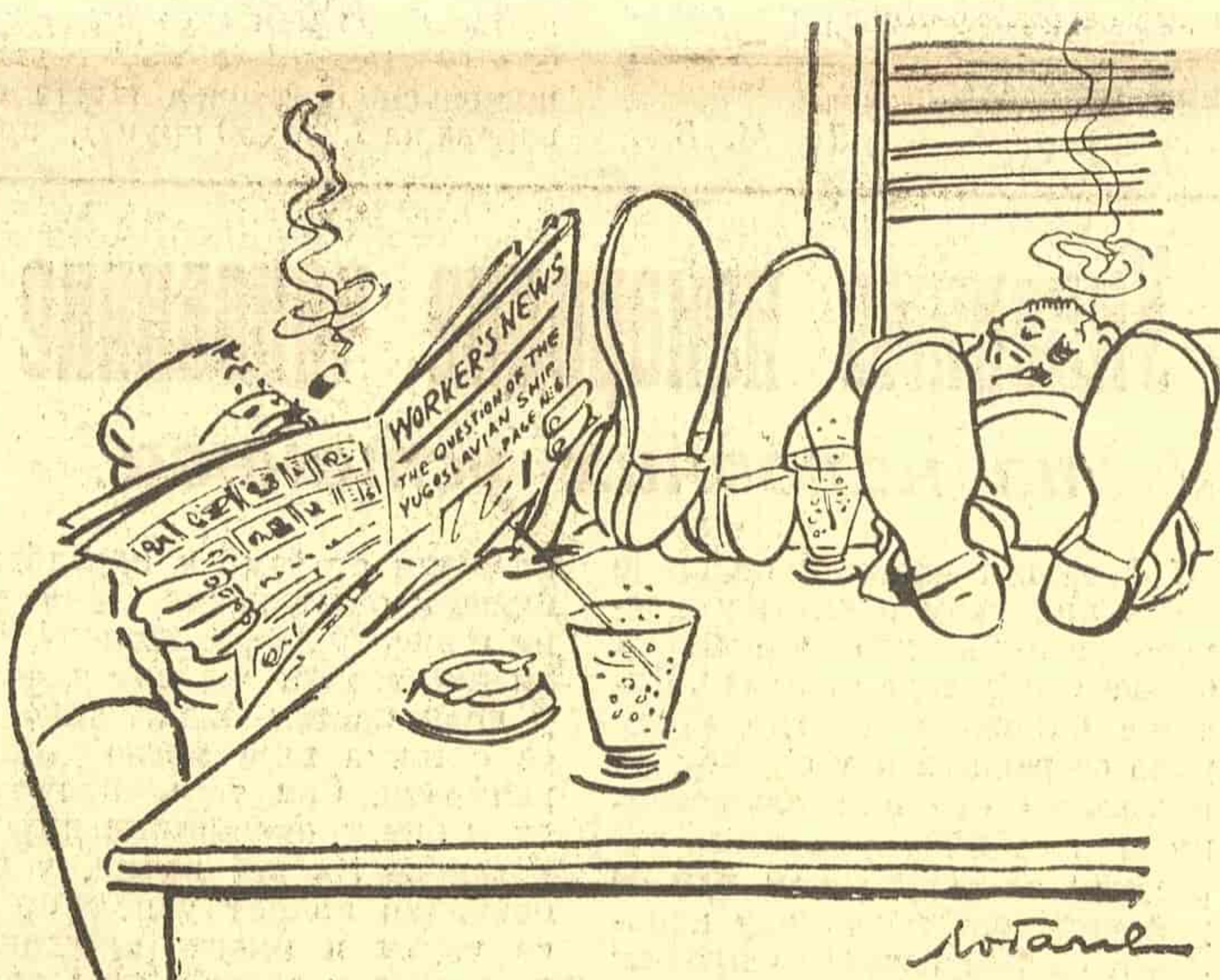
Све одлуке народних власти које регулишу живот у граду, које омогућавају бржу обнову и удобнији живот, спроводе се брзо само ако их све народне организације широко пронесу и не дозволе, на пример, да прође два месеца од доношења правилника о примени Закона о располагању становима и пословним просторима, а да велика већина Београђана не буде упозната с њим. Да не дозволе народне организације да се измени Закон о обавезној оправци оштећених зграда и рашчишћавању рушевина, којим се омогућује бржа обнова града, а широке масе о томе још ни данас да не знају. Акције, које су народни одбори спроводили у току јуна, где су фронтовске организације масовно помагале, треба и даље учвршћивати, јер ће се тим путем помоћи нашој власти у свршавању хиљаде

ситних послова. Тако би се ова помоћ огледала у помоћи приликом војних обавезника, при издавању књижица за снабдевање, при попису социјално угрожених грађана и деце; у раду на прикупљању отпадака и у разним другим акцијама.

Досадашње такмичење у Београду има један већи недостатак. На такмичење се није гледало као на целину. Међутим, ово такмичење одиграће своју улогу једино у том случају, ако се на њега гледа као на целину састављену од пет једнако важних делова. Погрешно би било давати предност једној тачки пред другом, јер живот у нашем граду неће бити сигурно потпуно онакав какав ми желимо, ако се по старом рецимо само да се очите рушевине и уреде паркови, а не помогнемо нашу народну власт, кроз конференције (народних одбора са делегатима народних организација) преко савета, у описмењавању, у сузбијању спекулације, у спровођењу у живот уредба, наредба итд. Зато у даљем такмичењу треба развити такмичарски дух по свим осталим тачкама, а нарочито по питању помоћи Фронта народној власти, што досад није био случај.

Селена МИЛЕНКОВИЋ

Просечан Јенки

— Видиш, ја сам увек држао да нам је Југославија била савезник.
— Па и јесте!
— Врага! Неће ваљда наша влада својим савезницима да плени бродове!

ШТЕТОЧИНСКО УНИШТАВАЊЕ ИМОВИНЕ СЕДМЕ РЕЈОНСКЕ ЗАДРУГЕ

Сви смо ми били очевици стварања првих задруга које су ницале од ситних, једва одвајаних улога од плата радника и намештеника, за време док је још трајала ослободилачка борба. Починило се с мукком, без радова и тезги, са нешто особља. Тако су задруге отпочеле. Данас су задруге организоване, створене од нас и припадају нама. Али, овде или онде паће се понеко, који покуша да омета развој задруга, да напаости и да ћари.

Тако одврати догађаји који су се десили у Седмој задрузи у својој суштини су непријатељски и штеточински. Како је чудно да се из незнања купио камион који не ради, ма да је плаћен 400.000 динара, тако да сада мора на оправку! Како је жалосно да у задружној каси има мањка од 117.000 динара! И као по некоме реду, нижу се још све чуднији моменти: магационер пошао на станицу да подигне ракију и успут му нестало 50.000 динара; набављач просуо 250 килограма љуте ракије, 26 килограма масти покварило се и бачено је, 40 килограма гушчије масти се ужело; 2.100 килограма сардине се укварило, 436 килограма сољене рибе се покварило, а 150 килограма пекмеца се укиселило. А заједно са свим овим долази сада и путнички аутомобил који је плаћен око 100.000 динара. И, уместо да се њиме одржава веза са откупним станицама, он, пошто нема „добрих гума“, добар је за београдске улице. И управа се вози. У магацину роба трули, из касе нестаје новац, ракија се точи као на славама. То је газдовање. Расипа се имовина радника и намештеника, као да је то похвално; то префуткују као да су сви ујаци и стрине, јер забога, задруга ће то ипак надокнадити. Задруга, за коју они мисле да њен чудни механизам може сакрити и њихова дела. Магационер се правио да не види просуту ракију, управник укварену робу, благослов је заборавао на мањак, путује се у Загреб, купује „старо гвожђе“ за 400.000 динара, а на све ово каже се „за друга послује добро“.

Тако су се ваљда завршавали месечни извештаји, које су справљале ове штеточине. У безброј ситних и великих послова криле су се ове прљаве работе као мине, чекајући погодан тренутак да дејствују и руше. Оваква злодела од штеточина овога типа, неприметљивих, лажљивих, ситних благајника, магационерчиња, опасна су, јер они по природи свога

посла могу наносити штете на свима оним местима где се сакупљају резултати и напори рада. А то су магацини и благајне.

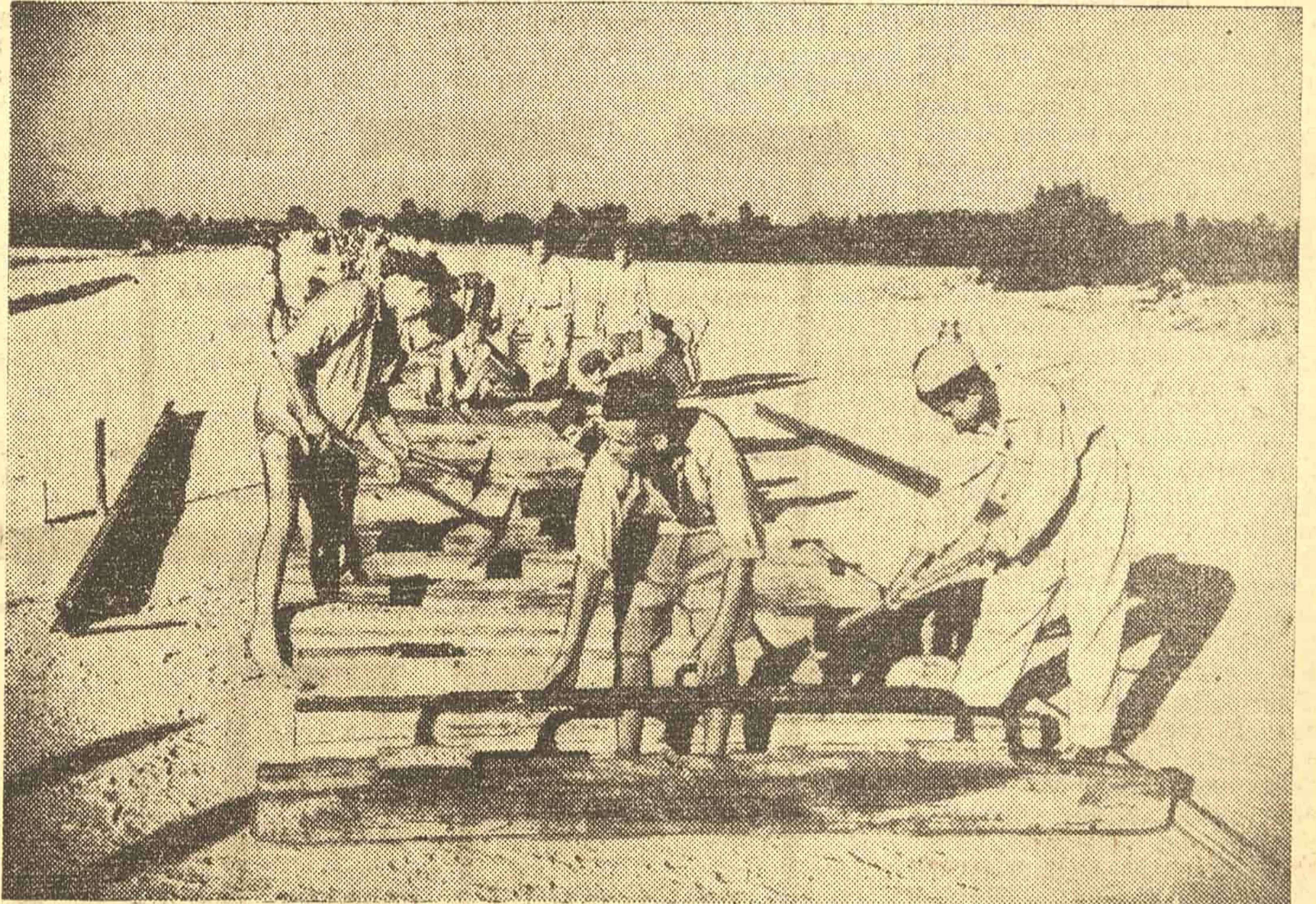
Такво држање управе Седме задруге не само да претставља по природи криминал, неправилност у раду, већ и напад на задружну имовину, непријатељско разбијање задруге изнутра, која се стварала са заносом и љубављу. Рушити и слабити задругу која је постала наша потреба и штетити је, то је и напад на нашу заједницу, на нашу државу која бди над задругама.

Када неко напада кришом и из потаје он је опасан, а када се пљачкају наше задруге онако „родбински“, „невидљиво“, то је још опасније. Јер, са оваквим неправилностима не само што ће се имати финансијске штете, већ ће то имати и одраза на људе — раднике и намештенике. Наш човек не само да гради своју кућу, он подиже и себе, он поставља и нове односе између себе и других. А на тим односима развија се и нова економија живота, задруга, по којој покушавају овакви несавесни службеници као по својем брлогу да рију у смислу „стручњака“. Али, народ има снаге као када је стварао државу, задруге, фабрике, када је подизао привреду, народ има снаге и да брани све то постојано, енергично и без милости.

Случај Седме рејонске задруге је типичан пример како се не сме и не може пословати у нашој земљи. А истовремено и случај са којим треба да се позабави Јавни тужилац. Колико ово пословање има последица, колико ће имати и да не говоримо! Чињенице су неопориви докази. Ови тешки догађаји који су се десили у задрузи ниуком случају нису случајни. Они, повезани, претстављају ланац који се непријатељски увија око Седме задруге и који може и да је угуши. Штета је велика, можда и још већа, само је потребно што пре прегледати рад, исправити грешке и немилосрдно казнити кривце.

То је отворено бацање љаге и на оне задружне руководиоце и намештенике, који даноноћно раде да би унапредили наше задругарство, и на оне задруге које успешно послују.

14 километара положене пруге — плод досадашњих напора омладине

Из свих крајева наше земље пошли су омладинци да граде пругу Брчко-Бановићи. Заједничким напорима, кроз досада непроходне пределе Босне, полажу се шине које ће учинити приступачним ове богате пределе наше отаџбине и омогућити искоришћавање њихових рудних блага. Омладинска пруга учиниће да се економски пољожај широких народних маса у многоме побољша, словенац из Јулиске крајине, македонац са Охрида, црногорац, хрват, херцеговац и србин учвршћују темеље међусобног јединства.

Омладина пуна радног полета такмичи се у напорима, ко ће више да уради, ко ће боље да уради, ко ће да однесе прелазну заставицу? Носиоци прелазне заставице, сада су омладинци из Јулиске крајине, заставица, знак успеха у раду поносно се вије на копују. Подришци су специјалисти у полагању шина. Сваког дана стотине метара новопостављеног колосека говоре о њиховом раду. Омладинска пруга ниче, рађа се као резултат заједничких напора наше нове народне омладине, њеног новог радног полета и свести.

Индивидуални и колективни станови у Совјетском Савезу

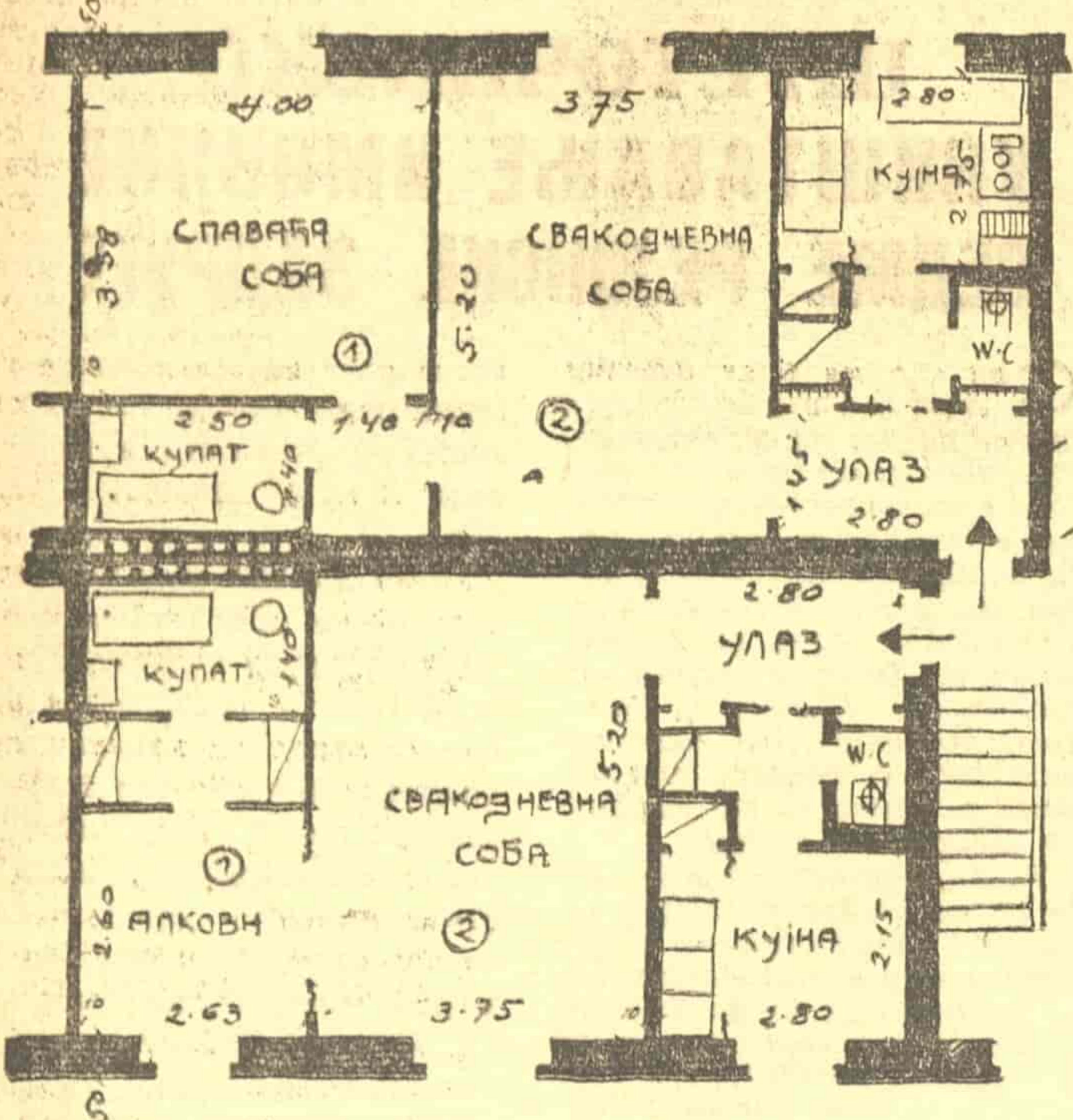
Подизање кућа за становање претставља један од најактуелнијих проблема не само код нас, већ и у свима земљама Европе пострадалим од фашистичких хорди.

Станове индивидуалног типа (вишег и нижег); 2) колективне станове. Стан индивидуалног вишег типа (види слику 1) дели се на станове мањих и већих димензија. Први имају две

весом од свакодневне собе. Мала кујна у сваком стану такође је одвојена завесом од ове собе. Клозет и лавабо су одвојени и заједнички за сва четири стана. Станови са алковном имају и један већи плакар за оставу ствари. Сваки стан је изолован од других помоћу засебног улаза у који се доспева из заједничког улаза. Из свега изложеног добија се следећа класификација станова. Индивидуални стан вишег типа има као норму станбене површине на једног човека 12—15 кв. м., док индивидуални стан нижег типа 6—9 кв. метара.

Колективни станови, са засебном или заједничком кујном, имају норму такође 6—9 кв. м. на једног човека. Што се тиче санитарско-техничког уређаја, ту се подразумева: водоводна инсталација, канализација, грејање и газификација. Рентабилност ових станова зависи од њиховог карактера, степена техничке обраде, броја станова, конструкције и материјала.

Овај кратки приказ решавања станбеног проблема у СССР треба да буде потстрек за наше архитекте да се и они овим проблемом позабаве. Било би пожељно да се расписује један конкурс у том смислу. Он би био од највеће користи и претстављао би један драгоцен прилог наших архитеката за обнову земље. У исто време он би био позив на такмичење у

Стога смо сматрали за дужност да упознамо наше архитекте са начином на који су совјетски архитекти тај проблем решавали. Пре свега, они су класификовали куће за становање. То је било неопходно, да би се на научни начин организовало пројектовање и изградња тих зграда. Оно што је досад кочило повишење ступња културе станбеног изграђивања, његово рационализирање и могућност економисања, у погледу типова станова и њихове стандардизације његових елемената, то је била одсутност сваког система у пројектовању станова. Постојало је необично шаренило и разноврсност типова кућа за становање од којих многи нису имали никакав резон д'етр. Затим, констатовала се велика различитост принципа у пројектовању, одсутност принципа јединствености основних потреба, неопходних за појединце делове стана, с обзиром на угодност становања и избора споредних просторија. Најзад, није био решен ни сам систем конструкција, који би био најрационалнији за изградњу тих станова.

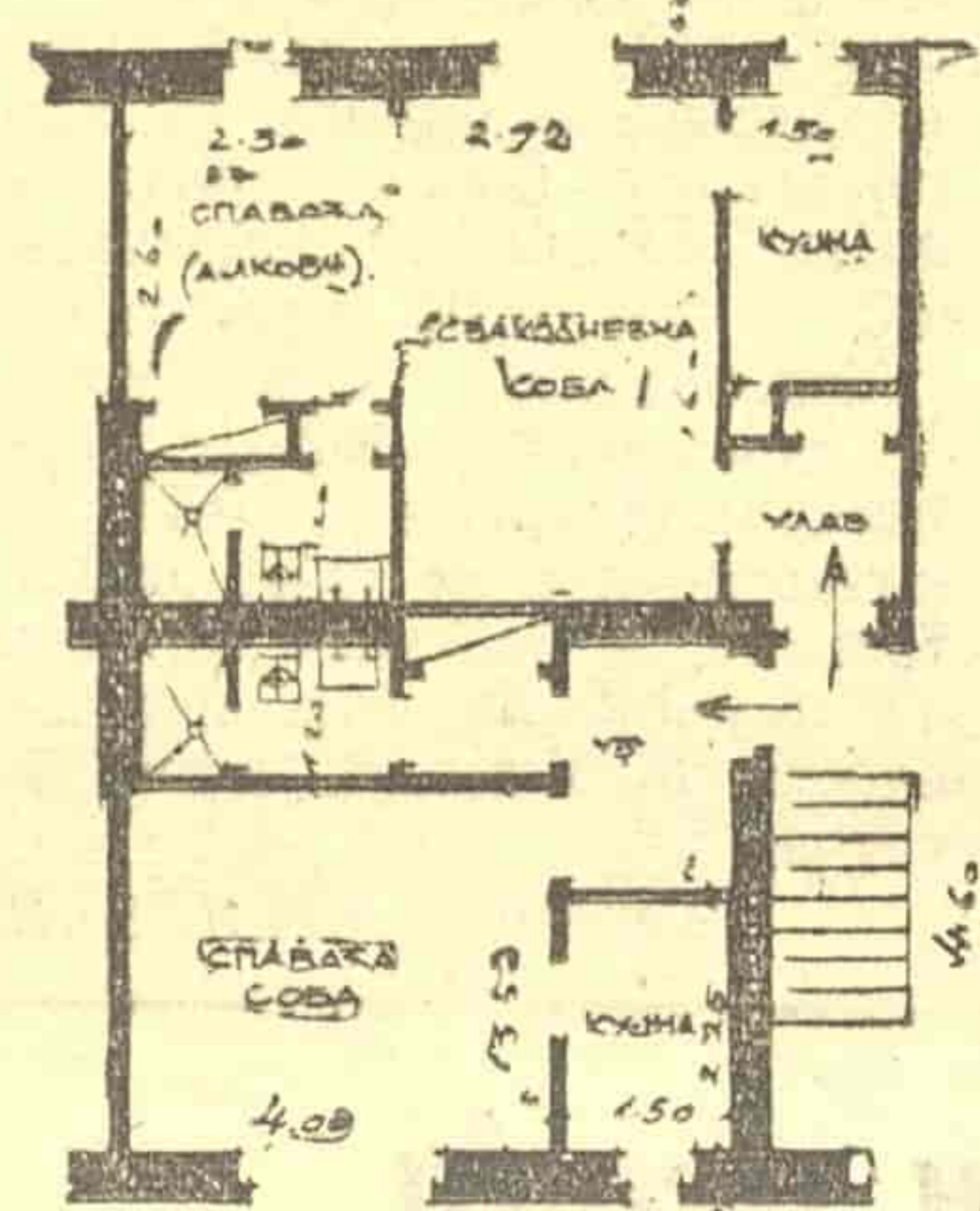
Из свих ових разлога класификација станова имала је за циљ да утврди рационалне типове станбених кућа и станова. Тек после тога се могло приступити масовном изграђивању. Али, пре свега, треба одредити основне карактерне прте сваког типа куће и услове под којима се има пројектовати. Та класификација типова станова служиће нам у првом реду као основ за израду норми, правила, пројектовања и разраде планова према одређеним типовима станова. У исто време, на основу тога моћи ће се израдити солидна база за економско изграђивање различитих пројеката.

Проблем који се за будућност поставља, то је разрада питања класификације кућа за становање које би биле основна највећег типа, тј. кућа за масовно становање. Та класификација делила би се на две групе: сталне куће за становање и привремене. У тип сталних кућа треба убржати све оне станбене грађеве, чији је рок амортизације дужи и које имају стални станбени фонд. Тип привремених кућа служио би само као помоћно средство станбеним фондovima и то дотле док се не сазидају сталне куће. У ову другу групу спадају и све врсте кућа, које се могу преносити с једног места на друго, као и просте земунице и бараци, са минималним роковима амортизације од три до пет година. Битне разлике које постоје између ових двеју група су не само у њиховим примени, већ и у искоришћавању, а то одређује њихове одлике у најосновнијим формама као: врсту станова, степен животног комфора, каквању материјала итд.

Разликујемо две групе станова: 1) станове градског типа (два-три спрата и вишим комфором); 2) станове сеоског типа (један до два спрата) и 3) колективне станове (један спрат). Што се тиче њихових удобности (комфора), основни принцип састоји се у избегавању ходника. Ово се постиже тиме што су собе проходне. Затим, треба свести улаз на минимум (2—3 м. код мањих станова), а кујне на најмање 3,5 до 4 квадратна метра. По једној другој подели имамо: 1)

собе (већу и мању и већу и алковну) или само једну собу, кујну, улаз, лавабо, нужник и туш или, ма да ређе, купатило (за стан од две собе). Најскромнији од ових станова имају само собу, кујну, улаз, нужник, плакар (немају туш). Доносимо на слици 2 један тип индивидуалног стана мањих димензија, односно два стана од којих један мањи има улаз, собу, кујну, лавабо са нужником и туш, а други, већи, две собе, од којих је једна алковна, преграђен завесом од собе за свакодневно становање, иначе са истим нузпросторијама. Што се тиче типа индивидуалног стана већих димензија (сл. 1), овај се састоји било из једне веће собе (5,20 x 3,75) и једне мање (3,58 x 4,00); било из једне веће и алковна (2,63 x 2,60). Оба имају исте улазе са орманима за одећу, кујну са алковном (спаваћа соба вероватно за помоћницу домаћице), купатило са лавабоом, нужник и плакарима. Индивидуални тип стана већих димензија има: 1) повећану норму станбене површине на једно лице; 2) лепшу унутрашњу обраду стана; 3) повећану норму нузпросторија; 4) већу висину собе (минимум 3 метра). Овде се станбена површина рачуна 10—15 метара на човека. Индивидуални тип стана мањих димензија (сл. 2) служи за масовна постројења. Његове одлике су: 1) мања површина стана, али довољна за нормалне услове живота; 2) минималне површине соба и скромнија унутрашња обрада; 3) смањена висина соба (2,40—2,50 м.). Да би се овакав тип станова могао извести потребно је нормирати димензије измештаја на минималне димензије. Као минимална норма простора за становање узима се 6—9 квадратних метара. Али, практичним експериментима утврдило се да она може бити и мања.

Што се тиче колективних станова, овде најмања површина собе за једног човека износи 8—9 кв. м. На сл. 3 видимо један заједнички улаз за сва четири стана. Од ових, три стана имају и алковну одвојену за-

коме се активност наших архитеката, нажалост, досад још није огледала...
Др М. Б.

Уклонимо ненародне чиновнике из народних установа

Извршни народни одбор је при свом оснивању преузео велики део чиновника бивше београдске општине. Питање чиновничког кадра морало се решити и у службу су примљени сви они службеници који се нису укаљали сарадњом са окупатором или се у бившој општини нису испољили својим изразито противнародним ставом. Ту се радило о службеницима који су претрпели током времена политичке утицаје разних режими. Они су обично довољни у службу преко разних политичких вођа, почев од Милоша Савчића, познатог корупционаша, Владе Илића, трговца народним добрима, па до Драгог Јовановића који је трговао људским животима и чашћу свога народа. Повед ових чиновника, преузет је и један број оних који су имали поштен став, али су, раније за-

— О, коооо, центлмен! То није никакав покољ! То се само месна полиција вежба у преузимању власти.

У ИНТЕРЕСУ ЧИСТОЋЕ ГРАДА И ЗДРАВЉА ГРАЂАНА

Уништимо пацове и спречавајмо њихово множење

Свуда где човек живи, а нарочито у многолюдним насељима, има и пацова; некад их има у толиком броју да би имали права да са људима деле власт над градом, што они често и чине, само на један анархистичко-реакционарн начин: они су и остаје пацови и у правом и у преносном значењу.

Пацов може да се припитоми, да прати човека као пас, да буде акробата и статиста, да нам служи за научна истраживања, а у невољи и за јело, али ипак он остаје наш заклет непријатељ. Он нам је непријатељ на разне начине: упропаштава нам економска добра (у Данској је 1907 године процењена годишња штета од пацова на 7,000.000 круна); пре-

носи опасне заразне болести, на пр. трихинозу и кугу (од које је у Индији умрло 1907 године око 1,200.000 људи); а заборави се некад толико, да и људе директно напада, нарочито децу (познат је случај да су пацови појели живог, истина пијаног, човека).

Код нас, као и по другим местима, живи врста пацова званих „скитница“; они су потицали од прве, мањег раста, раније одомаћене пацове. Пацови се размножавају невероватном брзином: женка може да окупи шест генерација годишње од по 6-12 младих, што на крају може да повећа породицу на око 880 чланова.

Пацови имају своје расне особине и животне навике. Пре свега, то су врло мудре животиње; у борби против човека, том мудрошћу обично се користе и кад нападају и кад се бране. Претпостављају живот у скровитим местима, у нереду, у прљавштини, далеко од светлости, неузмирано. Срећом, живот им није дуг; често у масама страдају и од разних заразних болести (интересантно је поменути да међу њима влада и нарочита болест, кад се њих 30-40 повежу међу собом реповима и тако угину).

У Београду је било пацова и пре овог рата, првих, а не у преносном смислу; данас их има у толиком броју да њихово уништавање претставља озбиљан економски и хигијенски проблем.

Пре свега, пре него што би прешли на питање дератизације, потребно је што тачније утврдити узроке наглог и масовног умножавања пацова. Ови узроци су исти свуда, у Индији као и у Југославији.

Речено је да пацови воле да живе у скровитим местима, у нереду и прљавштини. Београд, у овом погледу, за време окупације био је идеално место за пацове. Београд данас не би требало у тој мери то да буде, јер је много рушевина расчишћено и много тона ђубрета уклоњено. Али, има нешто што погоршава прилике у нашем граду, о чему ни грађани ни извесни меродавни кругови неће да воде рачуна. Реч је о чињеници да је Београд данас постао велика фарма за гајење свих могућих врста живине, и животиња: наш се град претворио у густу мрежу свакојакних штала, обора и живинарника.

Ми морамо да признамо: да је Београд, ратом разорен, постао нарочито погодно место за размножавање пацова, зато што у њему скоро нема куће где се не држе животиње или живина. Научне тачности ради треба додати да многобројни импровизовани јавни магацини за животне намирнице уносе још више нереди и нечистоће, на нашу штету, а у корист пацова.

Београд стоји пред проблемом дератизације. Које мере треба предузети?

Постоје многобројна средства за утамањивање пацова; а ово значи самим тим да ни једно од њих није довољно, ни сигурно.

Највише се употребљавају отрови, различитог хемијског

састава. — Стављају их на хлеб или сланину, а смештају на места где пацови најрадије бораве. Ова средства нису довољна, јер се мали број пацова „превари“ да отровану храну узме. Поред тога употреба отрова опасна је и за друге животиње (мачке) па и саме људе (јер пацови, пре него што цркну, поврате отровану храну и тиме загаде животне намирнице одређене за људску употребу). Као отровно средство још је најбоље употребити мешавину негашеног креча и малца (или гипса и брашна), чија употреба приморав пацове да пију воде, те тиме проузрокује смрт.

Поред отрова, употребљавају се многа механичка средства уништавања, убијање и ловљење: батина и разне врсте пацоловки. — Батину човек употребљава у отвореној борби, кад се спроводи хајка против пацова; пацоловке су мање ефикасне, јер пацови вешто избегавају постављене замке.

Ипак, најбоље и најфикасније средство у борби против пацова су њихови природни непријатељи: микроскопски мали организми (бацили) и животиње веће од пацова (мачке, пси и др.). Покушавано је, нарочито у ери епидемије куге, да се издвоје и одгаје клице, које би изазвале помор међу пацовима. Било је и успешних резултата, али, на жалост, и пацови се, као и људи, користе привилегијом стишања имунитета, због чега и најфикаснији бацили (ратин II) постају после извесног времена без ефекта.

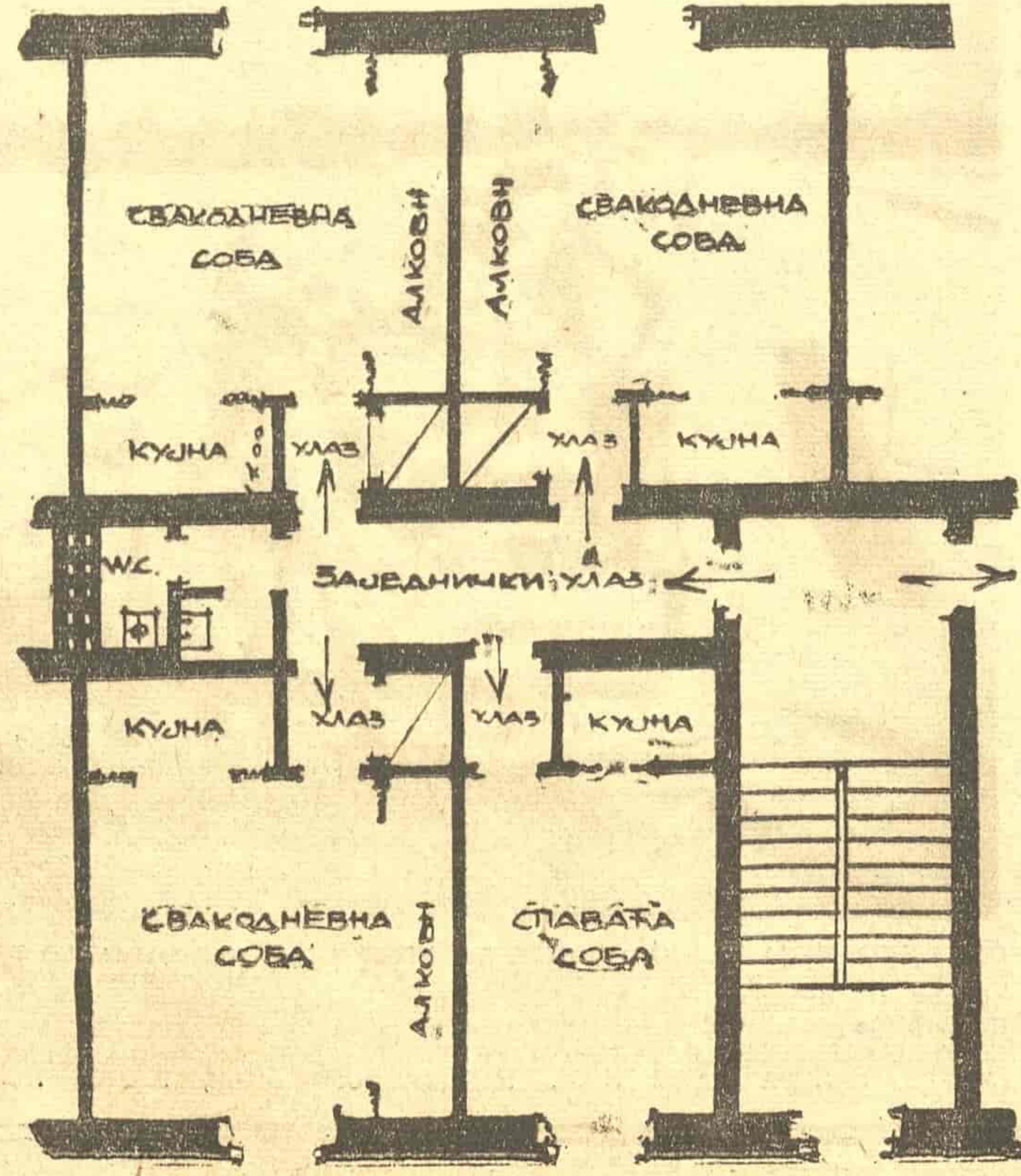
Мачке су наша најбоља војска против пацова. У градовима, а нарочито у силосима и другим магацинима за животне намирнице, требало би имати нарочиту врсту паса-ратлера; требало би по великим градовима, где је уништавање пацова свакодневна потреба, установити фарме за одгајивање ових паса.

Београд стоји пред дератизацијом. — Ми познајемо узроке „пацовске“ опасности, познајемо средства са којима можемо да се боримо; потребно је направити план борбе, тактику, заједничку за цео град.

Градска Санитетска служба о свему овоме је размишљала, предвидела мере и изградила план. Потребно је да и сви грађани борбу против пацова прихвате, јер је то у интересу целине, па и у интересу појединца.

Извршни народни одбор града Београда, већ је приступио спровођењу прве мере: наредио је делимичну забрану држања стоке и живине у извесним деловима града. Ову прву меру грађани треба правилно да оцене, да разумујеју и да спроведу, они сами, не чекајући да их рејонске власти на то нагоне.

После ове доћи ће и друге, још борбеније мере, које захтевају планско спровођење и масовно учешће грађана са целе територије Београда. Ми апелујемо на хигијенску свест Београђана, и верујемо да ће баш она да буде најфикасније оруђе у овој борби против пацова.
Проф. Милутин НЕШКОВИЋ

Даринка ГОЛОВИЋ

ЈЕДНО ОД МНОГИХ ЗВЕРСТАВА ЧЕТНИЧКИХ ХОРДИ

Мутно октобарско јутро у селу Гатама

Првог октобра 1942 у зору, упали су четници попа Ђујића у село Гата у средњој Далмацији под Мосором и извршили страшни злочин. Попалили су 106 кућа и поклали 130 мештана, жена, дете и старца, мучећи их на најгрознији начин. Попаљено село Гата, један од страшних примера четничких злочина, каквих има много у свим крајевима наше домовине, тражи праведну казну за Дражу Михаиловића и његове четничке банде.

Био је спаран јунски дан. Иза кршевитог врхунца Светог Јурја угледали смо белу вијугаву цесту. Рапшасто се одваја једним краком према Цетини кроз камену исеклину, а другим кроз суву, пожућу траву — у Гата.

Цеста вам неће причати о мутном октобарском јутру пред четири године, када је румена крв текла по њој, натапала белу прашину. Нити увала испод престола пољичких кнезова, када су мукли надовни телеса болно одзивали на њеним прсима. Ни куће у Гатама неће вам причати. Поцрнели зидови са празним прозорским дупљама (ко да су и њима четнички копали очи) стоје неми, мртви. Ни гробови иза сивог каменог зида под смоквиним гранама у селу — неће вам причати. Када би могли да проговоре, причали би вам о зеницама престрављене мајке, о зеницама у којим се видео одсјај кућа у пламену.

Али чему речи? Зар није довољно погледати Гата, окупане и сјају јунског сунца? Зар није доста видети те црне авегињске зидове, те гробове расејане селом, те жене у црнини, које срећемо на сваком кораку?

Гата оптужује. Не из освете, јер она не би мртве оживела. Не зато да кажу свету о злочину крвавих целата, јер свет то зна. Они су их стотине починили широм наше земље. Ради сутрашњице Гата оптужује. Ради казне. Да се више никад неби појавила крвава авет фашизма у облику брадаћих лица, жедних невиних крви народа.

Гата траже казну. Да се једном заувек, ишчупа корен корова, који је своје отровно трње забацио у тело народа. Гата траже казну. Да трновити оживљени рана, који су под топлим сунцем слободне зарасли, не би поновно крварили.

Мутно октобарско јутро изнад Гата.

Био је спаран јунски дан. На улазу у село чекао нас је Мирко Пивчевић. Била је недеља, када се село окупља пред црквом у хладовини вишања. Црнци су једнолично понављали своју летњу песму.

Нисмо кренули у село. Мирко нас је водио, подале од кућа, до камене пирамиде са мраморном плочом. Мирко Пивчевић је председник Месног народног одбора. Кроз раздрту кошуљу од сурог домаћег платна, надимале су се јаке селачке груди. Он прича:

— Са Мосора гледали смо село у пламену. До нас је допирало јавк кланих и бесна вика четника. Нисмо могли напасти, јер нас је било мало, а талијански тенкови су им држали отступницу. Знали смо да се догађа нешто страшно.

Дошли смо до камене пирамиде са мраморном плочом. Мирко на час заборава блиску јучерашњицу и прича о Гатама док су живеле у крилу пољичке републике.

— Сваке године Пољичани би се скупљали око овог биралишта. Само староседеоци имали су право гласа. Дидић — досељеници нису могли гласати. Народ из дванаест пољичких села бирао је своје кантунале, који су затим бирали кнеза. Два кандидата прострла би своје кабинице под престо. На чију би пало више каменчића сео би на престо. Нови кнез позвао би народ на гозбу. Пет векова бирали су Пољичани себи кнеза. Од првог жупана Апрића у XII веку, до последњег кнеза Смића 1726 године. На збору у Дубрави Пољичани су варијабом убили надбискупа сплитског. Под турским ропством Турци су људе упрегли у јарам заједно са волем. Једино то нису фашисти радили са Пољичанима...

Нису то. Али још горе. Ено, ни десет корака од каменог престола, показује Мирко увалу где се разиграло крваво коло мутног октобарског јутра.

Нисте разумеле дречава „стој“, ни хладан, језив додир каме, ви, мале девојчице, чији су ситни кораци журили да стигну са млеком у Омш. Нисте чуле болан крик ваших мајки, јер је ваш физички бол и последњи роптај загушно

ваша чула. А још топла оштрица каме, топла од детиње крви, уз клетву пијаног варвара, зарила се у мајчино грло, да угуши и тај, последњи, крик.

Седмдесет и осам покланих, из малог села на подножју Мосора, у вртаци под престолом пољичких кнезова, били су увод у крваве оргије тог мутног октобарског јутра.

Била је недеља и селјаци окупљени пред црквом, седели су у хладовини вишење. Мирко нас води селом, Зрео луд пружао је своје гране над црним остацима куће Пранчевићевих.

Под плохом његовог густог лишћа седела је млада жена и њихала на грудима дете. Уочи мутног октобарског јутра мали Драго Пранчевић имао је два месеца. Данас има четири године. Прилио се уз сукњу туђе жене, која му је сада мати, и плашљиво гледа стране људе.

Не зна Драго за мајку. За беле руке које су, у безнадном страху, чврсто стегле на прсима нејако детиње тело. — Рођени... рођени мој! Још је био премален да би запамтио последње мајчине речи када је пала на родну груд. Он је само врштао под тежином мртвог тела.

Из гомиле лешева, испод мртве мајке, у смирају дана извукли су селјаци живо дете.

Село Гата оптужује. Црвене макове њихао је ветрић са запада. Мирко нас води селом.

— Ето ту... Ту, на каменом зидићу, стајала је помакнута четничка звер са четири бомбе у руди. А преко уског путељка, на ливади усред села, стајало је тридесет селјака. Разбојници попа Ђујића, са реденицама преко прију, севали су зеленим очима побеснеле звери.

— Ха, ха, ха... и прасак четири бомбе одбије се о суре мосорске стене. Грбови, грбови... свуда грбови. И ових тридесет са црвеним маковим цвећем које њише ветрић са запада.

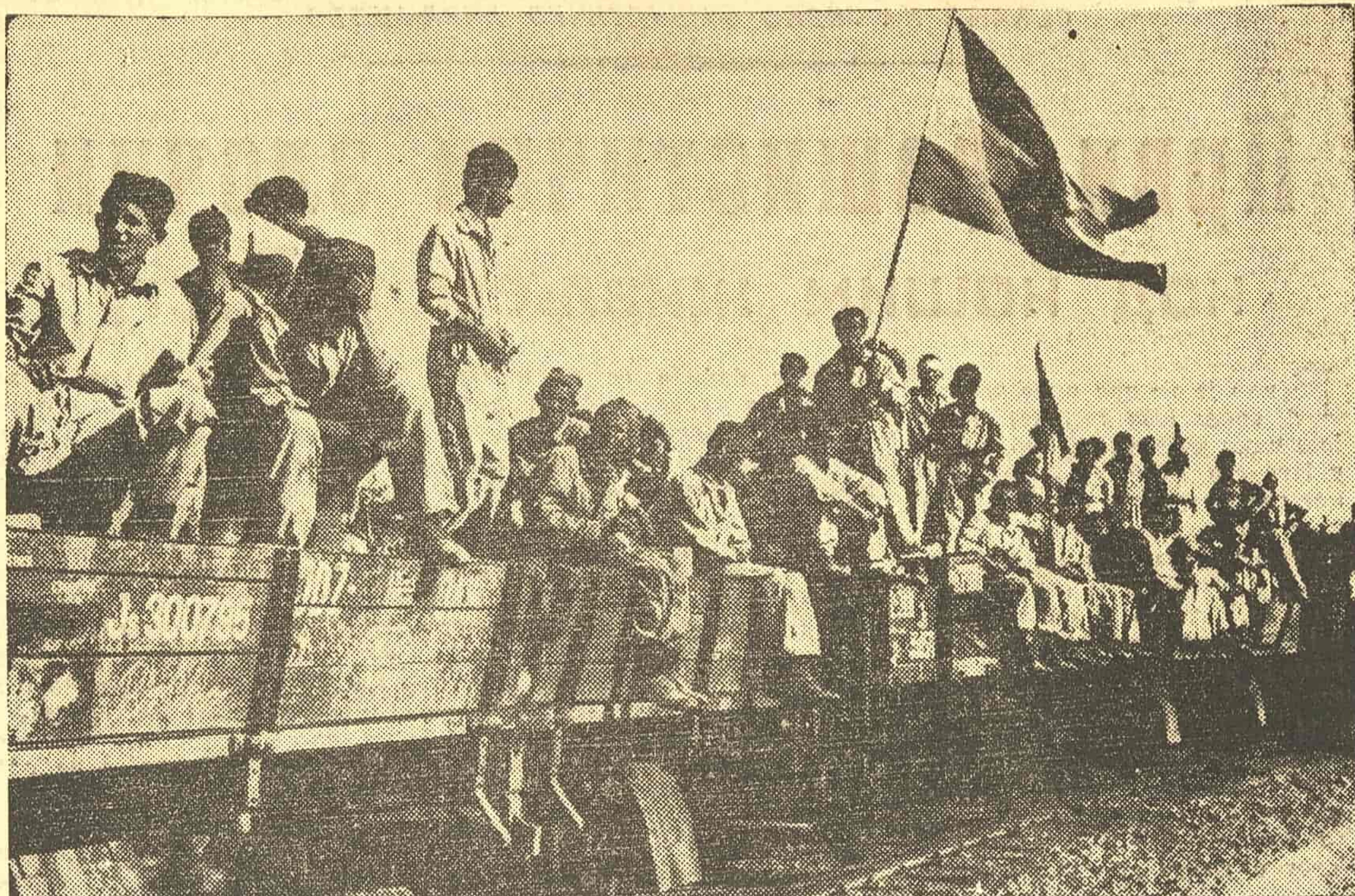
Село Гата оптужује. Сто шест разорених огњашта, сто шест оптужби против најстрашнијег од страшних злочина.

Целе Гате попаљене, 130 невиних поклано — то је биланс злочина извршеног једног мутног октобарског јутра. Четници попа Ђујића превазили су своје крволоштво.

Била је недеља. Селјаци су седели пред црквом у хладовини вишење. Пивчевић, Бенералић, Пранчевић, Баучић, преживело село (већином људи из Мосорског одреда) договарају се. Треба градити школу. Деца уче под пластом сена, под ведрим небом. Најпре школу, а онда своје домове — црне, чађаве зидине.

Гради, сеј, жањи и смирено живи мало село на подножју Мосора! Јер праведна казна чека злочинце...

Владо КОЛАР

Повратак омладинаца пругом, коју су сами саградили

ОНИ КОЈИ СЕ ВРАЋАЈУ И ОНИ КОЈИ ДОЛАЗЕ

Радна бригада школа за омладинце

Тузла, јула. Ксенијина мати, дуго је стајала на перону београдске станице испод протора вагона у коме се смештала њена кћи. — Сине, пази на себе... Јеси ли попила млеко? Чувај се, пиши мајци... пази да не одезеш...

Многе мајке београдских омладинаца саветовале су синовица и кћерица пред одлазак на пругу Врчко—Бановићи и сто што и Ксенијина мати. Имале су можда право, јер су своју децу познавале само онда док су поред њих, док су се она ослањала на туђе савете и упутства.

Али чим су пошпи из својих домова омладинци су постали свесни да се сада треба старати сам о себи, да више нема мајке која ће да бди над њима и да бригу о себи треба поделити са целим колективом — бригадом, примајући и друге обавезе.

Мајке Београда послале су своју децу на пругу, али оне су их послале и у школу живота, у којој ће деца научити више него у школској клупи.

Ксенија је одмах у возу ступила на своју нову дужност санитарског референта Пете бригаде исто онако као и сви остали омладинци, њени другови.

— Ксено, аспириин, топлומר за друга који се разболело у путу... Ксено, да видиш...

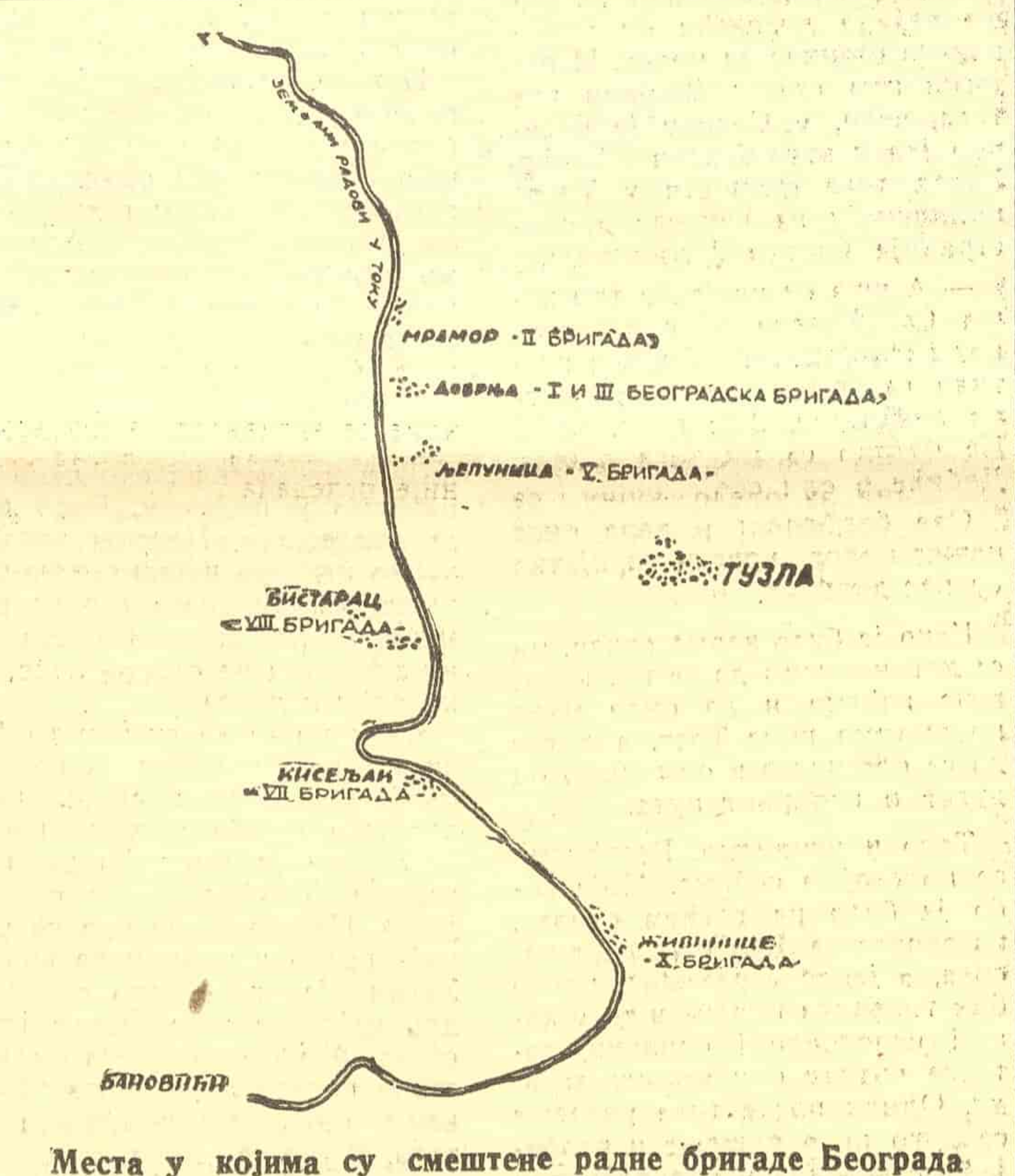
Целим путем Ксенија је трчкарала по возу, указивала помоћ свуда где је то било потребно. Мати није морала да је дуго саветује. Не само што је могла да пази на себе, већ је била и способна да бди над здрављем 270 омладинаца своје бригаде.

Вукиње... Смена бригада... Високо се вију заставе оних који одлазе. Препланула, задовољна лица, весели погледи, уздигнута чела, сигурно ступају омладинци који су испунили своје обавезе. Поздравља их врело јулско сунце, поветарац који је пре неколико тренутака миловао лишће зелених букових шума и јутарња измагљена са стрњика скоро пожњевених њива.

— Ко ће да нас замени? — питају они. — Београдске бригаде. Ипак, постоји разлика између оних који долазе и оних

који одлазе. Једни су као ђаци који су са успехом завршили свој разред, а други као почетници који први пут ступају у школско дворште. Кроз који дан те разлике неће бити више. Омладинци из бригада које одлазе и које долазе окупљају се у групице. Разговара се. Они који су већ прошли кроз школу дају упутства новодошавшим.

ску школу животу. Овде ће они научити да цене себе, своје снаге, свој рад и живот у заједници. Београд може да се поноси својим омладинцима, који су са пуним радним еланом већ приступили послу. Београд може ведром чела да чека резултате њиховог рада. Ксенијина мајка и све остале мајке београдских омладинаца који раде на Омладинској прузи, не треба да брину за своју

Места у којима су смештене радне бригаде Београда

— Другови, овде предвече захладни. Јесте ли понели што топло? Што се тиче рада не брините, то је песма. Шест сати прође као тренутак. Задовољство је радити на прузи.

Штабови бригада су центри живота и рада на Омладинској прузи. Из штаба се организује рад на деоницама, кухиња, исхрана бригада и здравствена служба. У штабовима београдских бригада налазе се омладинци који већ имају искуства, било да су били у редовима бораца ЈА, било да су већ радили на другим омладинским радницама.

Штабови новодошких увек су опседнути од још неискусних омладинаца. Сустичу се питања.

— Друже команданте, шта да радим? Како да организујемо расподелу, где да се смештимо?

Пета бригада смећта се у камион да би била превезена до Љепунице, свог места рада.

— Друже Чапајев, добиј у наш камион.

— Друже Чапајев, одјекује са свију страна.

А, Чапајев, комесар бригаде и најомљивији човек у њој има већ искуства, зна да се опходи са својим млађим друговима и ужива њихову љубав. Најтеже је радити у штабу, јер је одговорност велика, али „друг Чапајев“ био је већ у редовима бораца Југословенске армије и тамо је стекао искуства која су му потребна на његовој дужности.

Мрамор, Добриња, Љепунице, Вистрац, Кисељак и Живинице су места у којима се налазе штабови београдских бригада. У прекрасним пределима Источне Босне, Београдски омладинци ступили су у истин-

децу. Она ће се вратити као људи који су стекли још више животних искустава, весели, здрави и снажни и који су према домовини испунили велики део дуга.

Б. ВУЧКОВИЋ

Треба олакшати путовање мајкама са децом

Путовање с децом претставља за сваку мајку велику тешкоћу. Гужва у трамвају, па онда вађење карата на железничкој станици, укрцавање у воз и најзад настаје питање да ли ће неко уступити место мајци или детету.

Путовала сам возом за Суботицу. Пошто у Новом Саду треба чекати на овај воз, пошла сам у град трамвајем. Била сам изненађена када сам у трамвају изнад неколико седница прочитала: „Место за мајке с децом“.

При повратку на станицу наишла сам на ново пријатно изненађење: над вратима чекаонице написано је: „Чекаоница за мајке са децом“. Унутра је заиста примерено уређено и милина је видети како се деца забављају док чекају воз, а мајке су ослобођене сваког гурања и незгода. Пред полазак воза прво се пуштају мајке с децом, па тек онда остали путници.

Желела бих да се и у нашем граду угледају на пример Новог Сада, те да се мајкама с децом бар колико-толико олакша.

Злата РАДИЋ

Успеси задружних и државних предузећа

у снабдевању воћем и поврћем

Снабдевање Београда воћем и поврћем у прошлој години било је доста тешко. Разлози за ово првенствено су ти што државна и задружна предузећа, као новостворене организације, нису била у стању да откупе довољне количине и да интервенишу на пијацама. Сем тога, многи несавесни трговци, нарочито из редова београдских кванташа, опште интересе били су запоставили личним и на разне начине воћу и поврћу одржавали ненормално високе цене.

После стеченог искуства из 1945 године, одговорни руководиоци Министарства трговине и снабдевања Србије, Извршног одбора града Београда и државних задружних предузећа, одмах у почетку 1946 године приступају организовању сетве поврћа. На време се предузимају потребне мере за обезбеђење семена и у том циљу кромпир и пасуљ блокирају се искључиво за потребе сетве. „Гранп“, „Главна земљорадничка произвођачка“ и „Главна београдска радничка задруга“ на време почињу склапати уговоре (контрактирати) са произвођачима, помажући исте у семену и новцу и на тај начин успевају у близјој околини Београда да обезбеде засејавање већих површина земљишта поврћем. Сам „Гранп“ контрахира око 5.000 катастарских јутара, а у сопственој режији у Книћанину код Титела обрађује 1.050 катастарских јутара земље. Произвођачка задруга, као најјача организација, такође контрахира и то не само у околини Београда већ на целој територији Народне Републике Србије. Главна радничка, такође приступа овом послу и постиже видан успех на територији Војводине.

И поред добро припремене организације први плодови воћа и поврћа на београдске пијаце пристижу кроз руке пиљара, а не државних и задружних предузећа. Разни шпекуланти опет почињу свој стари занат и разним махинацијама одржавају претерано високе цене, проузрокују ненормално снабдевање и редове.

Видећи да без борбе нема победе, удружена државна и задружна предузећа ступају у акцију и крајем маја појављују се на пијацама са већим количинама воћа и поврћа по знатно сниженим ценама. Њима се одмах придружују и поштени пиљари.

Почетком јуна сва предузећа истовремено приступају отварању сопствених тезги на пијацама, те и на овај начин утичу на даљи пад цена.

Упоредивши са прошлом годином јасно видимо какву је улогу одиграла организација снабдевања преко државних и задружних предузећа. До прошле године имамо претерано високе цене, редове па чак и интервенцију народних власти у погледу максимирања цена, ове године само — организован откуп и јачи довоз путем државних и задружних предузећа обезбеђује робу по претрпаним ценама, без икаквих принудних мера од стране народне власти.

Током месеца јуна сви смо се могли уверити да је Београд заиста у довољној мери и по повољним ценама био снабдевен воћем и поврћем. Заслуга за ово припада искључиво нашим државним и задружним предузећима. С правом можемо тврдити да је ово до данас њихов највећи успех и да су се на овај начин најбоље одужили радном народу Београда.

Кад знамо да је у јуну месецу у Београд увезено 3 милиона и 450.000 кг поврћа и 1 милион и 400.000 кг воћа и да су у овом увозу учествовала са око 50% државна и задружна предузећа, онда је јасно да су она могла и диктирати цене и потпуно уништити сваку шпекулацију на пијацама.

Постигнути успеси треба да буду потстрек нашим предузећима да овом послу и убудуће посвете велику пажњу, а нарочито појединим рејонским задругама, које се до сада на овом послу нису ангажовале у довољној мери. Ове задруге треба да схвате да је првенствено баш њихов задатак снабдевања грађанства земљорадничким производима, а ово је у исто време најгоднији начин повезивања села и града, што треба да је увек њихова највећа дужност.

Обрад ПАПИЋ
Референт за воће и поврће ИНО.

Порушени идеали

— Ни Јокимовића одбрана нам не може!...

СЕЋАЊЕ НА ЈЕДНО ФАШИСТИЧКО ДИВЉАШТВО

„Синдикални борци“

Штрајкбрехери, чланови такзованих Јулијских синдиката, покушавају да омету заједно са цивилном полицијом општи штрајк у Јулиској Крајини.

— Никад нисам ни сањао да ћу бити другима пример рада и то као члан синдиката.

Фронтовски дописи

ЗАШТО СУ ПРАЗНИ БАЗЕНИ ЗА ВОДУ ПО ПАРКОВИМА

Малена деца запослених родитеља ретко имају прилике да оду на купатила Саве и Дунава, или да се купају у базени Зоолошког врта, из једноставног разлога што нема ко да их одведе. Требао би, стога, базени по парковима и скверовима

напуњени водом, како би малишани могли да осете радости купања у летњим данима, уместо што се цело време играју по сувим базенима, пуним прашице.

С. ЈОВАНОВИЋ

ЗАШТО УЛИЦЕ СА НОВИМ ИМЕНИМА НОСЕ СТАРЕ ТАБЛЕ

Моја рођака, која је допутовала из унутрашњости не познајући Београд, распитивала се код пролазника за улицу на којој је она живела. Код Споменика објаснили су јој куда треба да иде. Међутим, она се поново вратила натраг јер је видела таблу са натписом „Улица Кнеза Павла“. Пошто никад није била у Београду, није знала ни за измене називе улица и тако је лутала све док није наишла на неког човека који ју је довео до мене.

Веља НИКОЛИЋ

ШТА ЋЕ ДРУГИ... КАД ОНИ ТАКО?

На нашим пијацима нема много реда. Нарочито није на висини чистоћа на пиљарским тезгама и код сељака који доносе робу. Али, кад већ код њих влада неред, зар мора још и ово да се догађа? Наиме, 6. окт. око 10 часова пре подне, када је на пијаци највише света, на пијаци Зелени венац дошли су органи за одржавање чистоће ИНО-а. Закрчивши пролаз грађанима, зауставили су своја кола, отворили канале и чистили их док се целом пијацим разносио неподношљив смрад. Грађани су протестовали. Једна је домаћица упитала људе који су чистили зашто се чишћење врши у то време, но они на то нису хтели ни да одговоре.

Косара ПАВЛОВИЋ

Жртве „културе“

У једној америчкој држави донесен је закон о дозволи линчовања Црнаца.

— Да сте добри ви бисте на Бикинију заменили оне неспособне козе и пацове, па бисте барем научи послужили.

Први фашистички злочин над нашим живљем у Трсту

Било је то пре пуна четврт века, 1920 године, када још нико није ни слутно, да ће у Италији доћи до фашистичког режима. Онде су тада били на челу државе разни Нити, Сфорце и тд. или другим речима у Италији је тада владало оно, што се у смислу званичне западно-европске идеологије са поносом назива демократијом и слободом.

И једна пука случајност је хтела, да нас неколико Срба, враћајући се са студија из Француске за Београд, стигнемо баш 13 јула 1920 године у Трст и да ту прекинемо своје путовање. (Наиме, вагон са великим пртљагом залутао је негде око Падове и ваљало га је сачекати у Трсту).

Отсели смо, наравно, у југословенском хотелу „Балкан“, врло лепоме хотелу, који се налазио у врло лепој палати Југословенског народног дома, културне кошнице нашег живља у Трсту, у којој су биле смештене све најважније југословенске односно словеначке културне установе у Трсту, као што су биле Дружба св. Ђирија и Методија, редакције листова и часописа, разна спортска друштва итд. па и хотел „Балкан“.

Пре него што уђосмо у хотел, поред самих његових улазних врата, свратисмо у једну дуванциницу, да се снабдемо цигаретама, а и нашим новинама. Дуванџија, Словенац, врло нас је лепо примио, поговору кад је чуо да смо из Србије, и између осталог упозорио нас на црне заставе које смо стварно приметили на више зграда долазећи од железничке станице за хотел. И објасни нам ствар: Дан-два пре тога, вели, у Сплиту је потпуно један италијански официр. Услед тога фашисти у Трсту припремају за вечерас демонстрације против Југославије.

— А што су пре тога три наша Сплићанина због истог оног италијанског официра палили главом — то ништа, вели дуванџија. Али нека, нека! Не бојмо се ми тога олоша. Добиећ и они своје...

Ова борбеност и вера оног нашег малог човека пријатно су нас дирнуле.

Како је било веома топло, ми се договорисмо да се тек предвече нађемо и да онда мало проšetамо кроз Трст, а докле да се освежимо и одморимо од дугог и напорног пута.

Тако и учинисмо. Разиђосмо се по својим собама. Моја соба је била на трећем спрату, из дворшта. Кад око шест часова, а један страховит, рекао бих топовски пуцањ, и то у нашој непосредној близини, затресе читаву ону велику зграду. Одмах после тога разлеже се дуго неко рушење и разбијање стаклених и порцеланских предмета очевидно у нашој згради, ту испод нас, као у приземљу, па други исти онакав пуцањ и тресак и опет крш и лом. Шта је то? Прва помисао ми је била, да је то топовска паљба из једне касарне која се налазила — бар тако ми се учинило при доласку у хотел — на истоме тргу, преко пута од хотела. Ко зна зашто пуцају! Али откуд онај крш и лом у нашем приземљу? И тек кад поче и брзометна пушчана паљба, а затим у нашем ходнику трка, цика и запобагање, постаде ми јасно, да се у самој нашој згради одиграва нека несрећа.

Шта се догодило? Једна мала група фашистичких бандита бачила је у нашу зграду, у Југословенски народни дом, и то доле, у кафану две бомбе, затим посула зграду из све три улице гасом и запалила је од доле.

— Горимо. Гори све приземље, и спаса нам нема, сем ако нас не спасу ватрогасци — одговори ми он сав неузверен. У међувремену са улице, односно са трга на коме је био наш хотел, почела су да допиру до ходника разна урликања, без сумње фашистичке демонстрације. Пушчана брзометна паљба није престајала. На кога су пуцали не знам ни дан-дани, — вероватно на хотелске прозоре, да се не бисмо појављивали на њима, или су просто напросто шенлучили од среће. А током времена пламен је полако почео да захвата и први спрат, и код нас, на трећем, увелико су се почели осећати жара и дим, па је и ди. савје постајало све теже, а с тим у вези и очајање.

И почеше и личне трагедије. Једна млада жена, очевидно хотелска гошћа, са бебом у

наручју бачила се са нашег спрата на улицу да би скратила своје и детиње муке, да не би обе нашле смрт у пламену или се удавиле у диму. Други трагичан случај одиграо се онде у ходнику пред нашим очима. Један млад амерички морнар, свакако такође хотелски гост, који је у почетку чак упадљиво мирно стајао у ходнику и хладно посматрао ону панику, одједном је почео лудачки да се смеје.

У томе тренутку једна жена, по њеној хаљини судећи хотелска собарица, пројури крај нас на доле ка другоме спрату, у дим и ватру, у смрт. Прва помисао нам је била: Још једно самоубиство. Али она оде само до половине степеништа за други спрат, ту се попе на прозор који је гледао у дворште и скочи доле... Јурнемо за њом, погледамо кроз прозор и — спасење! Цело дворште је било покривено стакленим кровом испод кога је била ваљда кухиња или нека дворана; кров је био свега око два метра испод оног прозора, и спазимо ону жену где трчи тим кровом, затим стиже до прозора који је био тачно преко пута од прозора са кога је скочила и са кога смо је ми гледали, ту успе да ускочи у онај други прозор и кроз њега уђе у ону другу, ко зна какву зграду, која у сваком случају није припадала Југословенском народном дому и није горела.

Ван себе од среће устрчимо натраг на трећи спрат, пронађемо све Београђане који су били на томе спрату и сви до једног, а за нама и остали хотелски гости, јурисмо преко оног крова у суседну зграду.

И тако, најпосле, срећно доспесмо у једну од оне две споредне улице на које излази и наш бивши хотел односно Југословенски народни дом. Било је то пред сумрак. Али само што крочисмо ногом из капије, кад око нас зафијукаше меци из брзометки, тамо од трга. Спазише нас сликовци и не дају да се спасемо.

Срчисмо се натраг у капију и не знам ни сам како се нађосмо у подрум. Било нас је двадесетак. Подрум зајучасмо изнутра и још сви заједнички из све снаге својим раменима подупресмо врата да их зликовци не отворе лако, а ко дођу и довле.

Чини ми се да су нам то били најтежи тренуци. У подруму је био потпуно мрак. Она пушчана паљба у нашу капију трајала је још пуна два-три минута. Ходник је сав од ње јечао. Изгледало је као да пуцају право у подрумске врата. Затим је постепено слабила, доу најпосле није сасвим престала. А убрзо после тога нестале постепено и онога урликања, оних демонстрација са трга. И све се стиша.

Али одједном обузе нас поново крајња узнемиреност. Брзи и снажни кораци, који јекнуше ходником, прекинуше од-

једном тишину. А затим се заори из ходника снажан баритон на нашем језику: „Изразите! Не бојте се! Запамтите ови овај злочин. Не бојте се, браћо! Извићите! Осветићемо им се“. Шта ово значи? Очевидно да су ове речи биле нама упућене. Али ко се то нас сетио? И откуд зна где смо? Или је то замка? Јер многи Талијани у Трсту знају одлично наш језик. Шапатом се договорисмо, да не напуштамо оно своје скровиште и да се не одазивамо. И опет у дрхтавици и у највећој неизвесности остадосмо где смо, у мрачноме подруму, подупирући стално његова врата својим раменима. А онај незнани човек, можда одиста наш велики незнани пријатељ, још неколико пута је узбуђено узалуд понављао оне исте речи, јурећи ходником час даље час ближе од нас. Најпосле и он је изшезнуо. И после тога опет гробна тишина, а код нас недоумица, а затим поновно постепено смиревање.

И тек када прође ваљда петнаестак минута, решисмо да поново покушамо да се најпосле дочепамо улице. Пајаживо, нечујно откључасмо подрумске врата и на прстима, и без речи, изиђосмо у ходник, па ходником по друшпугут на ону капију. У улици ни живе душе. Спорим корацима, тобоже сасвим лежерно, само да не бисмо никоме упали у очи, упутисмо се правцем обратним од трга и изгубисмо се у споредним улицама Трста.

Најпосле спасосмо се. Сумрак је почињао. Осам је било прошло.

Циљ нам је био: железничка станица, па првим возом у отаџбину, што даље од несрећног Трста, што даље од „демократске“ Италије.

Па ипак у току вечера не могосмо одолети срцу: још једном навратисмо на онај трагични трг, да бисмо видели Југословенског народног дома у Трсту. Његов костур још је догоревало. А на ономе тргу испред Дома, хиљаду-две изабумљених фашиста лудачки су се дрли час бесно, а час радосно.

Кад смо стигли у Београд, из наших новина смо сазнали да је она прва руља фашистичких бандита, пошто је запалила Дом, наставила да руши и пали и пљачка и још неке друге наше установе у Трсту. При томе ваља нарочито подвући, да се све то догађало на очиглед тадашње италијанске „демократске“ власти и да та власт ни тада ни доцније ни прстом није мрднула да она недела спречи и да кривце казни.

Узгред речено, интересантно је да италијанска, па и сва друга „демократија културног запада“ и сад показује исту „великодушност“ према сличним поступцима неофашизма.

Св. МАРДИЋ

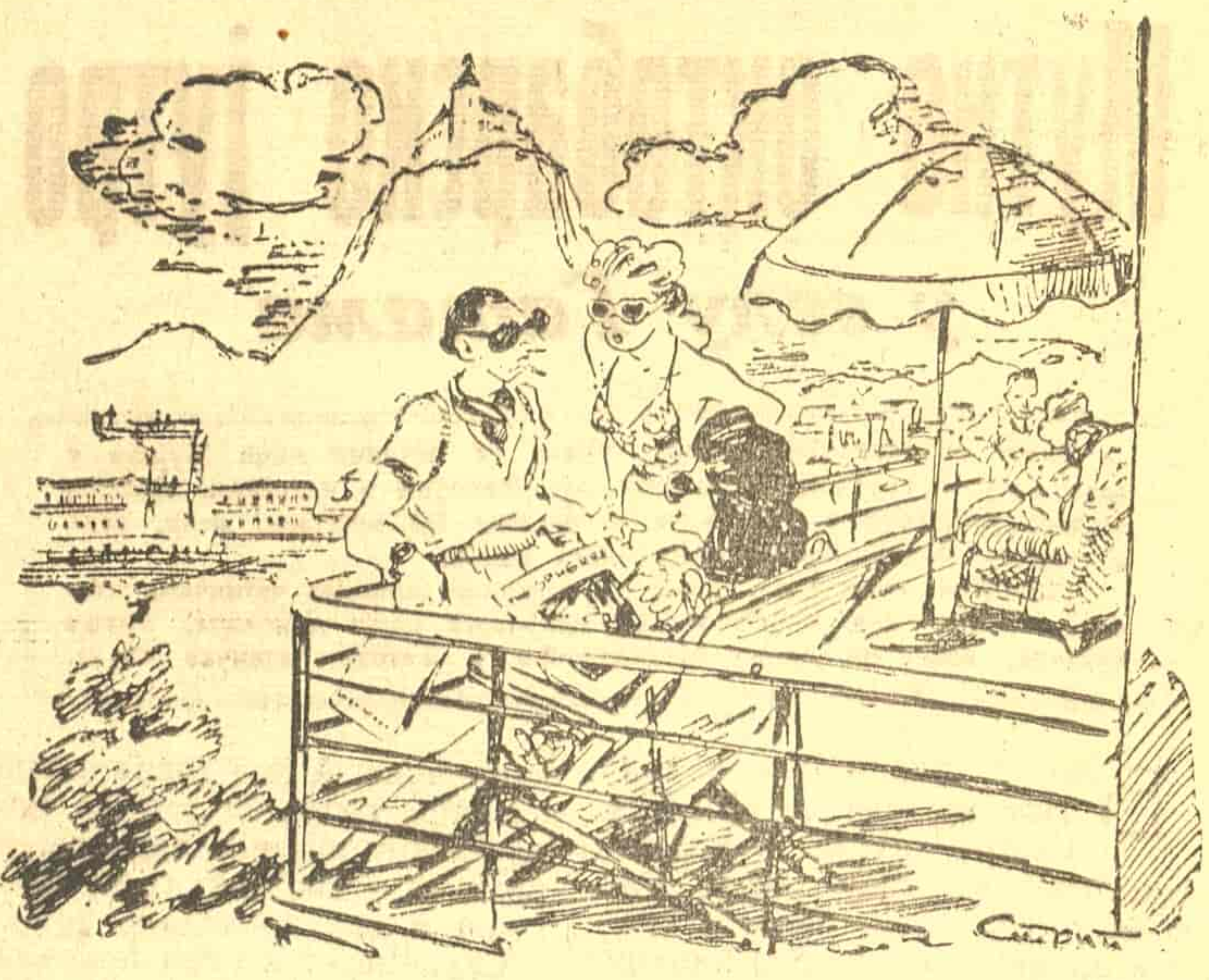
Београдске слике

После тешког гладовања за време окупације, народне власти уложиле су највеће напоре да се исхрана становника Београда побољша. Београђани као резултат тих напора опет једу чист, бели, пшенични хлеб.

„Нема правде...“

У словеначким бањама синдикалисти плаћају, нижу категорију а уживају вишу.

— Замислите, плаћају скоро дупло мање од нас а уживају иста права, и то само зато што су чланови неког синдиката.
— Да, правде заиста више нема!

ИЗ ОДЕЉЕЊА РАДНИХ ОДНОСА

Принудни управитељ предузећа који отпушта раднике и радничког повереника

Четкарско предузеће „Шумадина“, у Војводи Богдана улици број 18, добило је пре извесног времена принудног управитељца. Управитељца Живка Петровића, да поменемо узгред, свастика бившег власника предузећа, иако као једну од дужности има и набавку потребног материјала у том правцу, не предузима ништа, већ несташни материјал решава тиме што отпушта своје раднике. Пре петнаест дана она је дала отказ деветорици најбољих радника.

Још једном је Живка Петровић покушао да кочи посао у том предузећу на тај начин, што је пустио раднике предузећа да шетају и одмарају се неколико дана док она не набави материјал. Када је од стране Месног одбора дрводељаца упозорена да то изгубљено време она мора радницима новчано да надокнади, управитељца је на волшебан начин створила потребни материјал и наставила рад у предузећу. Дакле, овога пута је материјала стварно било.

Сада је управитељца пронашла нов начин да омете правилан рад у предузећу, по свим изгледима као рођака бившег власника, отпустивши девет радника, најбољих у својој струци. Међу отпуштенима налази се и радничка поверени-

ца предузећа, коју по Закону о повереницима управитељца није могла да отпусти без дозволе синдиката и радника. Иако је Месни одбор дрводељаца оменутог управитељца предузећа да нема права да отпусти радничког повереника, она је по истeku 14 дана од отказа, када је раднички повереник дошао на посао, на најброталнији начин изабацила повереницу.

Делегату Месног одбора дрводељаца, који је управитељца поставио питање зашто међу отпуштенима нема ниједног чиновника, јер су и они сувишни, управитељца је одговорила да ће они научити занат и радити као обични четкарски радници. Међутим, сви чиновници предузећа су у близини или даљем сродству са бившим власником предузећа.

Ми не знамо на који је начин Живка Петровић успела да постане принудни управитељ предузећа, али је истина да она за ово место није способна, нити познаје правила о радничким повереницима, нити има жељу да унапреди производњу у предузећу. Због оваквог њеног рада, крајње је време да је надлежни позову на одговорност.

Рудолф ЧЕПИРЛО, секретар Месног одбора дрводељаца

Радници Панчевачког моста за своје културно уздизање

Радови на Панчевачком мосту обимни су и тешки и често пута радници морају да раде по 10 и 12 часова дневно. То их, међутим, не спречава да и на културно-просветном пољу постижу видне успехе. Узрок овим успешима лежи у томе што је културно-просветни рад прилагођен општим условима рада на градилишту, тако да је читаво градилиште подељено у четири сектора. Одржавају се читалачки часови по групама, прати се дневна штампа и прорађује други материјал.

којима се одвија читав живот на Панчевачком мосту и радници све више схватају значај културно-просветног рада.

Ранко ЦАМБИЋ

Помоћ радника жетвеној кампањи

Да би што пре помогли жетвеној кампањи, радници Главне машинске радионице раде по предвиђеном плану и успели су да остваре прве резултате. Тако су десет радника у монтажном одељењу у току првих шест дана премашили норму за 25%. Дани жетве нису далеко, па је зато синдикална подружница у своје плану нарочито истакла обавезе у току месеца јуна, да монтажно одељење монтира све самовезачице до 15 јуна, а механичко-машинско одељење да монтира све старе тракторе и машине који су узети у рад до 25 јуна.

Поред ових обавеза, које се у главном састоје од припрема за жетвену кампању, у плану такмичења подвлачи се да ће рад на културно-просветном пољу бити повећан и да ће се оспособити више радника за руковање пољопривредним машинама. У томе су већ постигнути резултати, јер се извесни број радника већ оспособио у вођњи трактора, и руковању пољопривредним машинама. Радови се и даље настављају и сваког дана се показују све бољи и бољи резултати.

Радници у великом броју сарађују у својим зидним новинама. Издају се једном месечно посебне новине за сваку деоницу, а најбољи чланци из ових улазе у централне зидне новине. Радници пишу садржајне чланке, указују на своје грешке и слабости у раду и труде се да правилном критиком отклоне све грешке. То је доприносило, поред добре техничке опреме, да на изложби зидних новина Савеза грађевинаца њихове новине буду похваљене као најбоље.

Основан је и курс руског језика, али није најбоље ишло. Многи уписани су изостајали. Али пошто је запажено да се многи радници споразумевају са Русима који раде на градилишту, решено је да се рад на курсу преоријентише, тако да се организују часови дискусија којима ће се употпуњити стечено знање појединих речи. Тако се културно-просветни рад прилагођава условима под

Радници и намештеници на тежим пословима добијаће убудуће више текстила и обуће

Ради што брже и правилније расподеле текстила и обуће, Одељене трговине и снабдевања усвојило је предлог Месног синдикалног већа и раднике и намештенике поделило у три категорије, које се заснивају на врсти рада којом се баве, а на намештеницима, запосленима на најтежим пословима, дало првенство у снабдевању и да би им се додељивале веће количине текстила и обуће.

У прву категорију долазе: металци, текстилци, графикари, грађевинари, кожари, речна пловидба, радници у хемиској индустрији и стручно особље птт (физички радници), индустрија исхране, све особље запослено у кухињама менаџа, магацина као и ресторана, радници по свим трговачким и задружним магацинима, дрводељци, шофери теретних кола, као и сви радници у аутогаражама и радионицама, радници ортопедског завода и сви намештеници који врше теренску службу.

У другу категорију долазе: бербери, кућно помоћно особље, хотелијери, монополици, комуналци, општи мешовити савез, оперативна особље, радници и намештеници здравствених и социјалних установа, апотека и дрогерја и физички радници који нису обухваћени у првој категорији.

У трећу категорију спадају: намештеници који обављају административне и техничке послове који су везани за канцеларије, намештеници и културно-просветни радници по установама, позорштима, предузећима, искључивши оне који раде физичке послове, а који су наведени у већ поменутом категоријама.

Рејонски народни одбори ће убудуће примљену текстилну робу и обућу за потребе радника и намештеника свога рејона делити на следећи начин: добијену количину робе по мери (метри, килограм, комади) поделиће са укупним бројем радника и намештеника који спадају у снабдевање дотичног одбора. На тај начин добијени количину претстављаће количину робе коју би сваки појединац требало да добије од поједине врсте робе. Међутим, за прву категорију радника и намештеника тај ће се количник повисити за 25 од сто, а за трећу категорију снизити за 25 од сто.

И ова мера означава једно признање више оним радницима и намештеницима који су запослени на најтежим пословима и који на тим пословима троше више енергије, одела и обуће.

Презнојавање у биоскопима

Не знам услед чега нема више биоскопских башта и тераса, па су љубитељи филмова, који су данас и бољи и уметничкији, принуђени да се по два сата презнојавају у прегрјаним салама.

Са мало добре воље и смисла за организацију могло би се отворити у Београду неколико башта и тераса. Одговорни би требало да се позабаве овим питањем.

Д. М. РАДОЈЕВИЋ

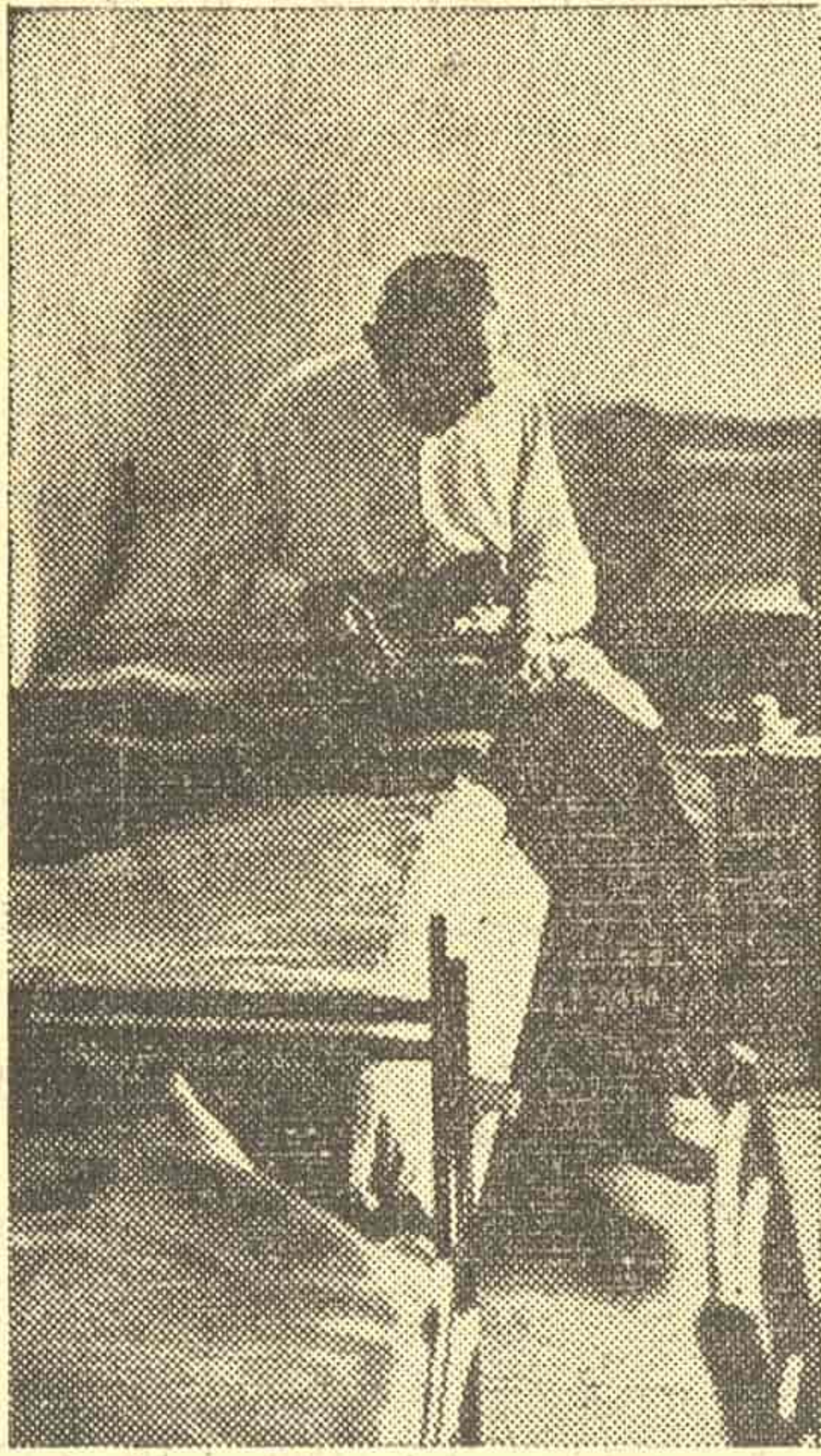
КОМУНАЛНИ ПРОБЛЕМИ

Београда

УСКРАЂИВАЊЕМ МИЛОСТИЊЕ ГРАЂАНИ ЋЕ ПРУЖИТИ ПОМОЋ ВЛАСТИМА У РЕШАВАЊУ ПИТАЊА ПРОСЈАКА

У Дому просјака живот је миран и удобан

Недеља. Звона са Саборне цркве оглашавају свршетак службе. Шарена гомила излази из цркве: дебели грађани са ланцем преко груди и штапом у рукама, смерне уседелице, старци, старце.

Кутак собе једног штићеника

Напољу их дочекује шпалар. С обе стране постројени су људи који просе. Испружене руке, жалосни погледи и муцање...

— Уделите, уделите бога ради.

И они који су малочас просили „милоост господњу“ чепркају по кутковима својих депова и ташни и спуштају ситне новчице у шаке просјака. А залим достојанствено, смерним кораком задовољни и умирени одлазе у своје домове, не знајући да су пруженом милостињом учинили више зла него добра. Јер проблем просјака не решава се милостињом...

Овакве појаве су у Београду из дана у дан све ређе. Прошла су времена када је Београд био преплављен просјацима. Тада их је човек сретао свуда: у кафани, испред цркве, на гробљу, на угловима улица, по парковима...

Богалји, слепци и беспомоћни старци, људи који су изгубили једино средство зараде — своју радну способност, били су у старој Југославији прегруштани сами себи, бацају на улицу одакле их је полиција протеривала у друге градове, јер „те лепштине неће да раде!“

Има их разних врста: они који више не могу да раде, они који неће да раде и они којима је прошња једина рад која знају.

За оне прве наше народне власти су се побринуле. Они су били жртве предатног друштвеног поретка и заслужили су да се о њима поведе рачуна. Данас су смештени у просјачким домовима.

На свесним грађанима лежи задатак да и оних других двеју група просјака нестане с улица. А начин како ће то да

се постигне је прост: не дели- тати милостињу.

У Прокопачкој улици број 4, иза затворене калије, чисто и уредно одевени старци и старице седе на клупама у малом вртићу, разговарају и греју на сунцу своје смежуране руке. Дом просјака... Овде они проводе своје време, овде се хране, одмарају и станују. Засада немају довољан број просторија.

— Ако гости нису бесни, кућа није тесна, каже увек насмејани управник Дома Васиљевић.

Сада је у Дому смештено 11 старица и 44 старца. Сви они који стварно нису могли да живе од рада, јер су за то физички неспособни, а нису имали робака који би се о њима старал У малим, чистим собама смештени су по троје. Храна у Дому је добра, поступак према питомцима одличан. Управник Дома Васиљевић увек има по коју добру реч за ову стару децу, стрпљиво слуша њихове дуге приче и има високо развијен педагошки такт у поступању са њима.

Сви питомци задовољни су својим животом. Суд части, који сачињавају сами питомци овог необичног Дома, осудио је свога друга Василија Кушића на једномесечни неизлазак из Дома, јер је Ваца при свом последњем изласку опет просио.

Ово није могло да остане незапажено од суда части. Потштен, седе он на свом кревету и размишља. Ко зна о чему!...

Педесет и пет година, педесет и пет година историја.

Омален, тешко покретљив, 74-годишњи старчић Тодор Коларски, задовољна лица, био је шеснаест година продавац новина. Цуних шеснаест година пружао је он на углу Нушићеве улице и Теразија своје руке као пролазницима нудећи новине. Али године су га савлада- ле, руке и ноге отказале послушност и остало му је само још толико снаге да, на истом месту, те своје руке пружи пролазницима, али више не нудећи новине.

— Задовољан сам својим животом овде у Дому. Дошло је време да се и за нас изнемогле неко брине.

— То нам је најбољи питомац, хвали га управник.

Перса Јовановић забављала је некада својом песмом госте београдских кафана. У Дому је она своју собицу украсила свим оним што је нашла: сликама, шареним хартијама, цвећем.

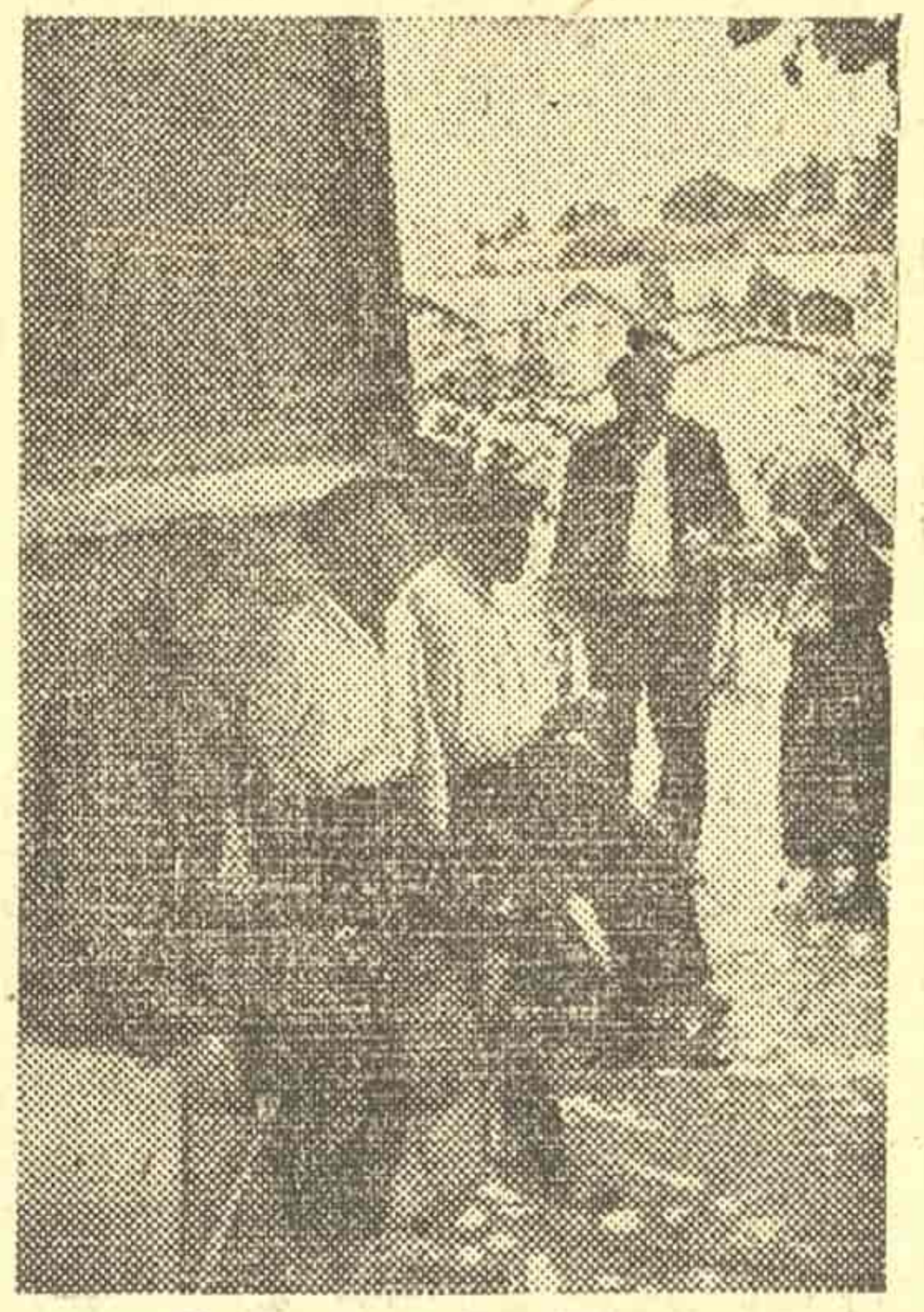
— Е, гости, гости... извињавајте што немам кафу да вас послужим, правда се она.

— Да ли ти је досадно овде?

— Није, бога ми... А како може и да буде! Ако немамо шта да радимо, ми се посвађа-

мо мало, па ето разговора колликогод хоћеш.

Поред многих задатака, народне власти су решиле са успехом и проблем просјака. У нашој новој Републици нестале просјака са улица. Али на- поре народних власти треба да потпомогну сви грађани. Када су у питању просјаци, највећа помоћ би била: не дати милостињу онима који просе, а уколико се та навика не може

Одмор — по ручку

да искорени, слати прилоге Одељењу социјалног старања при ИНО-у за Дом просјака.

Б. В.

Спровођење аграрне реформе у Београду

Истовремено са борбом за националну независност наш народ се борио и за земљу коју је обрађивао. Властодршци бивше Југославије нису били у стању да реше аграрно питање, нити су то хтели да учине. Аграрне комисије примале су више дневница него што је износио инвентар дат колонистима, који су једноставно бачени на ледину без ичега.

Тек сада у Федеративној Народној Републици ово питање коначно је решено. Вековне жеље и оправдани захтеви сељака и најамника, да им земља коју обрађују припадне у својину, потврдио је Закон о аграрној реформи и колонизацији. За разлику од старе Ју-

гославије, Закон о аграрној реформи спроведен је без ценкања и погађања са великопоседницима, банкама и непољопривредницима. Остварило се начело да земља припада стварно онима који је обрађују.

На територији ИНО-а града Београда, у V, VI и VII рејону, између утврђених објеката који подлежу аграрној реформи, експрописано је земљиште многих друштава и установа. Тако је експрописано посед ма- настира „Раковице“ (преко 76 хектара), затим Чиновничке банке, осигуравајућег друштва „Југославија“, Београдске за- друге, Фабрике сапуна „Јасна“, Српско-швајцарске банке, Централне банке, Хипотекарне бан-

ке Трговачког фонда, Привредне штедионице и „Србохрана“ а. д. Поред тога експрописан је у целини и велики посед др Дамјановића Радомира. Од осталих приватних лица експрописано је незнатан део.

На територији Београда утврђен је 51 објект аграрне реформе: у Петом рејону 4, у Шестом 8 и у Седмом 39. С обзиром да припадају строгом грађевинском центру, у осталим рејонима није било ниједног аграрног предмета. Од овога је досада дефинитивно решено 36 предмета. Остали предмети биће решени ускоро и у изгледу је да ће бити експрописано још око 50 хектара.

Досада је експрописано 189 хектара, 31 ар и 82,9 квадратних метара земљишта. Експрописана земљишта биће прво пренета у земљишне књиге на Земљишни фонд Министарства пољопривреде, па затим на Извршни одбор. Кад некретности пређу на ИНО, извршиће се подела аграрним интересима. До почетка деобе некретностима ће управљати рејонски народни одбори.

Поред тога што је један део ових некретности издат наполицарима, велики део некретности дат је на обраду синдикалним подружницама по предузећима и установама. Тако је земљиште, које је некада јефтино плаћеном снагом искористио валов акционарско друштво, дошло до руку радника и пољопривредника — најамника.

А. НОВОВИЋ

Још једна олакшица у снабдевању текстилом

Да би се спречиле злоупотребе приликом продаје текстилне робе, док је ове било у мањим количинама, Одељење трговине и снабдевања сву текстилну робу поделило на 150 класа и још неке поткласе. Покрај добрих, овај систем је имао и своје лоше стране. И сами трговци су се тешко сналазили, а грађани, везани одобрењем само за једну одређену класу, морали су да иду од радње до радње робити губећи при томе врло много времена.

Пошто сада има текстилне робе у много већим количинама, Одељење трговине и снабдевања укинуло је поделу на класе и у 29 група артикала сврстало сву текстилну робу. Тако ће, на пример ималац одобрења за женску хаљину моћи да купи у којој год жели радњу готову хаљину или штроф, свилу, лиц или сваки други материјал од кога је уобичајено да се праве женске хаљине. Иналац одобрења за мушку кошуљу моћи ће да купи сваку врсту кошуља без обзира на квалитет, величину, и без обзира од каквог је материјала, или ће уместо готове кошуље добити материјал од кога се обично шију мушке кошуље. Иналац одобрења за чарале моћи ће да купи сваку врсту чарала (свилених, памучних, доколеница, сокин) у свакој радњи која их буде продавала, итд.

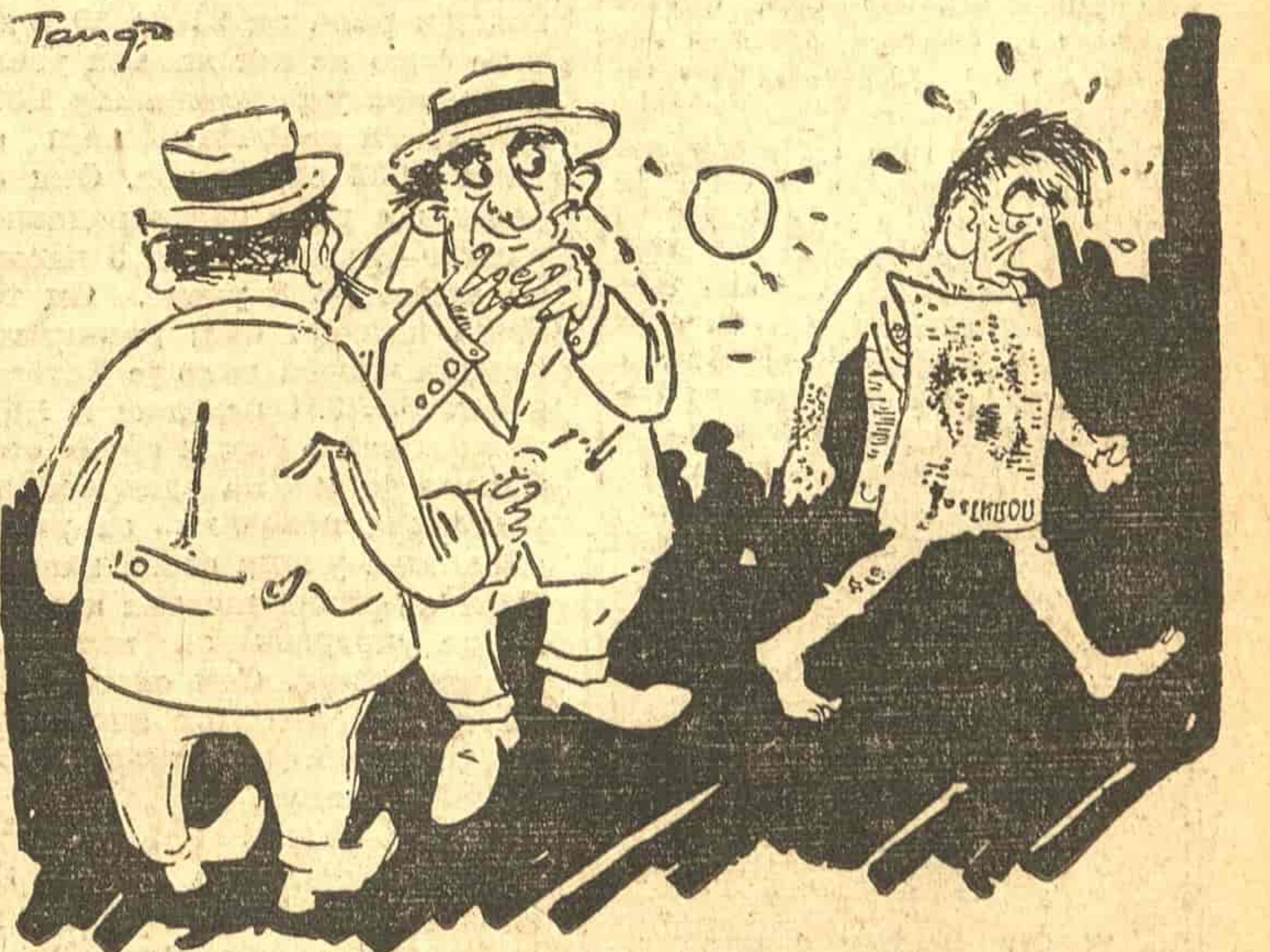
Потреба оснивања ресторана за дијеталце

После тешких дана окупације и преживљених ратних страха стање здравља многих наших суграђана ослабило је и они имају потребу за дијеталном храном. Болесници којима је она потребна данас не могу да је добију готово нигде, поглавито ако се ради о путницима који су на пролазу кроз Београд и о самцима без породице.

У Београду не постоји ни један једини ресторан који не точи алкохолна пића и у коме дијеталци могу да се хране без бојазни по своје здравље. Пре рата је постојао један такав ресторан за дијеталце у Бријановој улици, али одмах по ослобођењу није било услова да се овакав ресторан поново отвори.

Данас су прилике потпуно измењене и постоје сви услови за отварање оваквог ресторана. Градско угоститељско предузеће би у многоструком помоћу дојучерашњим борцима, данашњим радницима и намештеницима у привреди да оснувају своје здравље, а самим тим би и радни учинак тих људи био већи.

Идила после купања на Дунаву...

— Пази, овај лансира нову моду!
— Море није, — враћа се кући са дивље плаже..

НЕВИН

Чиновник „Гранапа“ Живорад Лазаревић који је проверио већу суму новаца ухваћен је код покушаја да се пребаци преко границе. „Политика“.

— Оптужени, признајете ли своју кривицу?
— Нисам ја крив него су ми криви они што су ме ухватили.

НА ПОРИ БЕОГРАЂАНА У ТАКМИЧЕЊУ

ГРАЂАНИ БЕОГРАДА

Предлажу...

За снижење цена треба се борити на све начине

Недавно су стигли из унутрашњости транспорти дебелих, угодних свиња за београдску кланицу. Поред тога, стално стижу јагањци и крупна стока за исхрану радног народа ове велике вароши.

Заста је лепо видети ове транспорте. Човек се радује што наша земља има та богатства и што се из дана у дан стварају све бољи услови за живот, повећањем продукције и снижењем цена.

Али, ружно је што је у транспорту товљених свиња, од 26 прошлог месеца, дошло, ништа мање, него осам угуинулих свиња, са преко 2.000 кг. тежине. И тако, место да радни Београд поједе ове свиње, оне су отишле у сапун. Томе би требало на неки начин стати на пут, како не би овкви случајеви одржавали високе цене.

Стево РАДИШИЋ

ВИШЕ ЕКСПЕДИТИВНОСТИ У ОТЕКУ ЗА СНАБДЕВАЊЕ

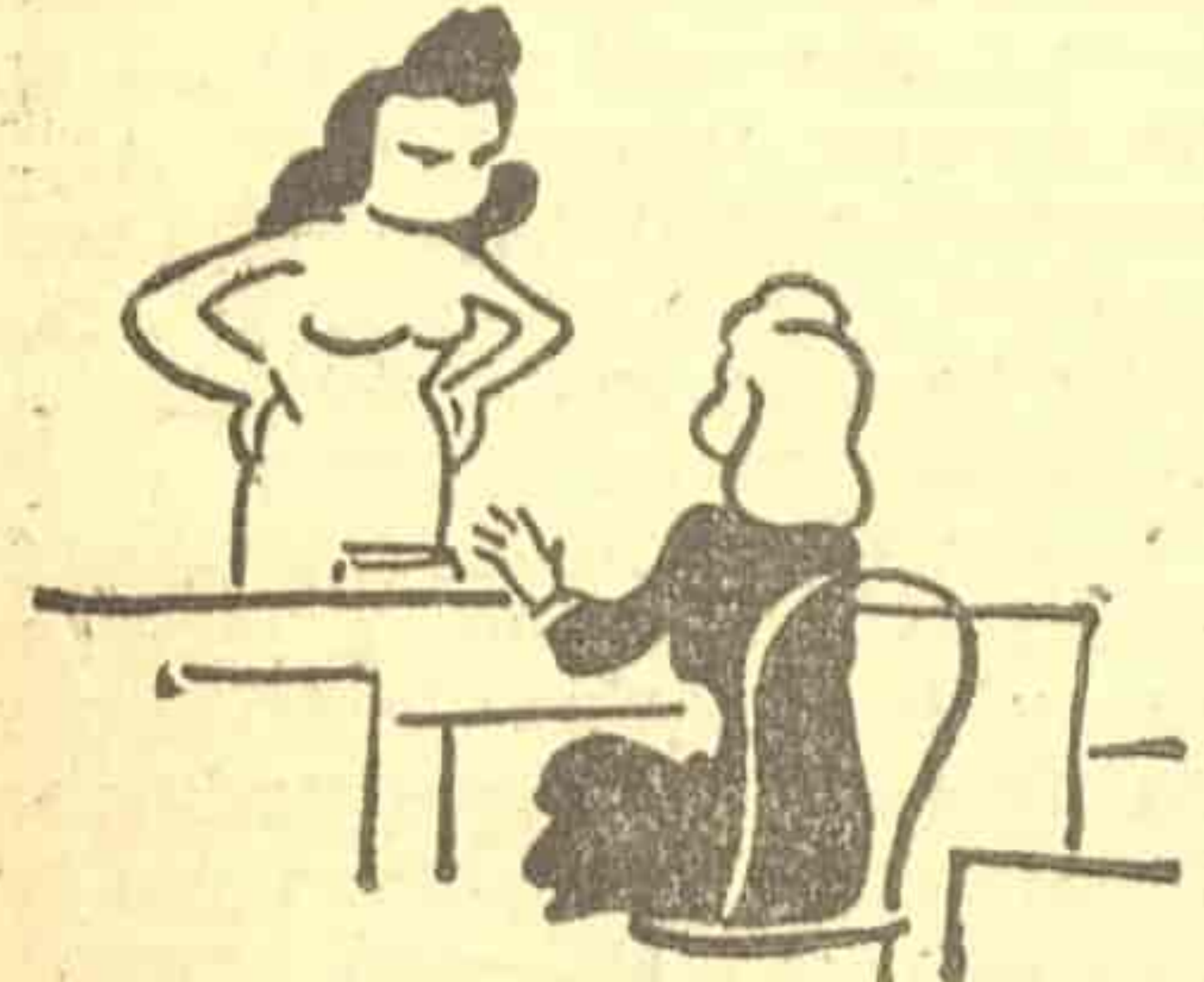
Јерујем да су отсеци за снабдевање преоптерећени послом, али то ипак не може служити као оправдање за очити немар појединих чиновника.

Још у току децембра прошле године поднела сам молбу Седмом рејону да ми изда бон за набавку два Јоргана. Тек 14 фебруара о. г. посетио ме је улични секретар да би се уверио да ли су ми Јоргани заиста потребни. Уверивши се о овом, рекао ми је да ће молба бити решена у кратком року.

Након четири месеца од дана проварања, добила сам позив од рејонског отсека за снабдевање. Како сам још увек без Јоргана, оставила сам кућни посао и дете од 10 месеци и кренула у рејон. Кад сам изашла из рејона, чекања дошла на ред, чиновник ми изда бон за набавку једног хебета са роком ваљаности до 15 о. м. Посудила сам новац да би искористила бон и упутила се у трговину Трговац ми рече да се хебед пуштена у слободну пролају. Читајући "Гласе" наћох саопштење да су, поред друге робе, пуштена и Јоргани у слободну пролају.

Питам се шта је руководило чиновника да ме узнемирава ради додељивања бона за робу коју нисам тражила и то још са роком ваљаности од 3 дана, тим више што су хебед, па чак и Јоргани пуштени у слободну пролају. Оваквим поступцима проузрокуют се непотребно губљење времена, непотребно оптерећење администрације и, — што ј ј важније, — руши се углед наших народних власти.

Иванка ГАЂЕША

ДА СЕ ПОБОЉША АУТОБУСКИ САОБРАЋАЈ БЕОГРАД — ЗЕМУН

Аутобуски саобраћај Београд — Земун врши се некад са три, са два, а врло често и са једним аутобусом. То долзи због тога што се аутобуси често повкаре и онда се чека по читав сат на долазак аутобуса. Пошто је међу путницима велики део оних који су запослени, не би се смело дозволити да због чекања губе своје драгоцено време. Уколико се који аутобус повкари, требало би га заменити камионом. Исто тако, требало би истаћи на поланим станицама ред војње, као и то колико аутобуса саобраћа.

У случајевима када саобраћају два или један аутобус, кондуктери се стриктно поилажу реда војње, ма да је аутобус већ одавно пун. Пошто је у тим случајевима ред војње само мртво sloво на хартији требало би да аутобус повећају број гурта, а не да чекају оних пет-десет минута, колико има до званичног поласка.

Срећко БИХАЛИ

У СУВОТО ИЗЛАЗИ НОВИ 49 БРОЈ ИЛУСТРОВАНОГ ЛИСТА

"Луца"

ЦЕНА БРОЈУ 6 ДИН.

И Цетиње се прикључило такмичењу

Градски одбор Народног фронта Београда примио је писмо:

Градском одбору Народног фронта Београд

Извршни градски одбор Народног фронта Цетиње одушевљено је поздравио и прихватио вашу идеју ударничког такмичења у свим правцима делатности, која служи једино општем добру народа, радном полету уједињених снага на изградњи наше порушене и опљачкане, али непокорене домовине.

Жалимо, што нисмо могли послати свога претставника на међуградску конференцију, али ћемо пратити резултате вашег рада а са своје стране уложимо све снаге, да ово такмичење постигне што већи радни ефекат.

Желимо вам успеха у раду и другарски вас поздрављамо!

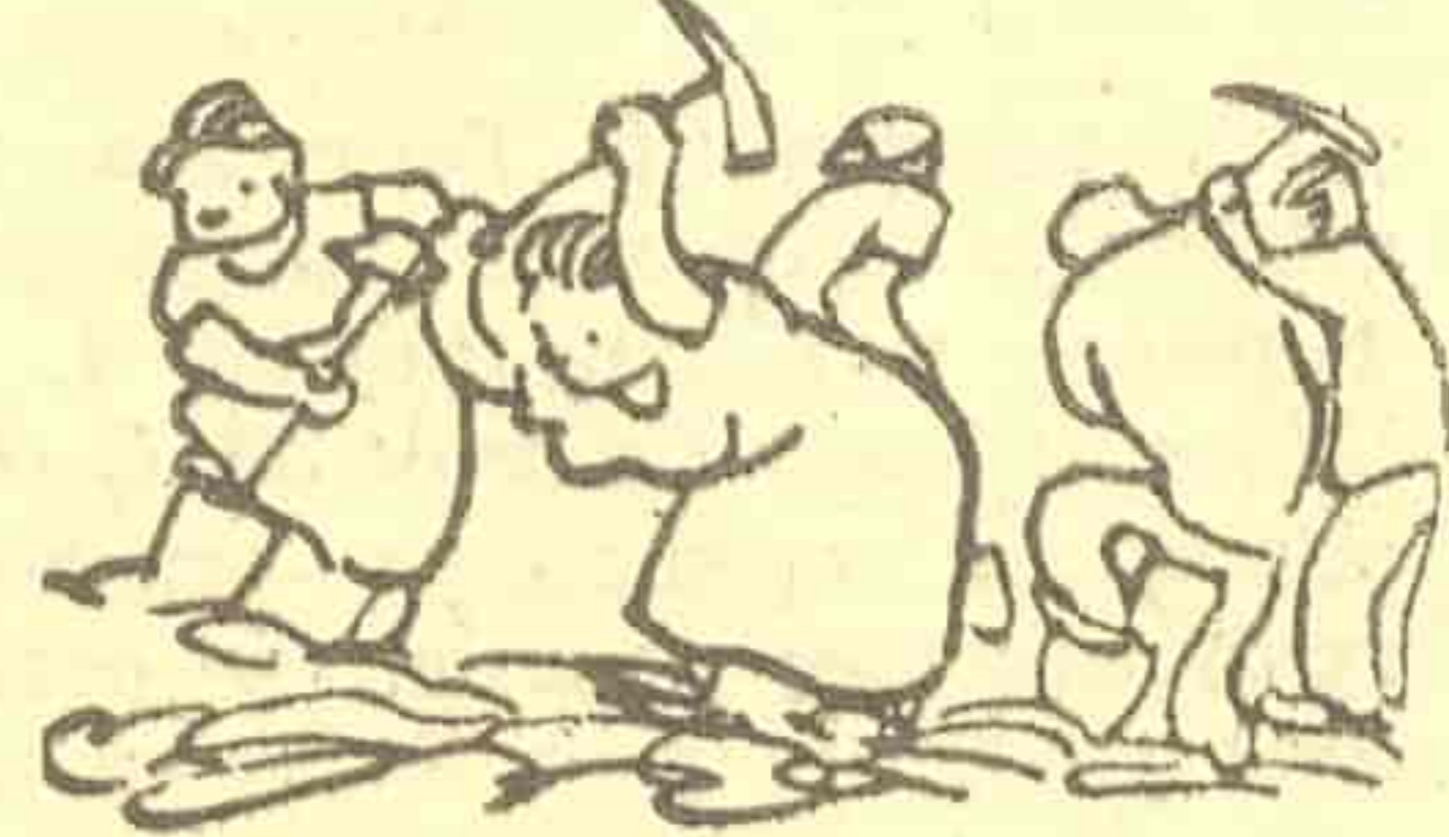
За Градски одбор Фронта потпретседник Лука ВУЈОВИЋ

Такмичење IV рејона показује значајне успехе

Рашчишћавање једне рушевине у Катанићевој улици

Пошто су по насељима организоване фронтоске радне групе (бригаде) приступило се радовима на раскрчивању рушевина у Четвром рејону, који је јако настрадао од

бомбардовања. Комунални одсек, који руководи овим радовима, доделио је свакој радној групи по једну рушевину или комплекс рушевина. Одмах у самом почетку рада, радне групе свих насеља ставе су се такмичити, које ће пре раскрчити „своју рушевину“. У том такмичењу свака од њих је настојала да се што више омасови и што боље организује рад. И у том настојању дошао је до изражаја не само неочекивани радни полет и такмичарски дух, него — што нарочито треба истаћи — и организаторски смисао масе: тако су радне групе на самом радилишту самоиницијативно и спонтано извршиле поделу рада међу пионире, жене, људе и тако даље. Пионери су преко ланца руку преносили цигле с једног краја на други, жене су те цигле чистиле и слагале, одрасли мушкарци су крампали и тако даље. Пошто је на овај начин сваком био додељен посао према његовој снази и способности, рад је текао са много мање тешкоћа но што се очекивало.

Како организације на самом радилишту, тако и омасовљивање радних група премашило су очекивања. Само у првој недељи рада од 24 до 30 људи, и то само из пет насеља узело је учешћа у раскрчивању 1.500 грађана и грађанки, који су дали 4.031 радни час. Они су радили и раде после редовног радног времена, од 5 часова по подне до 8 увече. Од тог броја највећи број радника и радних часова дало је Четврто насеље — 381 радника и 1.013 радних сати. Радна група овог насеља је рад на раскрчивању рушевина повезала са радом наспања улица свога насеља. Шут са рушевина она намерава да употреби за наспање својих улица. Сем овога, радна група Четвртог насеља је прва довршила рашчишћавање своје рушевине.

У овој радној групи треба истаћи омладинца Мишу Васића, демобилисаног борца; ма да је 40% ратни инвалид, он ради од почетка ударнички

сваког дана са примерним полетом и залагањем.

И у радним групама осталих насеља има лепих примера преданог добровољног рада за заједницу. Тако, на пример, у радној групи Шестог насеља преданим радом истиче се Франциска Никитовић, мајка погинулог борца, стара шездесет година и Ђока Ђорђевић, радник, стар шездерет три године. У Другом насељу истичу се Мира Попов и Радмила Ахаџић.

Овај радни елан нису ослабиле нити зауставиле ни такве озбиљне тешкоће, као што је недостатак алата и возила, а и недостатак организоване и срећне статистике постигнутих резултата. Што се тиче овог последњег недостатка, ваља напоменути да на масовним такмичарским конференцијама грађани са одобравањем усвајају предлог, да се по угледу на Загреб и у улицама Четвртог рејона појављују афише са статистичким подацима о резултатима разних улица и насеља.

Д. Т.

На Вождовцу вредно се ради

И поред жеге и домаћих послова фронтосци Вождовца раде пуном паром. Променило се и радно време: многе улице оживе са првом зором. Становници из улица: Польске, Унске и Милке Гргурове већ су у четри најутра на послу. Раде на калдрмисању.

— Још мало па ћемо бити готови, веле задовољно грађани Польске улице. Они су истакли и табулу, а на њој бројке и проценти свог такмичења. Воде статистику: 66% улице површине већ је калдрмисана, (преко 300 дужинских, преко 1.000 квадратних метара). На табли су и сви они који учествују у раду. А и они — малобројни — који стоје по страни. Нек се зна!

Такмиче се Вождовчани још на једном крупном сектору: на жетви. На њивама између улица Војводе Степе и Польске, Прибиљевине и Подравке, дуж Витановачке и Кумодрашке пада сноп. Жању и косе шеницу сељаци из Кумодража. На многима од тих њива раде и Вождовчани.

— Да помогнемо! Биће на зиму хлеба!

— И оно уз хлеб, додаје један радник из Подравке улице, хитајући у фабрику.

Р. Ј. МАКСИМОВИЋ

Народни одбор III рејона тесно сарађује са народом

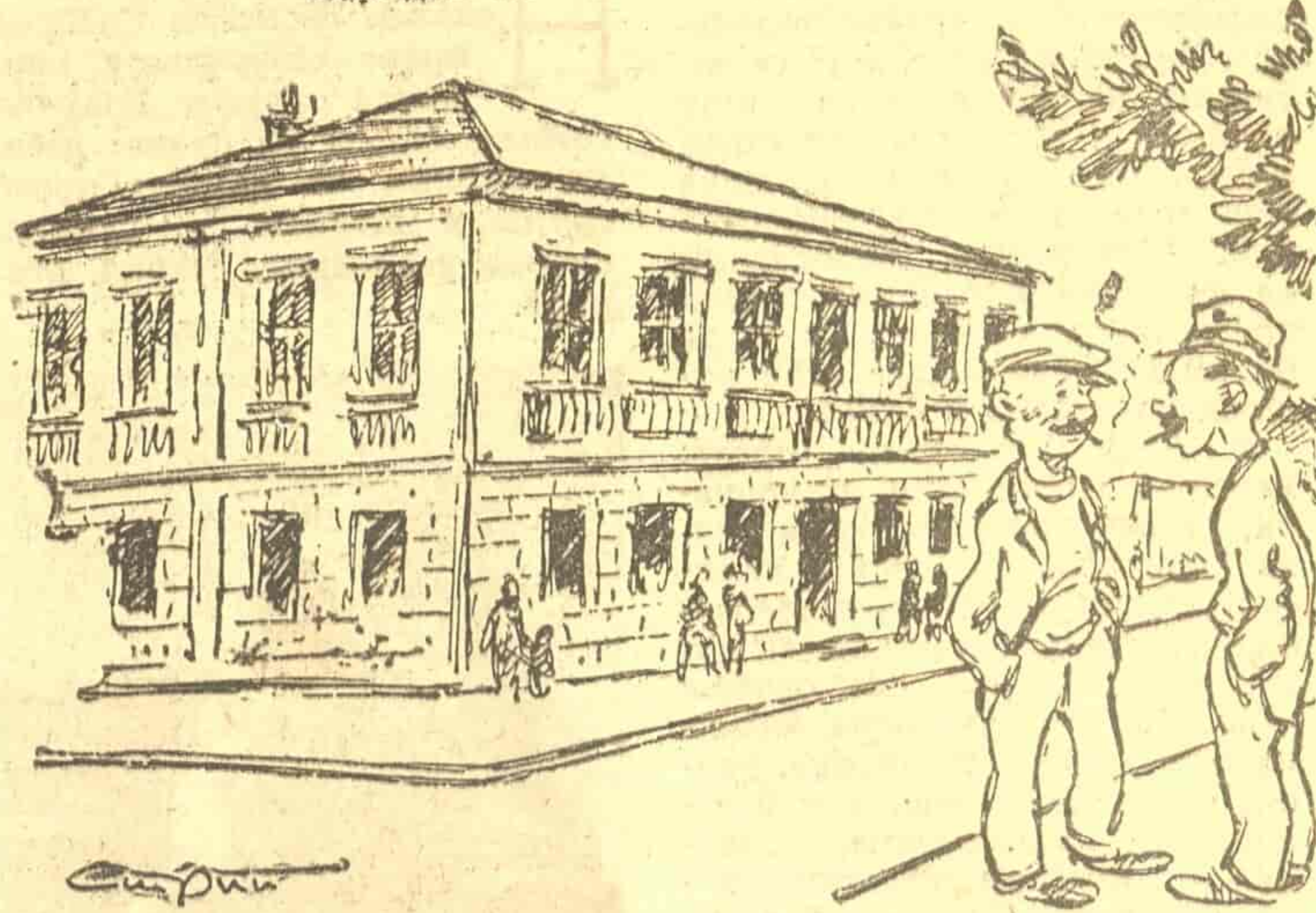
Да би се остварила што чвршћа веза између одбора власти и широким народним маса, Народни одбор III рејона одржао је у понедељак 8 о. м. прву седницу Одбора на којој су присуствовали претставници антифашистичких организација из овог рејона, као и претставници већих предузећа и задруга. Седници је присуствовао и члан Извршног народног одбора и она је имала изразито радни карактер.

У краћем излагању, претседник Одбора је упознао учеснике седнице са досадашњим радом Одбора, а потом су референти дали извештаје о раду Стабеног отсека и Одеља народне имовине. Не само да су референти изнели најбитније проблеме и указали на тешкоће на које nailазе у раду, него су у живој дискусији и претставници антифашистичких организација указали на низ нових проблема и изнели мишљења како се они најбоље могу решити. На овој и сличним седницама постоји најбоља могућност да се оствари усна сарадња између народних маса и органа власти, што је у раду уопште, а посебно у овом такмичењу, основни услов за здрав и праван рад. Зато је усвојен предлог да се овакве седнице одржавају редовно једном месечно.

Живко БАТРИЋЕВИЋ

Најзад, нека вајда

У бившем хотелу „Српска круна“ сместиће се Народна библиотека.

— Е, хвала богу да и српска круна буде од користи народу.

Мала али значајна свечаност једне улице

Аналфабетски течајеви одржавају се широм целе земље. Повезан својом малом карицом, у том дугом ланцу рада, напора и успеха, завршио се аналфабетски течај у оквиру фронтоског рада и такмичења у улицама Доситејевој и Гундулићев венац. Течај су похађале четири жене: млада девојка од 16 година, једна жена од 22, једна од 30 и најзад четврта, од 50 година. Све су свршиле испит са одличним успехом.

На читалачком састанку, који се редовно одржава у оквиру фронтоског такмичења, после реферата другарице Бркић, са темом „Крај школске године“, прелата су сведочења учесницама аналфабетског течаја. Свечано, пред присутним грађанима.

У дворитишту, лепом и чистом под гранатим орахом, сакупљени тако, грађани су чинили једну ширу породицу, повезану напорима, радом и успехима.

Кад су читана имена другарица и кад су оне стидљиво,

као деца, прилазиле да приме сведочења, са свих страна се запљескало. А нарочито онда, кад је другарица Паве, жена од 50 година, примила доказ свога успеха.

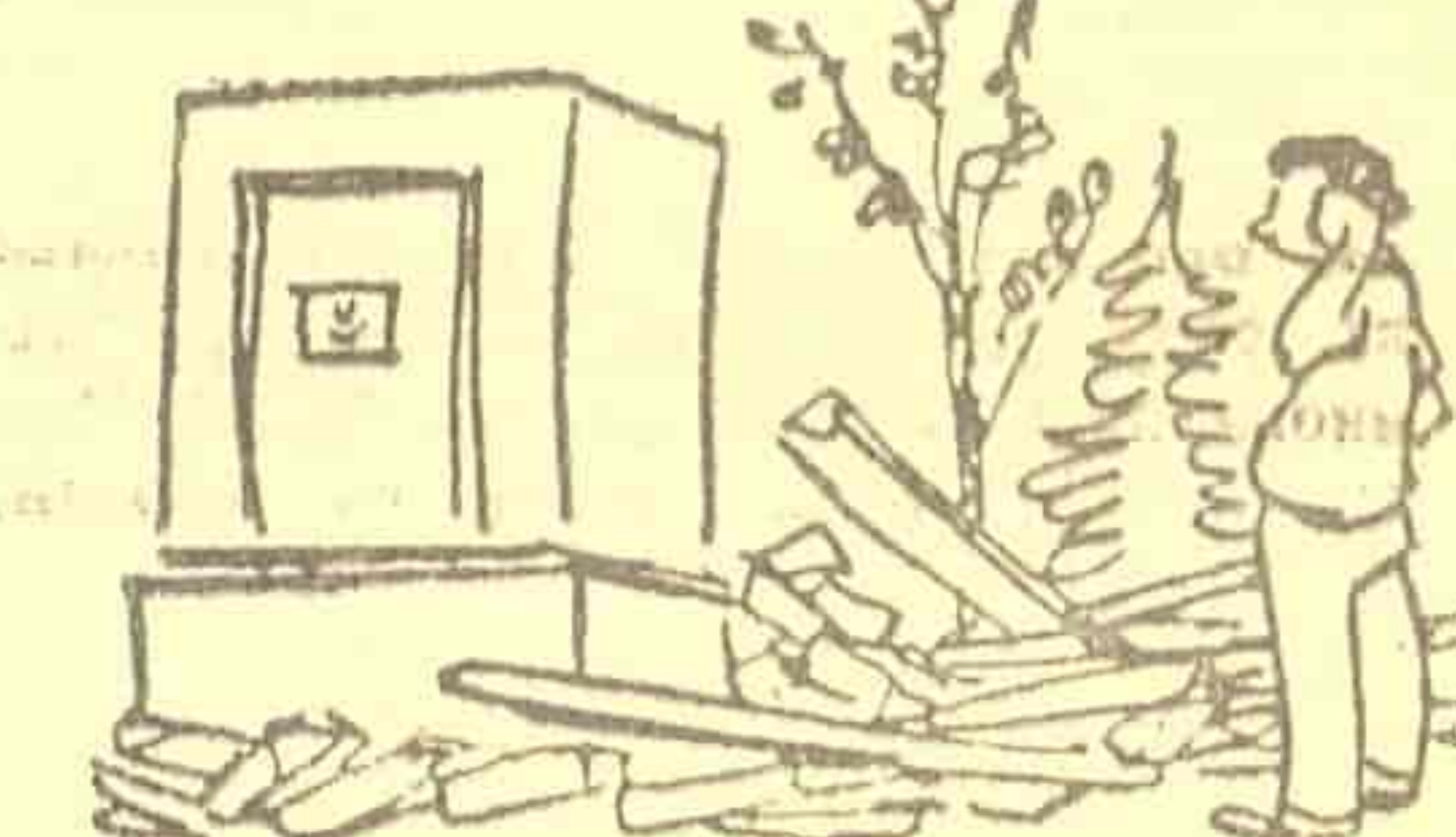
На молбу присутних једна од ученица издекларовала је

научену песмицу, дрхтавим гласом, на дечији наиван начин, тако лепо и искрено, да су сви са њом поделили и узбуђење и радост.

Разилазећи се, грађани су понели у себи по искру оног весеља које испуњава ове жене, прогледале први пут у животно.

Маја М. ШЕВИЋ

Треба ли почињати увек испочетка?

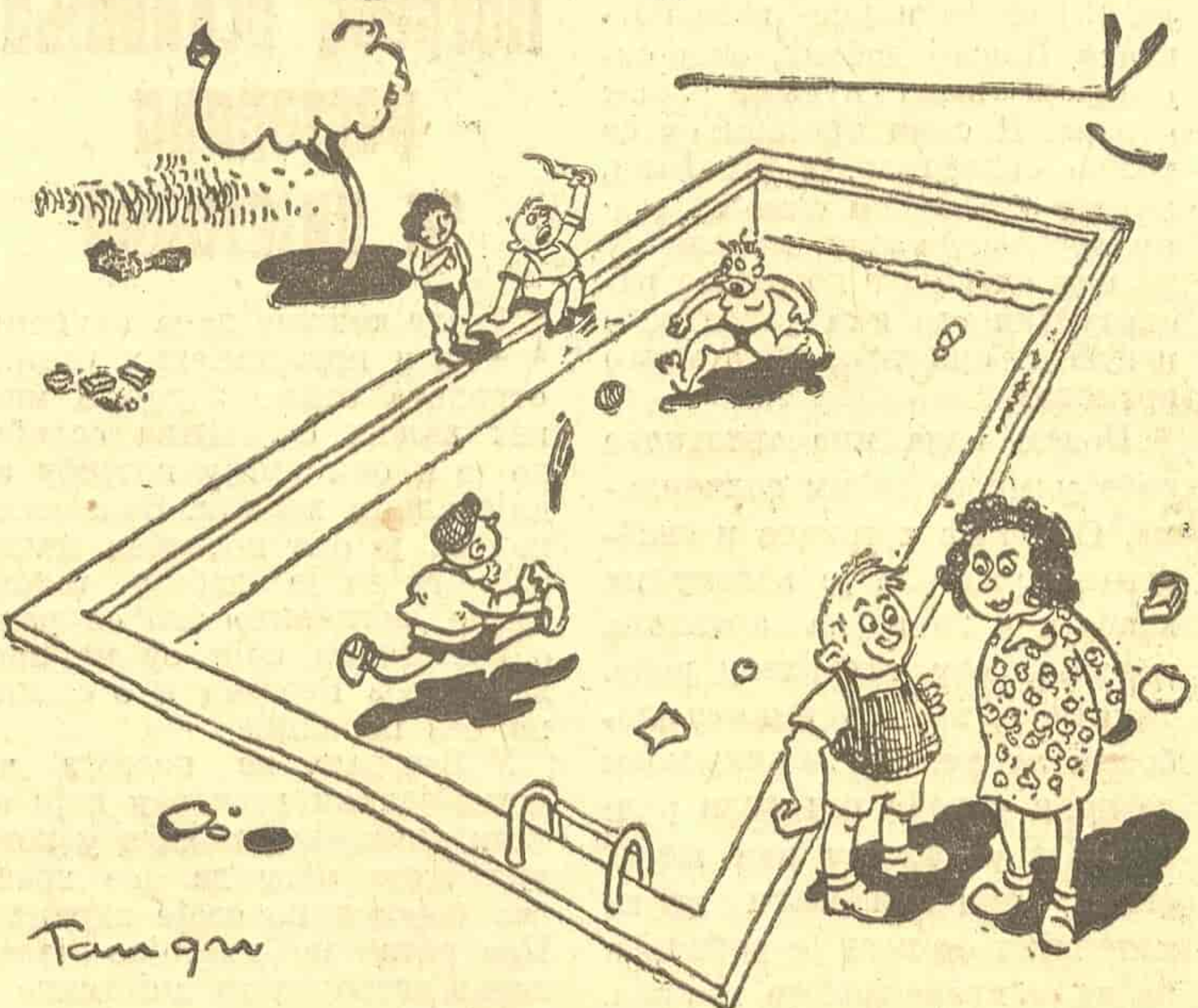

Радне бригаде из околине Карађорђевог парка прекопале су, у првојмајском такмичењу, већи део травњака у парку. Овај посао настављају су радници Извршног одбора, и парк се већ зелени под новом травом. Међутим, свежињу овог новог зеленила квари гомила поломљених цигала, која лежи већ више од месец дана уз повондикути трансформатор, који је наградно Белсан.

Треба ли увек поново почињати са радом, треба ли опомњати Белсан да покупи отпатке које је оставио, или се омет чека на добровољни рад грађана?

Исти је случај и на дну Булевар Југословене армије, пред аграмом број 63, у којој „Гранан“ уређује свој локал. Иако су андарски радни завршени давно, цигле и шут и даље стоје и чекају да ли чекају добровољни рад фронтоса? Јелена БЕШЛИЋ

Суве приче

— Неки говоре како ће базени да се напуне у октобру. — Није истина, чекају децембар...

„И ви ћете бити пензионер...“

Нејасно ми је зашто ми, пензионери из министарства Србије не примамо своје пензије на време, као што примају пензионери савезног Министарства финансија. Наши активни другови, кад за себе спремају плату на време, могли

би да је спреме и за нас, јер треба да су свесни чињенице, да ће и они једнога дана бити у пензији, па ће видети како то изгледа, када се пензија прима 8 или још каснијег дана у месецу.

М. ЈОВАНОВИЋ

ПИСМА Уреднички лист

ПОСЛОВАЊЕ УЛИЧНИХ ФОТОГРАФА

Пошао сам са својом другарицом у шетњу и на улици нас пресрете фотограф. На његово наваљивање пристало ми да нас слика. Одмах нам је наплатио 60 динара за две слике и рекао да ће слике бити готове за недељу дана. То је било 3 о. м. Међутим, кад сам 10 јула отишао по слике, саопштено ми је да доћем кроз два дана. То се поновило и следећег пута. Од тада прошло је више од две недеље а ја нисам уопште добио слике. Јован РАДОСАВЉЕВИЋ

ШКОЛА У КУЋИ

Проматрајући Кумодрашке улице могу често да видје у једном дворитишту три жене и једног мушкарца како седе у хладу дрвећа у трави. Жене држе на крилима књиге, док им мушкарца нешто показује и објашњава. То су Милау Михаиловић, учитељ у пензији и три неписмене домаћице, које сачињавају аналфабетски течај, који је руководиоца Михаиловић. Он је створио неколико оваквих кружока, редовно их обилази и ради. Због велике активности у описивању аналфабета, друг Михаиловић је проглашен за Ударника.

Ови кружоци дали су добре резултате, јер су омогућили да се описмене и они, који нису у могућности да поседују аналфабетске течајеве по школама.

Адам ГРАДИШТАНАЦ
учитељ

ТИПИЗИРАЊЕ ПИЈАЧНИХ ТЕЗГИ

Ових дана „Гранане“, „Воћаре и пијачне поставили су своје тезге на јпанцима, да би на тај начин могли утишати на пијачне цене. Али у овој пракси технички се испустило на видла, да су многе тезге различитог типа и димензија, и не дају ни мало лепу слику уређене пијаче. Комунално одељење Извршног народног одбора, у оквиру обављања и улепшавања града, могло би да донесе напрат за типизирање тезге, по коме би се оне правиле једнообразно за све пијаче у Београду. Истовремено ИНО могло би склопити уговор и са Удружењем пијачара за испоруку тезги, које би биле много јетичије. На овај начин наше пијаче би доживе много модернији изглед. Бора САВИЋ

ПУСТА ГЕОГРАФИЈА

Ту скоро, изишао је у свету кратак допис под насловом „Једно геополитичко објашњење, у коме се напомиње да се на радију још увек чује песма „Сентомаша“ или „Цариград“ нтд.

Ту је напоменуто да у Југославији нема Сентомаша, а да је у питању „Србобран — у Банату...“

Како сам и ја рођен у Србобрану и све до тога дошао у „Језу“ био Убеђен да се моје родно место налази у Бачкој, то молм да ми сарадник или уредник „Језа“ одговори да се случајно Србобран из Бачке није преселио у Банат, или је то можда „Језева геогрaфија? Јован ДУЊБЕРСКИ

Поготова

НОВА ОМЛАДИНА — ЗА БОЉУ БУДУЋНОСТ

Омладинци нам пишу

Млади кадрови у предузећу „Просвета“

У нашој штампарији већи број млађих ученица узео је обавезу да ће што пре научити посао, и оспособити се за своју струку. Пре неки дан било је у нашем предузећу необично живо. Руководилац књиговезнице друг Душан Симић прочитао је писмени извештај о стручном оспособљавању двете другарице, Радмиле Загорац и Ружице Жакић. Обадве другарице раде ударнички. Обадве пребадују постављену норму. Другарица Ружица била је болесна годину дана, али после опоравка радила је боље него иједна друга радница. Док је друг Симић читао извештај и честитао им, њих две, зајупрене од среће и задовољства, обећале су да ће још боље радити и још више пребацити норму.

В. З.

ОМЛАДИНА СЕВЕРНОГ БУЛЕВАРА ИСПУЊАВА СВОЈЕ ОБАВЕЗЕ

Омладина насеља Северног Булеvara (Пет рејон) преузела је нове обавезе у продуженом такмичењу после Трећег конгреса. Прва од обавеза у физичком раду била је довршење зграда радничких станова, које се налазе у насељу. Ту је потребно ископати и избацили 5000 кубика земље ради изравнавања терена око зграда. Схвативши да је то допринос обнови, Омладина је са пуно елана отпочела да испуњава ову обавезу.

Тако је у недељу, 30 Јуна, омладина Северног Булеvara изишла масовно на рад. Још у 6 часова ујутру затуљали су камиони и звекот лопата био је знак да је рад отпочео. Кроз свеж јутарњи ваздух заорала се песма која је продрла до усаваних другова и другарица и дигла их из постеле да би се и они прихватили рада. Већ око 7 сати број омладинца на раду удвостручио се. Четри камиона превозили су земљу. Рад је био лепо организован. Једни су копали, други возили земљу колицима, трећи товарили итд. Ни један омладинца није остао беспослен. Свакоме је био знањ да се што боље покаже на раду. Четри групе показале су снажне подјелне резултате. Сваки камион је направио по пет тура, што значи да је превезено 20 камиона земље. Да је било више камиона, могла су се постићи много бољи резултати. Преко 70 омладинца узело је учешћа у акцији, а готово сви су остали до 3 сата по подне. Како они радови треба да се заврше до септембра, омладина свакодневно долази на посао. И поред тога што је велики број њих запослен у предузећима и установана ретки су изостанци са рада.

Сем тога, омладина се активизирала и у културно-просветном раду. Овдје дана даје се једна пригода са одбрањени програмом. Редовно се одржавају литерарни састанци и читаљачке групе. Нарочита пажња посвећена је читању штампе.

Ј. МАРИНОВИЋ
дописник Северног Булеvara

Помоћ омладине Петог рејона у скупљању кутија од конзерви

На иницијативу НО-а почело је 3 Јула скупљање кутија од конзерви у нашем рејону. Скупљање је трајало три дана. Акција је обично спровођена после подне. За врло кратко време прикупљено је 220.000 кутија. Нарочито активна била је бригада Трећег насеља. Најмлађи члан те бригаде, који има 12 година, учествовао је у акцији сва три дана и сам сакупио преко 3.000 комада. Добре резултате показала је и бригада Првог насеља.

М. С.

Када су окупаторски војници напустили зграду Старог универзитета, ни су стигли да је запале, бежећи у паничном страху пред ослободилаца. За њима је остао лом налуштених ствари и оружја, а на таблама исписане, папагајски научене речи: „Победа је са нама!“, „Ми марширамо кроз читав свет!“ и аутограми бележени готичном Две зграде, у непосредној близини, разорене минама, затрпале су своје становнике, кад се један део града већ веселио у слободи, а Правни факултет изгорео је, тешко оштетивши оне који се баве науком. Било је то последње копцање згажене аждаје.

Данас на сточици испред Старог универзитета домаћински седи бркати факултас, а у хладовитој аули, на табли са обавештењима исписана су имена студената филозофије, који полазе на Омладинску пругу.

Иако је много омладине, разговара се тихо. На степенцима, лево и десно, не одвањају кораци. Иде се тихо. Испитно расположење поново је унело међу ове зидове, у чијој су сенци депенијама палиле многе слободарске искре, свечано сти и узбуђења, којих се човек радио сећа у позицијим годинама.

Ту, у дворшћу, бетонских стаза, исте су оне липе, под којима се, на клупама, преслишавало, узнемирена срца и ознојених дланова. Данас су ту групе студената. Тихо, сасвим тихо разговарају. Они су мирни, јер су спремни.

У приземљу, отворена су врата према дворшћу и унутра заседа професорска комисија. Медицињари и ветеринари полажу физику. Под кредом на табли нижу се формуле. Застаје се за час, набирају се обрве, сабирају се мисли. А потом, поново пршти креда и дуги редови слова и бројки говоре посебним језиком. Глас не допире до студената и студенткиња што, окупљени око степеншта, чекају да на њих дође ред полагања. Али по изразу лица и брзини одговора, може се закључити да ли „тече као вода“ или „запиње“, како се то означава студентским испитним терминима.

Оно што упада у очи, оно што је карактеристично за ове данашње испите, — то је свест студената да се не учи за оцену, већ за каснију примену, да се не учи за положај, већ за успешнији рад. А ту свест донело је оно ново, оно напредно и оно велико што читава земљу

СТУДЕНТИ БЕОГРАДА ПОЛАЖУ ИСПИТЕ

води новом стазом. Путеви и путевци, који су водили у странпугицу, зарастају травом. Наша универзитетска омладина на корача одређеном циљу.

У аули Техничког факултета жубор је гласова. Многа младина и девојка у журбано се крећу, сусрећу, разговарају. Иако је и овде испитно расположење провукло дрвеним кончић узбуђења, оно има други карактер. У великој соби Удружења студената зидове красе такмичарски графикани. Али поред њих стоје графикани досадашњих испита, проценат оних који су положили и положили и њихова средња оцена. Засада, та је оцена 8,4.

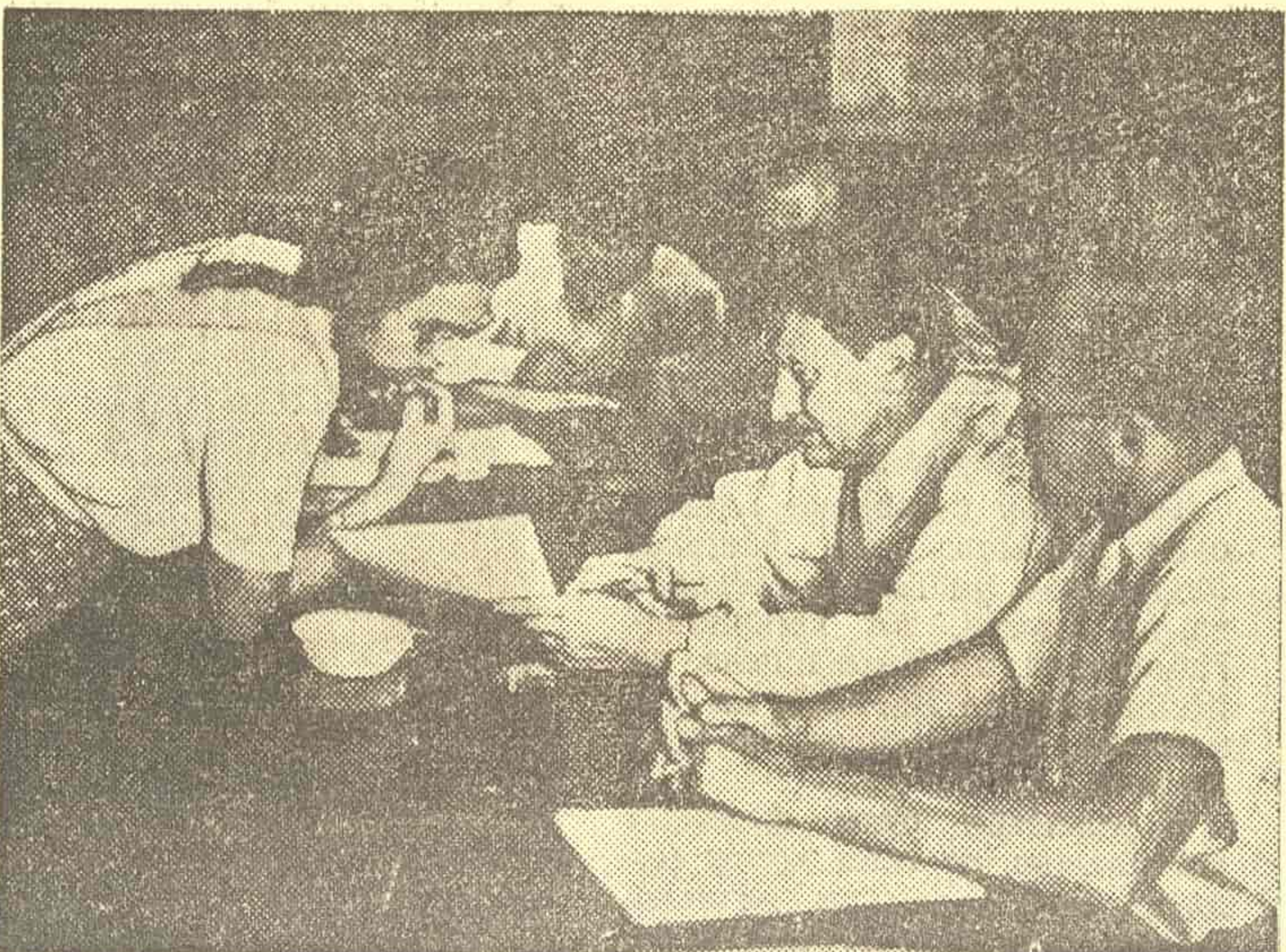
И ту, као и на Филозофском факултету, истакнута је табла оних, који ће по завршеној

школској години, са пијуком и лопатом учествовати у изградњи Омладинске пруге. Они су подељени по одељцима, којима припадају. Са машинског одељка на пругу иде 288 студената и студенткиња, са грађевинског 179, са архитектонског 150, са технолошког 100 и са рудар-

нију, предатну, грозничавост. Наша студентска омладина данас ради са пуном вољом, са разумевањем данашњих потреба и јединим одушевљењем које није тренутно и које ће, кроз напоре те омладине, кад заврши школовање, унапредити све гране наше делатности.

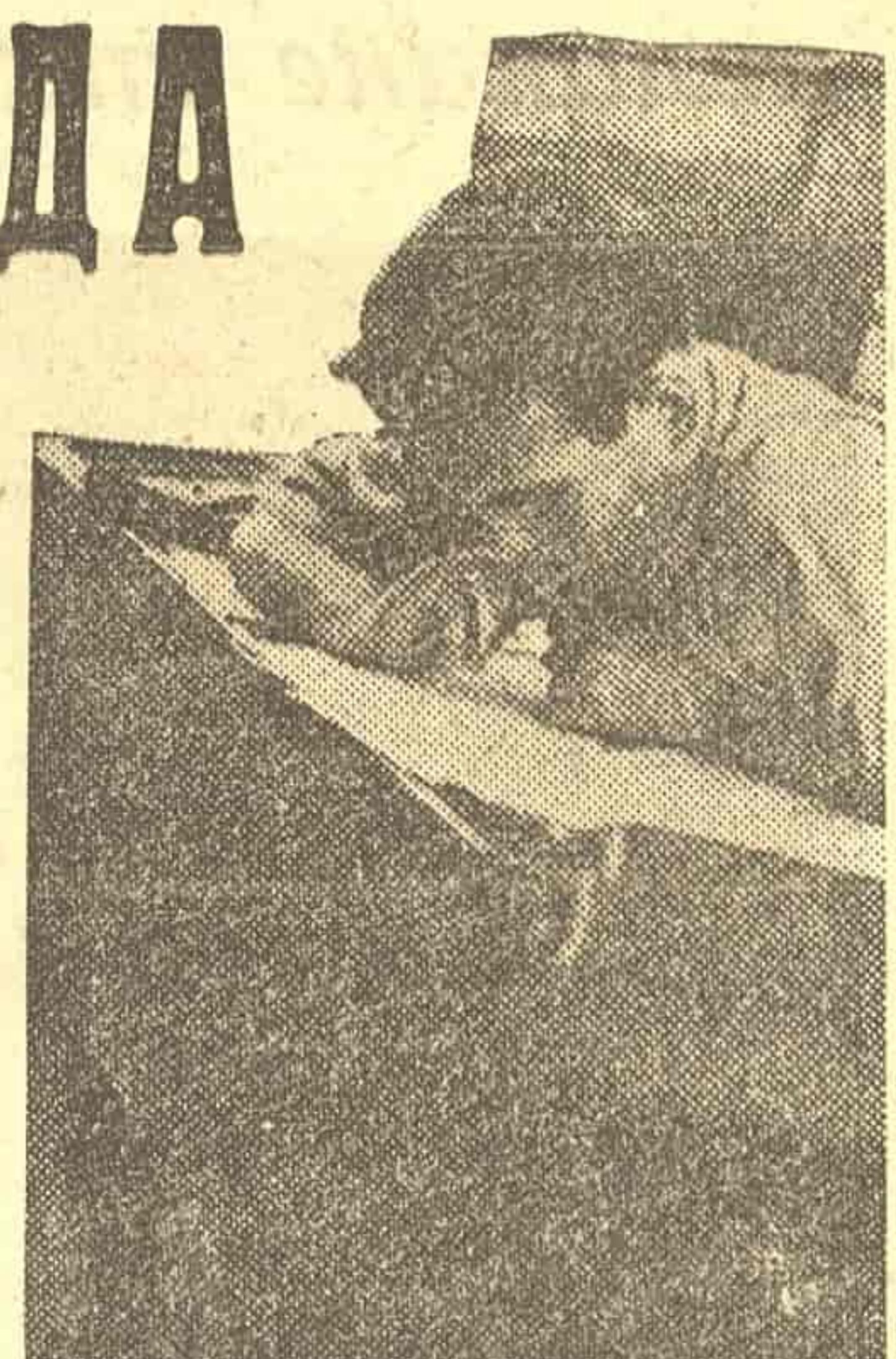
Зарумењена лица обележена су напрегнутом пажњом. На погнута чела тврдоглаво пада коса. Померају се табле, на којима је причвршћена хартија за графичка решења. Мере се раздаљине и убележавају колоне ситних развојних цифара.

С времена на време подиже се поглед на велику таблу са проблемима. Труд и озбиљна настојања истисла су ону ра-

На испиту физике, у згради Старог универзитета

Прошло је и далеко остало време учења за оцену. О томе је сведочио посејивање предавања. Данашњи студент не труди се да оствари што више слободног времена за забаву, већ да из предавања, брошура, целокупне литературе, која се односи на његов предмет, као и из практичних вежби, извуче што више искустава за конкретан, стваралачки рад.

На улици пржи јулско сунце. Подне. Трепере контуре кућа. Асфалт мекша. У уским тракама хладовине, непосредно уз зграде, крећу се ознојени грађани. А са Техничког факултета, не осећајући врелину и жегу, излазе насмејани, ведри и расположени младићи и девојке. Они застају на степеницама, састају се у мале шарене групе. Разговарају.

Уз звоњаву и шкргину пролази трамвај и стаје. Неколико девојка жури к њему.

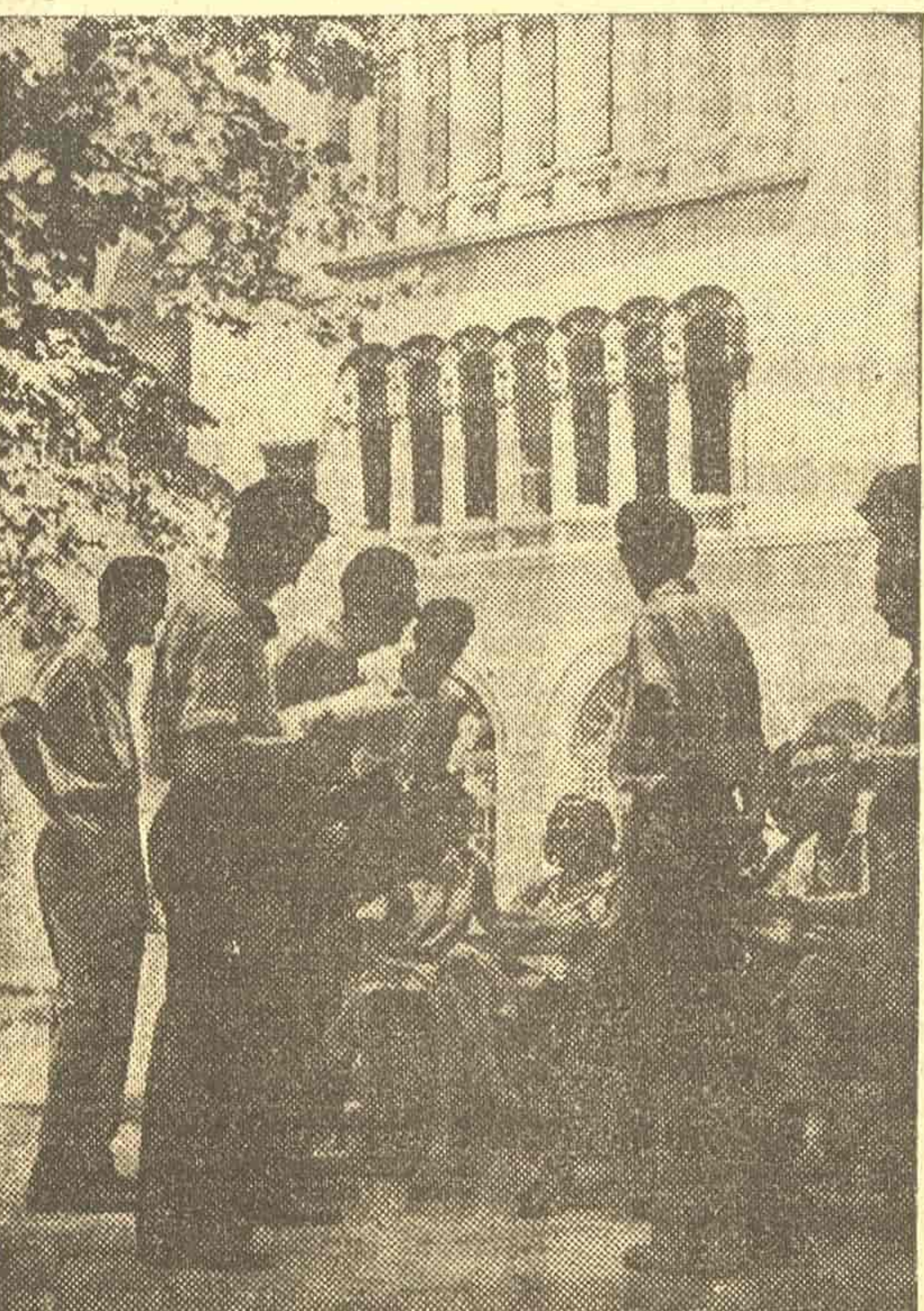
— Хоћеш ли на купање, по подне? долеће питање из групе која остаје.

— По подне? Чекај... Не! Идем на раскрчавање рушевина, са уличном екипом... Други пут...

То је наша нова студентска омладина. Она учи, оспособљава се, иде на Омладинску пругу и уређује, заједно са осталим грађанима, свој град, доброволним радом.

Та и таква омладина омогућује нам да ведро и радосно гледамо у будућност.

Јулија ЛУЧЕВ

У дворшћу Старог универзитета, у очекивању полагања...

Студенти технологије полажу писмени испит из статике

КОЗЕРИЈА

Виша калкулација

Писац козерије, не би желео да се закључи да је овде реч о менизи „Глабеадаз бр. 2 (код Такова).“

Калкулација вам је, братице мој, лепа ствар. Лепо вам с њом, и уз њу, може човек да објасни све што се тиче цена. Па и оних које вам се баш не свиђају много. Поготову, ако је у питању стручно лице. Тај вам онда просто отвори очи. Обрадује вас и орасположи, док длан о длан. Дивота једна, кажем вам. Рашире вам се груди кад само чујете да неко калкулише. Мило вам чак и кад чујете о оном ситном калкулисању којим се смањују производни трошкови и појевтињује роба.

А шта бисте тек рекли за ону, другу, вишу и стручнију калкулацију? Какав ли бисте тек респект осетили за калкулацију којом се и смањују производни трошкови и цена повишава?

Него, да вам радије испричам на какву сам генијалну калкулацију наишао.

„Храним вам се ја поодавно у једној нашој менизи. И није, да кажете, да сам био незадовољан храном у њој. Напротив! Али ми меназа још више омилила откако се у вези с њом из дана у дан почела помињати калкулација. А ту калкулацију, скоро да су, не било речено, почели сервирати уз сваки обед. И то, наравно, баш ону, високо квалификовану калкулацију! А нису је, да видите, сервирали само уз јело — није то била нека тајанствена, имажинарна калкулација на речима. Никако! Ради вам се ту о најделотворнијој реализацији. О, тако рећи, пуној и стварној примени на праксу.“

Калкулисао тамо неко у управи меназе вредно и истрајно. И (ваљда да не би дуго остао „тамо неко“, да не би, крај свих својих заслуга за наше благоутробје, остао непознат и непризнат) свакодневно нас обавештавао о изгледима за будућност и о предузетим мерама. Те мере, пак, и ти изгледи били су више него сјајни! Неки обични калкулацији би на основу свега тога и појевтињу храну... Али, рекао сам вам већ и молим вас да то не заборавите, овде се ради о калкулацији више врсте!

Еде, искокулисао вам тако наш калкулант и свечано нам саопштио да наша меназа мора неминувано да се побољша. У једном од првих саопштења запањило нас је сазнање шта све од наше меназе може да учини добра калкулација. А онда поврела саопштења и чињенице! Да не дуљимо: преселила нам се меназа у нов локал, а саопштења пуна искокулисане чињенице пуштале као киша.

Ко да веру, уосталом, набраја све те мере, у које спада и точење пива, укидање плаћених пролазних оброка, отежавање отказа и повраћаја новца за неискоришћене оброке итд. Пре кратког времена „фузионираше“ се наша меназа с неком другом. Нови талас саопштења, Конкретних саопштења, наравно: уштеда у закупним подвостручења; обртни капитал такође; уштеда у гориву, персоналним расходима, режиским трошковима... Једном речи, тријумф калкулације.

Искрено да вам признам, почео сам и сам да калкулишем. У границама личног буџета, разумем се. Кад нам још меназа измени име и уђе у састав једне установе која се озбиљно афирмирала на пољу субзијања цена, омилише ми саопштења и калкулација и дођоше некако слаби и ручковни и вечере. А тек кад дође први, просто ми се почеше лепити за срце и оно јело, и она чаша пива што је галантно попио, и онај благословени часак одмора до доношења јела. Све те нововедене мере одушевише ме, јер у новој месечној претплатној цени видех први тријумф више калкулације. А та цена је, благодарећи тој калкулацији чијој се генијалности дивим, повише од (11%) једнаест процената. И то још у ово јадно време, кад по претрпаним пијацама цене свих животних намирница тако нагло падају!

Зато сад горим од жеље да се то специјално истакне и шире публикује: нека нам заведе они несрећници који немају такве калкуланте, па морају да се љуте на стално појевтињавање свих животних потреба.

М. МИЛИЋЕВИЋ

Фронтовци крипнику

Гостионичор који реднике назива „руљом“

За време напорног рада искористивши паузу за одмор, нас два радника решили смо да попиемо чашу хладног пива, јер је била јака врућина. Пролазећи поред капије баште „Акваријума“ видели смо да се унутра точи пиво. Ушли смо у башту и пошто смо били у радним одељима, сели смо сасвим украј. Али чим смо сели били смо изненађени. Газда, који је седео за својим столом раздарао се на келнера речима: „Затвори капију јер руља улази видећи пиво“. Затим се обрати нама: „Нема више пива“, — рече, — иако су келнери и даље разносили

гостима пиво. Видећи то, напустили смо кафану и пошто нас је жеђ морала упутило смо се у бившу „Касину“. Кад смо дошли унутра чули смо да је келнер објавио да нема више пива. Код келнера, запитали смо нас, међутим, шта желимо и кад смо изразили жељу, а видећи нас гараве и у радним одељима келнери „Касине“ дали су нам последње две чаше иако нисмо били на реду, са речима: „Ви сте, другови, жедни, а на раду сте, па пијте.“

Видећи два различита поступка ми бисмо саветовали власнику „Акваријума“ да проведе негде барем месец да

на физичком раду да би променио своје мишљење о „руљи“.

Јер стварно постоји руља, а та се руља не познаје по одељу, него по моралу а добар претставник те руље могао би бити и газда „Акваријума“.

Миљивој ЧУБРАК ротациони машинисти „Борбе“

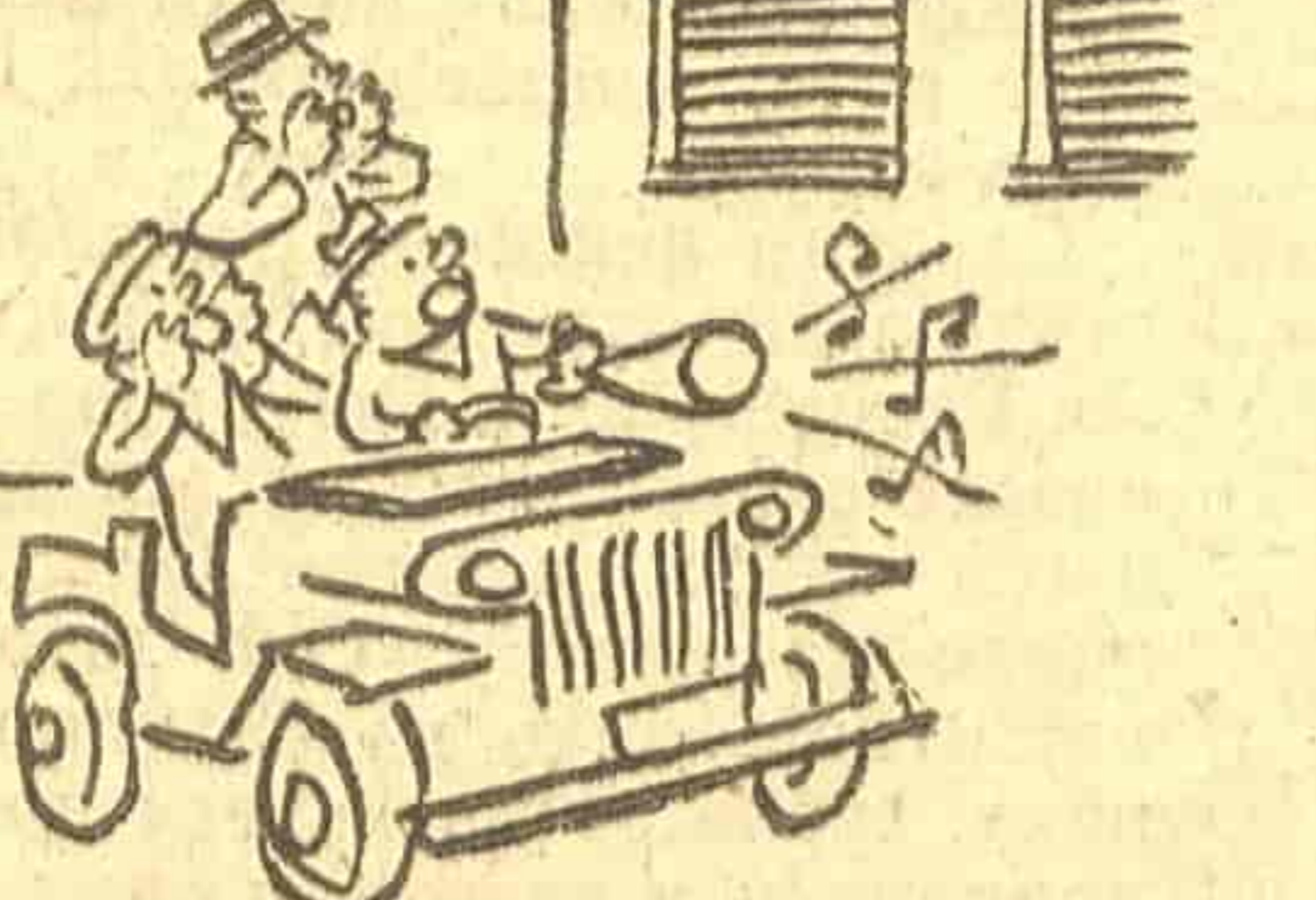
„МАЛА“ ГРЕШКА ОД ХИЉАДУ ПЕТ ДИНАРА

Електрично предузеће Србије, Фабрикала Београд, доставило је Државном речном бродарству рачун број 2165, својим актом под бројем 9006, од 25 маја тек. год., у коме је, приликом сумирања цифара, погрешно за свега 1005 динара на штету Епо-а, иако је рачун гласио на свега 3.127,50.

Овај рачун је потписало три органа Епо-а. Да ли је ово у духу такмичења? Војислав КОЈОВИЋ

НОЊНА И ЈУТАРЊА ЛАРМА У НАШЕМ ГРАДУ.

Било је већ и речи, и чланака, и разних приговора неоправданој ларми на београдским улицама. Међутим, све то остало је без резултата. И да-

повњавају у мојој непосредној околини (горњи део Доситејеве улице). Свакога јутра, веома рано, дозивају се другови и другарице из Гуирала, било виком, било трубењем труба. Ти су дозиви тако јаки да спречавају читава околину да се одмори.

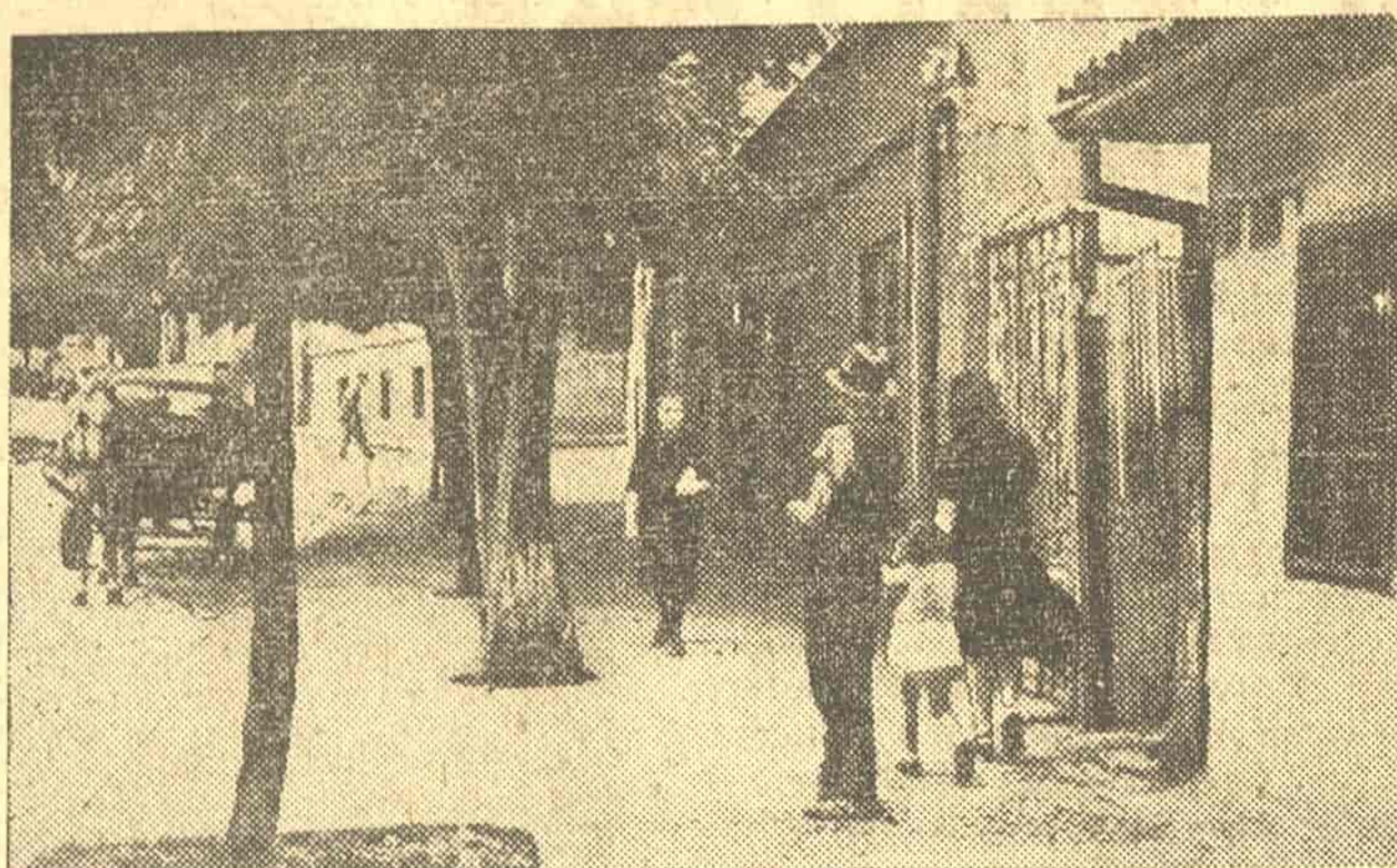
Вид С. БЕЛИНЕО

КУЛТУРНИ ЖИВОТ

СВИ ЈАВНИ РАДНИЦИ И ГРАЂАНИ МОГУ ДА ДАДУ ДРАГОЦЕНЕ ПОДАТКЕ

Да се не изгубе успомене на културне великане старог Београда

У доба формирања српске нације и развоја српске грађанске државности, Београд је био главни град Србије. Град у коме су живели и радили најзначајнији људи тога времена. Београд је био не само државни и политички центар у коме су се на престољу смењивали разни деспоти, већ и град у коме се стварала нова српска култура, дубоко демократска и везана за народне масе и њихове тежње. Био је то град, који је као духовни и културни центар нових напредних погледа и настојања привлачио на себе погледе и био посещиван од свих, који су се на словенском Југу борили за срећнију будућност својих народа.

Скардарија

У малим кућама Скардарије, по уредништвима листова и часописа, по кафанама, које су имале карактер друштвених клубова живели су наши књижевници, сликари и музичари и пуни прозничаве жеље и радног полета стварали велика дела наше културне прошлости. Ова дела никла из народа, никла као истинита слика његовог живота и стремљења, била су блиска народним масама.

Стварана у доба народне борбе за национално ослобођење и праву демократију, велика остварења наше културне прошлости надахнута су тим духом. Као таква, она су утицала на развој и продубљење слободарских тежњи код нашег народа.

Наша данашњина уско је повезана са стремљењима нашег народа у прошлости. Остварења наше културе из доба борбе за национално ослобођење и демократију имају посебан значај. Као што су у прошлости утицала на развој слободарства и тиме припремала народ на велике напоре како кроз историју, тако и током овог ослободилачког рата, ова дела наше културе биће од великог значаја и за будућност нашег народа. Она и људи који су их створили треба и остаће и надаље наша жива прошлост сачувана у свој својој целини, борбеном замаху и лепоти. За правилно очување ове наше велике прошлости од значаја су не само дела већ и очување свега онога што је везано за живот и личности наших културних великана. Поштовање и оживљавање њиховог култа није само поштовање само њих као појединаца, већ још много више, то је поштовање свега што је велико у нашем народу, свега чиме се наша борбена прошлост везује са напредним тежњама данашњице.

Будући да је највећи број наших културних величина живео и стварао у Београду, то је Београд место у коме се успона на њих најбоље може оживети. Оживљавање културних традиција прошлости помоћи ће данашњем Београду много у васпитању нових напредних и слободарских генерација.

Првосредно одељење ИНО-а схватајући сав значај чувања културне прошлости предвиђа дело је извесне мере да се успомене на наше велике књижевнике и уметнике што боље сачувају. Засада још није могуће подизање споменика и отварање културних музеја. Али да поједине ствари не би паале у заборав, предвиђено је истицање спомен-плоча на кућама где су живели и стварали наши велики књижевници и уметници. Исто тако настојаће се да се прикупи што више података који ће осветлити живот значајних људи наше културне прошлости и могли да се користе при каснијем стварању музеја културне прошлости.

М. П.

Културно-уметничко ДРУШТВО „БРАТСТВО“ на турнеји по Словенији

Културно-уметничко друштво „Братство“ из Београда посетило је прошлог месеца скоро сва најважнија индустријска места Словеније. На своје путу дала је пет културно-уметничких предавања. Углавном, програм је био састављен од хорских песама у извођењу великог мешовитог хора од 95 чланова и од народних стилизованих игри фолклорне групе. Програм је био добро припремљен и увежбан. Концертима у Словеначкој културно-уметничкој друштво „Братство“ стекло је више искуства тако да се може очекивати од њега да ће на раду моћи да постигне још више залагања и резултата.

Ф И Л М СОВЈЕТСКИ ФИЛМОВИ Који ће се приказивати

На београдским биоскопским платнима појавиће се још један низ совјетских филмова, филмова уметности која је у рукама народа постала оно огледало што човечанству даје могућности да види своју слику и да осветли његове истинске путеве.

Филмови „Петнаестогодишњи капетан“, „По шкукиној заповести“, „На далекој пловидби“, „Маскарада“, „Аринка“, „Силва“, сви различити по тематици, разнолики по обради, носе једно заједничко обележје — они су пуни правог садржаја, правог људског хумора, љубави, борбе, напора, жеља, стремљења, а тај садржај је заиста уметнички изнесен, тако изражен да из њега не стрчи оно што се хтело да каже као намера његових творца, већ избија из дубине, из самог процеса уметничког дела.

Био то филм у коме нема у правом смислу јунака, већ у коме радњу носи више лица, група људи, као у „Далекој пловидби“, или са јунаком — „Пет-

наестогодишњи капетан“, „Аринка“, види се да совјетској концепцији филма није стало до филмских звезда и старова. Херој на платну у већини холивудских филмова био је стар, а стар често није био уметник, већ само стар, филмска звезда. У овим совјетским филмовима, као и у свима које смо пре ових гледали, види се да се не ради о стварању филмских звезда, већ о добрим филмским кадрозима глумца.

Тако нису изграђени глумци ових филмова, ни Николај Мордвинов, ни Тамара Макарова, ни Даутов, ни Смирнова-Немирович, ни Емељанцева, ни Коновалов, ни Ларинов, ни Измаилова, ни Астангов, ниједан од њих.

И режисери ових филмова постављали су себи друге задатке, него режисери великих кино-студија других земаља. М. Левин, А. В. Ивановски, Ј. Музикант, В. Журављев, са сценаристима бирали су такав материјал који је заиста људски, и дали му праву уметничку обраду. Њих није водило профит, или завођење масе, већ дубоки морални и васпитни циљ уметности, њен задатак да обликује истину о друштву, времену, средини, људима.

Ови совјетски филмови, који ће се приказивати као и сви совјетски филмови, зато су овако прављени, зато су истинити, зато су сва истинска уметничка дела, што су стварана од народа.

Ф И Л М КОЈИ СЕ ПРИКАЗУЈЕ

„69 паралела“

Било је страна где фашисти нису могли да продру пред свих подивљалих налета. То је била историјска нужност које је био свестан совјетски човек и за коју је знао да се бори. У зони 69 упоредника, на крајњем северу СССР, тамо где су морске струје загревале труди Леденог Океана и отварале пут совјетима за друге земље, устремили су се хитлеровци да затворе тај морски друм, узалуд су се упињали шеснаест месеци да пресеку ову везу са светом. Узалуд, — та веза је морала да остане да би било човека и његове културе.

Авијација, морнарица, артиљерија, пешадија, повезани, тако како може да буде повезан народ у одбрани своје земље, држећи се такоређи за руке, одупрли су се том налету. Ређају се ликови хероја Совјетског Савеза, израстају у данима борбе; пролазе војници, безимени јунаци, а пред нама се још једном рађа у овом филму, једном од многих незаборавних филмова из отаџбинског рата, непобедиви лик Црвене армије.

Са овим филмом Централног студија кинохронике, режисери Љ. Бељиева и М. Ошурнова показале су какав документарни филм треба да буде. Оне су знале да извуку. Оно што је најбитније било на 69 упореднику, знале су да изнесу праву драматику и величину ових догађаја којим се укључују у порастасну слику Отаџбинског рата. У монтажи су тако правилно поступиле да су не само водиле пажњу гледалаца правим путем, већ су успеле и да га занесу догађајима и да њима високо морално и васпитно делују. Улога спикера у овом филму, као и све остало, с осећањем мере је постављена.

Наша Општина

ДЕЛИ ТЕКСТИЛ

обро... У реду... Ништа ја не кажем... Зар ја, Хајим Хајон, да говорим ружно о Јеврејима?... Само дозволиће те: могла је наша општина и мало боље да поведе рачуна. А не тек тако, да се не зна ни ко пије, ни ко плаћа. Богаме вам кажем. Јер где су ти долари наше браће из Америке, где су ти милиони?... А баш би било право да и нама, Јеврејима, одреде неку пензију. Да видимо и неку фајду од тога што смо Јевреји. Па богаме. Ајде, нека дође једанпут и тај сат. Трпео си као скот, гинуо си, а награда? — Оне прње из Америке. Прње, ја кад ти кажем. Оно што се ни пројацима не даје: Каже: текстил, Какав текстил? — Ансјас (којешта), знаш шта су ансјас? Али први ја не могу да замерим што су нам то послали. Јер шта је радила наша општина? Каже: ми смо голи и боси... Е, мој брајко! Ако си го и бос, онда је то таман добро за тебе. А да је општина мало мислила, да је среће, као што није, па да нам на пример сваком узме меру, или ако то не, а она да барем пришта: шта ти треба, какав штоф, какава боја итд. А онда да јави: Хајиму Хајону, бившем гростисти, потребно је то и то. Ти ћеш да кажеш: нисам био гростиста. Па нисам био, знам и ја да нисам био. Али, видиш, онима тамо чиниће част да пошаљу нешто Хајиму Хајону, гростисти, или

написао:
ЖАН КОНФИНО

кратија. Јер мора, каже, да се води евиденција. А зашто евиденција, кад смо ми наши људи? Да неко, каже, не добије двапут, а неко ни једанпут... А баш сам ја лично чуо да су поделили петнаест пари грао одела од енглеског штофа. Каже: нађите ми једног од тих петнаест. Проверите, каже, прво, па онда говорите. Море, боље да ја вама то кажем док нисам проверио, после много ми вреди! Као да мени није доста та секирација — јер можете мислити како ми је било кад сам то чуо! — него сад и да им проверавам. А у ствари мени баш то и треба: једно грао одела од енглеског штофа. Па ја сам пре само то и носио. А што се тиче тог Одбора грађана за поделу, ја прво и прво што немам поверења у њих. Јер ја тај Одбор не познајем, нити они мене познају, јер ја их нисам бирао, пошто сам онда био болестан. Ви ћете рећи: народ их бирао. Знам ја то, али ја хоћу да браним своје „ја“, разумете, и како онда они могу да знају шта мени треба.

Укратко: људи апсолутно не знају шта раде. Само ја не волим да олађавам, не волим да се то чује, јер ми смо наши, Јевреји, па шта би свет на то рекао? А друго и друго што нису узели стручне продавце. За тај магацин, знате, где се раздаје роба. Истина, оно је, рецимо, поклон, али опет друго је то кад има неког да ти густира, да ти разложи, да те посаветује, да ти да воље: „Ово је добро, ово није добро; ово је за тебе, ово није за тебе; ово ћеш овако, оно ћеш онако.“ И тако, у том смислу. Да осетиш да за тезгом стоји твој човек. Као на пример што ра-

је ми нека свађалица и више воли да отрпи, срце татино. И тако извојила десетак хаљина, ставила на страну да после одабере једну од њих. И сад ти долази нека жена и — цап: баца се баш на те хаљине! (Море, незгодни су ти и ти наши људи, богаме вам кажем!) Моја узела да се брани:

— Другарице, — каже, ово сам ја за себе одабрала.

— Да вам не буде много десет хаљина! — каже ова друга и одмах узела увредљив тон.

— Не тражим ја десет, него још се нисам решила коју ћу од ових, — објашњава моја ћерка. — И уопште, каже, знате ли ви да ја већ два сата ово разгледам и пробирам.

— Е, баш зато, — одговара ова, али онако: дрско. — Ви као да сте у својој гардероби, — каже, — као да само ви постојите овде, — каже и то све дрскије и дрскије.

— А ко вама брани да ви претурате?

— Мој образ, — каже ова. Замислите само! А уствари још како претурга по хаљинама што је моја кћерка извојила!

— Зашто не почнете с оног краја? — опомиће њу моја ћерка учтиво. (Пусти то швајцарско васпитање, па дружиче и не уме!)

— А мени је кеф баш с овог краја, — одговара она безобразнија.

Уопште ја могу само ово да вам кажем: ти наши људи појма немају шта је то демократија! Јер зар је то демократија, молим вас: моја ћерка да се мучи и да пробира, а нека треба да дође на готово? А у права, тј. тај дежурни члан, гледа и ћути. Ћути и просто ми је мило што падају онакве речи!

Ето какве се ствари догађају у нашој општини, другови. Срећом те ми је дете стрпљиво и васпитано, па прошло без неке веће свађе. Само толико: алапачо, протакнуто, и томе слично, али нису косе поцупале једна другој. А на крају, ипак моја ћерка платила цех. Јер ево шта је после било:

Изабрала једну хаљину, однела кући и распарала да се то после преправи за њу. Али кад је распарала има шта да видиш: трула нека тканина, не вреди ни онај труд да се распара. Ништа. Покупи ти она то и однесе натраг, да јој место тога даду другу хаљину. Али они ни да чују!

— Ово су крпе, — кажу, — ово није хаљина.

— Па шта онда?

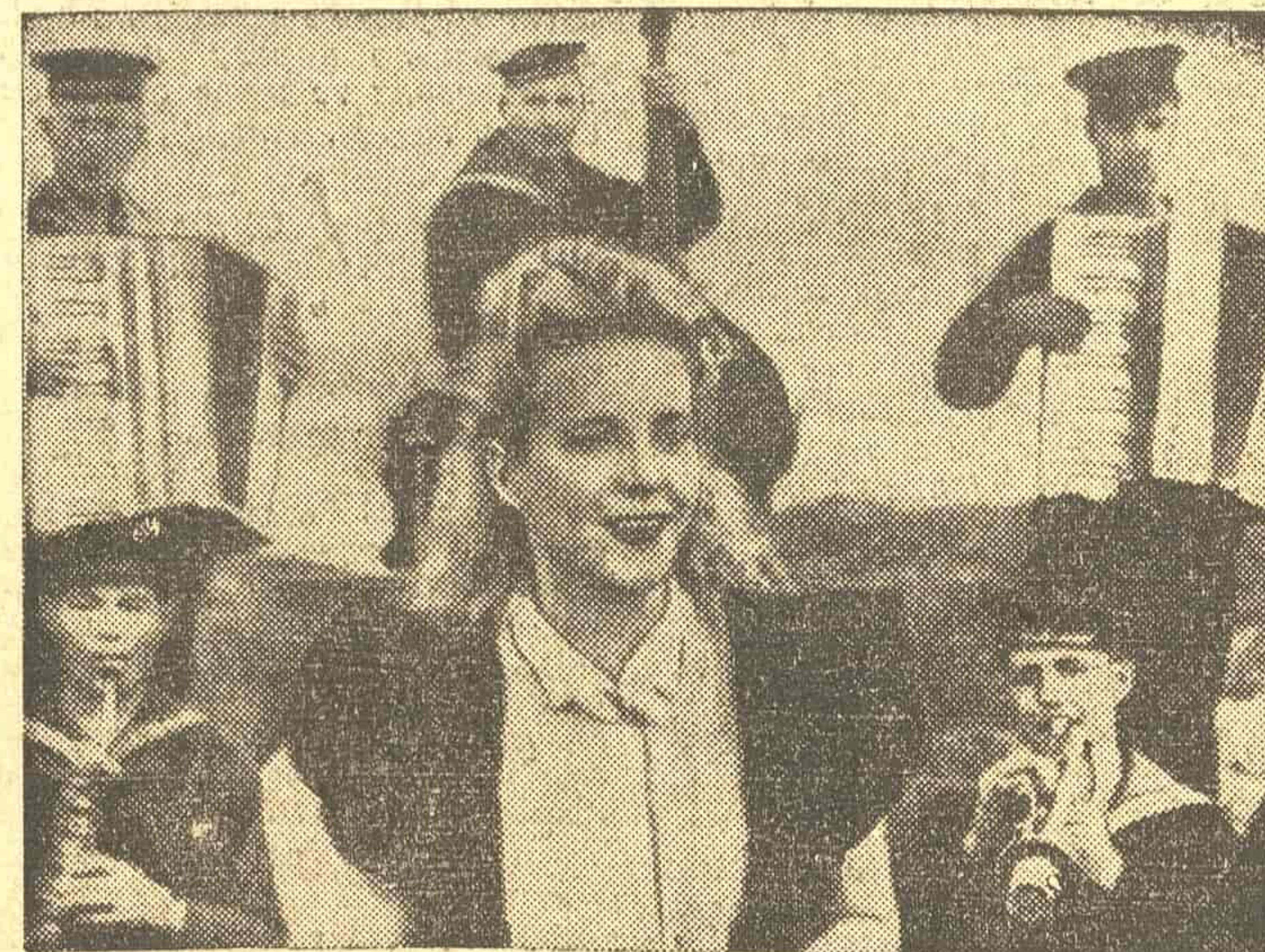
— Сашпјте, каже, па нам вратите хаљину. Јер ми смо, каже, у нашем књиџама задужени са хаљином, а не са крпама.

Ето на шта они батају. А шта се то мене тиче, молим вас, чиме су они задужени? И како су они уопште смели и да ми дају нешто што не ваља? Па нисмо ми ваља одве за неке преваре и спекулације? И где је онда солидност? И такве ствари. Ама како ће то да изгледа, кад мене људи питају, па им ја кажем да сам ту трулу и несолидну робу набавио у јеврејској општини? И још те тера да платиш кројачици да од тих крпа понова сашпје хаљину, кад ја немам пара и питам се одакле да платим и за ону, која ће остати мојој ћерки!

Сад видите како је то кад људи не мисле. Море, срећа њихова што ми је дете страпљиво и васпитано у Швајцарској и што ми је стрпљива, срце татино, није пргава као ја, те се она никад не љути, него воли с лепим. И полако, полако — уразумила их. То је трајало сат, два, не знам ни ја колико. Али шта му можем кад је та биро-кратија тако тврдоглава. У главном споразумели су се да она мало пришпелди и профирца оне крпе, да то изгледа на хаљину, а они ће јој онда дати другу.

И тако могу да кажем да се са нашом бирократијом ипак некако излази на крај. Главни ти је да се не даш забунити и ма шта ти они говорили, ти имаш да останеш при своме. Дође му као нека партија шаха. Буди ладан, и што се они више љуте, ти — ладнији. А кад си их извео из такта, знај да су шах-мат и добио си партију. То сам од ћерке научио. Срце татино, она ми је јако паметно дете.

А што се тиче друга Даче, нашега претседника, против њега нема шта да се каже. Његова је једина мана што не уме да каже „не“. Па сад што му можем? Постоји ли негде човек без мане? А особито што смо ми Јевреји. Зато ја ништа не кажем. Па како би то изгледало, молим вас, кад би ми, Јевреји, стали да говоримо ружно о Јеврејима?...

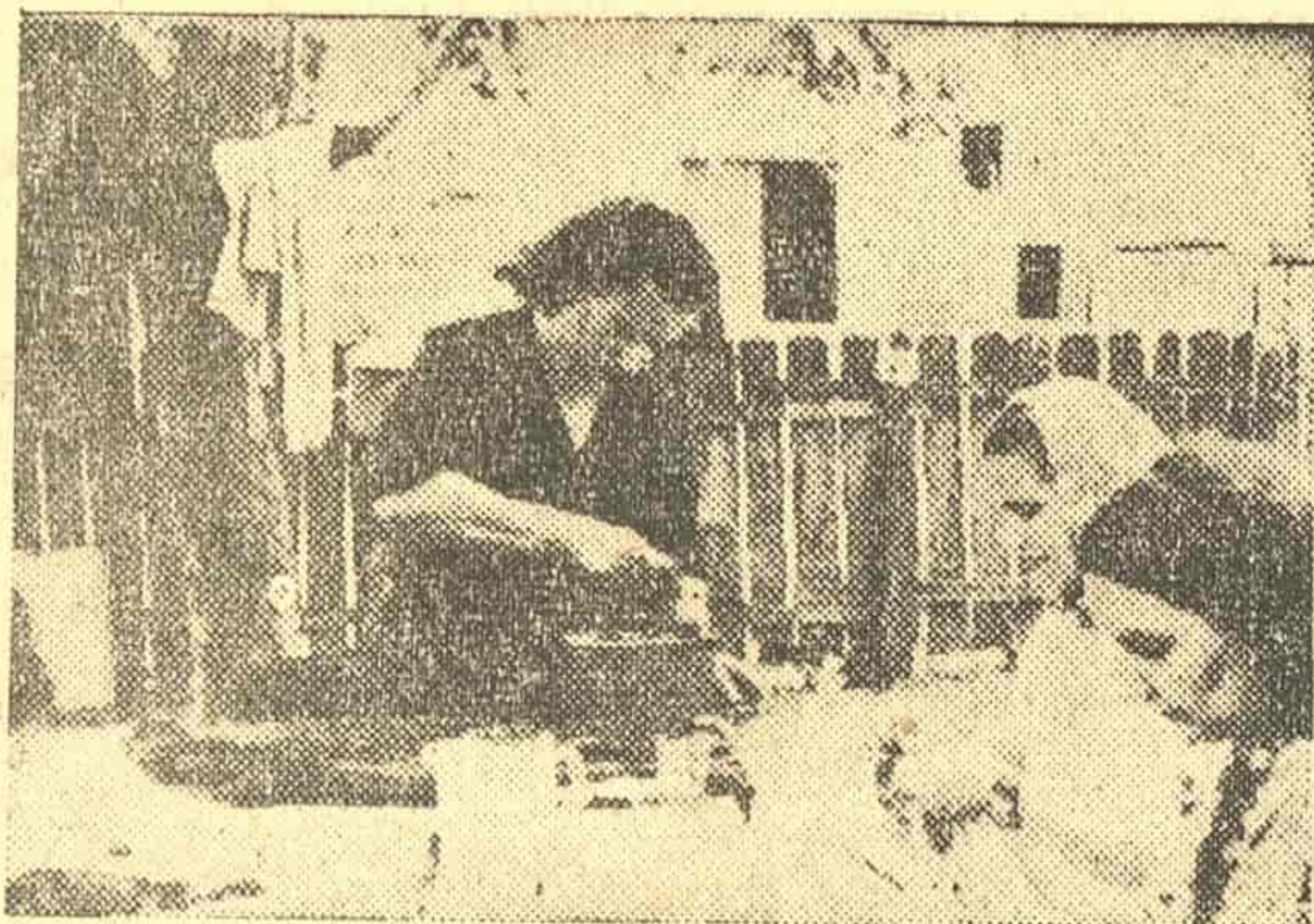
Сцена из совјетског филма посвећеног северној ратној морнарици, јунаштву и хероизму њених морнара

Да наше интелектуалке

АФЖ ИДЕ НА СЕЛО

ПОСЕТА БЕОГРАЂАНКИ селу Радинцима

У циљу што чвршће везе села и града, у жељи да нашим друговима и другарицама са села помогне у добињањих највешних радова на пољу, АФЖ III рејона послао је 30 прошлог месеца своју радну екипу у Округ београдски, у село Радинце, недалеко од Смедерева.

Кројачице-Београђанке шију за сељанке из Радинаца

Екипа је бројала 24 члана, од којих 4 лекара са помоћним особљем, 5 кројачица, 3 домаћице, 3 бабице и групом чланица одбора, које су са фотографом обилазиле село и сељане, интересујући се за организацију Фронта, АФЖ-а, Народне омладине и пионира.

Од коликог је практичног значаја и користи овај одлазак, показали су резултати рада екипе. Сељак у доба својих радова не стигне да мисли о свом здрављу, оделу и себи лично, јер сваки пропуштен погодан дан за рад, за њега а и за нас у граду може да значи глад преко године. Зато су они и у недељу вредно радили на својим њивама, а тек сирена

Зубна лекарка на послу

са камиона најавила им је нечији долазак. Није гребало дуго, просторије Месног одбора у којима су лекари примали пацијенте биле су препуне. Интернисте и зубарка, као и гинеколог имали су пуне руке посла. Најтеже болеснике довозили су колима.

Др Јелена Инђић је имала 34 прегледа и 10 хигијенских прегледа домова и дворашта. Др Баут Мустафа са делегатом Црвеног крста другарицом Ђерић, прегледала је 54 пацијента. Др Стојановић, зубни лекар, дала је 48 радова, од којих 32 вађења и 7 пломбирања. Др Браварски са 3 бабице имао је 16 прегледа.

Не мањи труд уложиле су кројачице, које су за 9 часова сашиле 24 комада, међу којима је било највише новоскројених ствари. Њиховом способношћу и свесрдним залагањем жене и омладине Радинаца понеће лепо сашивене хаљине у дане свога одмора.

„Немамо воћа да нам оставите за зиму, потуче нам све пре неколико дана град“, вајкала се једна старица, што ће јој наше искусне домаћице моћи да покажу само палачинке, које њен „стари“ много воли, а ето, њој не успевају.

Тако су Београђанке неосетно, у раду, дочекале вече у овом малом селу крај Смедерева. Опраштајући се са сељацима и сељанкама, обећале су им да ће их ускоро опет посетити.

Косовка БОГДАНОВИЋ-КЛЕЧАК

МОДНА РЕВИЈА У МОСКВИ

Московски МОДНИ АТЕЉЕ

Модни атеље бр. 3 у Москви... У малом, пријатном салону влада живот. За круглим столом, покривеним мрким сомом, седе жене у меким фотељама. Прелиставају модне журнале и разговарају. Овде можете да чујете новости о концерту Еве Бандровске — Турске, о тоалетама, у којима се та уметница појавила, о књигама, о модним рукавицама што су ових дана пуштене у продају по рађама.

Са изложбе у московском Дому модела. На слици бели костим од лаког вуненог штофа.

Средњачка жена енергична лица жели да наручи хаљину — капут. „Ја сам трам да је то врло практично, — каже она. — У таквом оделу може се отићи и на посао, и у позорнице.“ Једна млада девојка моли да јој се покаже модела венчане хаљине.

Лидија Александровна Данилина, уметница — моделер, повлачи у страну вратанца стакленог ормана и у њеним рукама појављују се разни модели... Модели свилених хаљина, вечерњих тоалета, костима. Нашарши потребан узорак, она предаје ту хаљину једној од служавица, која има да прикаже модел.

Неколико минута касније у салон већ улази девојка, одевена у белу венчану хаљину. Жене су одушевљене. И, заиста, призор је врло леп. Девојка, одевена у светлу свилену хаљину, изгледа на плану мрких сомотских завеса као некакав необичан, диван цвет. Хаљина изненађује строгошћу, али у исти мах и богатством линија. Направљена је од крп-сатена. Сјајна страна материје послужила је као лице. Строго затворена хаљина са закопчавањем на леђима и узаним, дугачким рукавима оставља утисак нечега озбиљног и свечаног. Једини украс хаљине је „флер д'оранж“, направљен од истог материјала и украшен сребрним границима. Цела хаљина, уметнички протудирана и дата, дубоко изражава оно душевно стање, које девојка доживљаје у тренутку склапања брака.

Млада девојка, која је молила да јој се покаже модел венчане хаљине, огледа се усхићене у очима. Данилина даје девојци неколико савета и конфекционарима од ње наредбу.

Може се рећи да је Данилина уметница по породичној традицији — њена мајка радила је преко 30 година у истој ствари, у атељеу. Лидија Александровна завршила је у своје време Уметнички институт и ради у атељеу већ 15 година. Она каже:

— Галим велику љубав за овај посао. Река бих да је уметник — моделер исто што и вајар. Он ствара женску фигуру. Мени чини највеће задовољство да видим лепо и укусно одевену жену. Нарочито кад знам да је у њено одеване уложен и мој труд.

Модни атеље бр. 3 спада у делокруг Министарства лаке индустрије. Свака три месеца, уочи нове сезоне, одржавају се у Дому модела прегледи модела. У њима учествују сви атељеи, који се налазе у надлежности поменутог Министарства. Сваки атеље најмарљивије се спрема за преглед. У савршава своје моделе, у које уметник — моделер уноси сву самостојност свога дара и укуса. Док Данилина у моделирању полази од гледишта да хаљина мора подвући женску фигуру, учинивши је благом и женственом, моделира Фекле Андреевне Горленкове, моделира атељеа бр. 34, одликује се својим снажно израженим руским стилем. Радовима Горленкове својствене су одлике руских ношњи — набори, везови, широки облици.

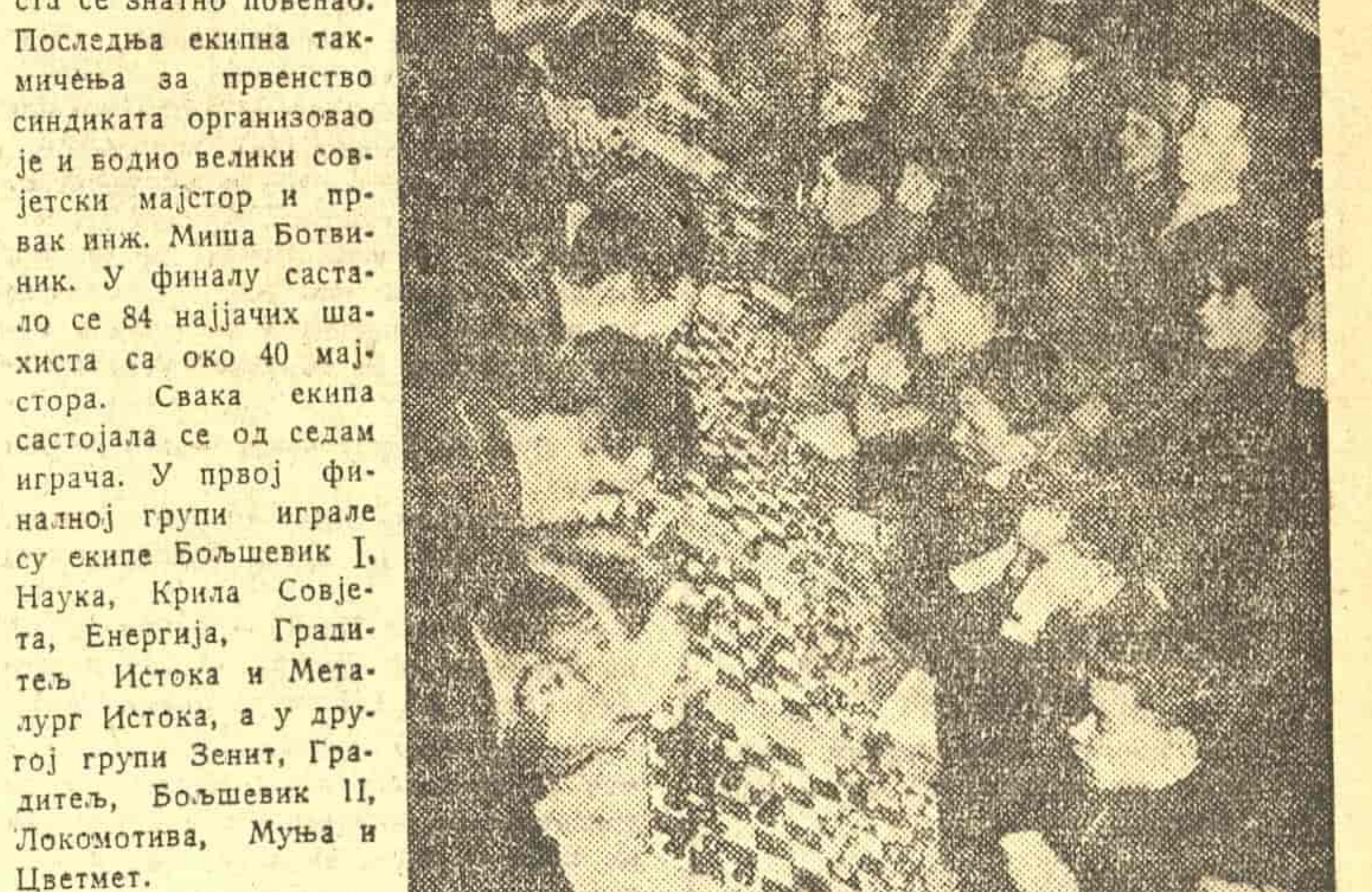
Модни атељеи познати су по уметничким, који у њима раде. Приликом пролећне прегледа модела, преређеног у Дому, радони Данилине и Горленкове проглашени су за најбоље.

Али модели су само узорци. Било би досадно кад би све жене почеле да носе исте хаљине. Данилина и директор атељеа бр. 3 Е. М. Шарлат, која је 1935 године завршила Институт лаке индустрије, придржавају се у својој раду истога гледишта: најважније је да се кројачке раднице потпуно ослободе за уношење укуских измена у модел, у зависности од става жене, за које се хаљина шије.

После моде хаљина, чије су главне линије већ одређене, прелази у руке радница, које приводе посао крају.

ШАХ МАСОВНЕ УТАКМИЦЕ у СССР-у

У Совјетском Савезу одржана су масовна шаховска такмичења. Већ пре десет година учествовало је у том такмичењу преко 700.000 играча, а од тога доба број шахиста се знатно повећао.

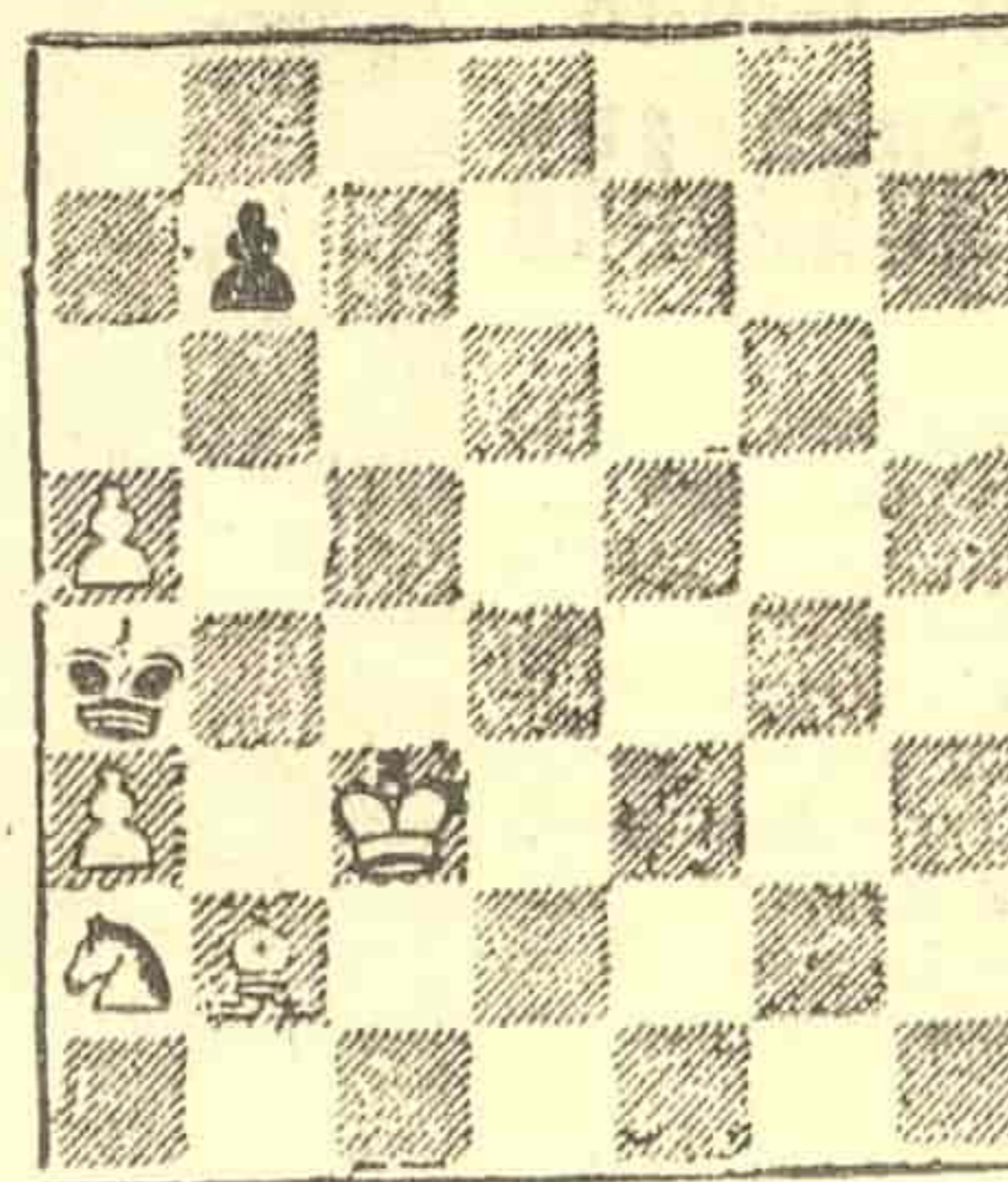

Последња екипа такмичења за првенство синдиката организована је и водно велики совјетски мајстор и првак виш. Миша Ботвиник. У финалу састало се 84 најјачих шахиста са око 40 мајстора. Свака екипа састојала се од седам играча. У првој финалној групи играли су екипе Бољшевик I, Наука, Крила Совјета, Енергија, Градитељ, Исток и Металург Исток, а у другој групи Зенит, Градитељ, Бољшевик II, Локомотива, Муња и Цветмет.

Нарочито интересовање побуђивали су сусрети између мајстора, јер према томе може да се постави прогноза за изгледе појединих мајстора на претстојећем турниру за појединачно првенство Совјетског Савеза. Болеславски је ремизирао са Котовим, Флор са Бондаревским, Сислов са Рагнером, а Лилентал победио Дус - Хотимарског, затим Рагозини Вересова,

Екипни меч двају московских индустријских предузећа

ПРОБЛЕМ 8 (Завршница М. Платова)

Бели на потезу добија.

У овом положају, који је дао чувени совјетски композитор завршница М. Платов, приликом слободних пешака кога се не може задржати, а да не оде за краљицу. Решење је лепо и налази се у скривеној мат-комбинацији. Дајемо га одмах, јер га је тешко изнати.

1) а5-а6 б7-а6; 2) Кс3-с2 х3-х2; 3) Лb2-е5 h2-h1d; 4) Sc2-с3+ Кс4-с5; 5) Le-c7 мат.

Ово је главна вирајатна, док је споредне лако наћи и решити у корист белих.

већ и пионири. Држе се шаховски теоријски приликама на великим зидним шаховским таблама, организују разноврсне утакмице итд. Постоји и врло лепа шаховска библиотека. У више махова су у Белу Цркву позивани шаховски мајстори из Београда, па су у тим такмичењима узели учешћа и пионири. Шахисткиња има такође врло велики број. Колико је ванредно интересовање за шах види се и из тога чињенице, што важним такмичењима присуствује готово редовно по неколико стотина особа.

НЕСПОРАЗУМ

Код нас нису још у свим крајевима земље шаховски изрази исти. Приликом једног већег турнира у Љубљани шахисти из осталих крајева наше земље радо су прилики и љубљанске листове, само да би што боље били обавештени о току утакмица. Али то је било неспоразум. Тако су се, на пример, зачули кала су читали да се шахиста Х „удао“ (предао) за шахисту У. А још више кад је у вези са истоврсним турниром шахисткиња стајало, да је једна од њих била „проста“ (слободна) од игре у једном колу, због непарног броја партијера. Тада је неко од читалаца приметно: — Па и не треба да је пусте на игру кад је проста!

РЕЛАТИВИТЕТ У ШАХУ

Неки наш истакнути аматер играо је у туристичкој партији у сивилијанки један тако необичан потез да су му се сви смејали. Међутим тај потез није био тако рђав како је изгледало. Када је неколико година касније један светски мајстор у истом отварању учинио тај потез, сви су му се дивили!

БЕЛА ЦРКВА — ГРАД ШАХИСТА

Бела Црква у Банату несумњиво је данас место које одличном шаховском организацијом и масовношћу стоји међу првима у Југославији. Шахисти имају свој засебни дом. Ту играју не само старији чланови и омладинци,

неки наш истакнути аматер играо је у туристичкој партији у сивилијанки један тако необичан потез да су му се сви смејали. Међутим тај потез није био тако рђав како је изгледало. Када је неколико година касније један светски мајстор у истом отварању учинио тај потез, сви су му се дивили!

УКРАЈИНСКИ РЕЗИ

Хоризонтално:

1) главни град једне европске земље, познато место Омладинске путеве; 2) годишњи принос једног земљишта, Сирија (турски), прокопанн јаирак за одвођење воде, становници Ирана; 3) показива замена (у падежу), велика речна риба, дисане, агрегатно стање воде, презентски наставак; 4) страна мушко име, мртваци, упитна заменица, после (франц.); 5) сугласник, животињски цар, установа народне власти у Београду, сугласник; 6) енглески научник који је пронашао јужни пол, превозно средство, пререшне земљу плугом, главни град братске суседне земље; 7) два самогласника, мазино, временски отсек, индустријска биљка, наирт; 8) кувано воће са шећером, ала судбина, потрес (франц.), неорганизована група људи; 9) правило, парче.

Румунији, река у Француској; 11) чувени композитор, врста коже, предлог; 12) поштење (турски), снег од беланица, савремени енглески сатиричар; 13) сугласник, део намештаја, крш; 14) велика азијска држава, буре за пренос пијаће воде; 15) пререшне земљу плугом, наглашавање и изражавање у говору, скраћеница за једног трговачко друштво; 16) титула нижих турских чиновника, предлог, два различита слова; 17) сугласник, слово, река у Цунгарии; 18) планина у Србији, снажан; 19) назив, женско име.

Вертикално:

1) иницијали првог претседника Чехословачке Републике, ватрено оружје; 2) део лица, предлог, сугласник; 3) Евгенију, свежа; 4) израелска на главни неких животиња, цеђење воће; 5) свежа, супротно од јаве, згодитак; 6) пољопривредна алатка; пречишћена и сложена влакна памука; 7) оквир, говећа масна наслага, предлог; 8) заменица енкититика, пропљанак, област у Француској; 9) сугласник, словеначки композитор — скупљач народних песама, грчки бог ветрова; 10) место у

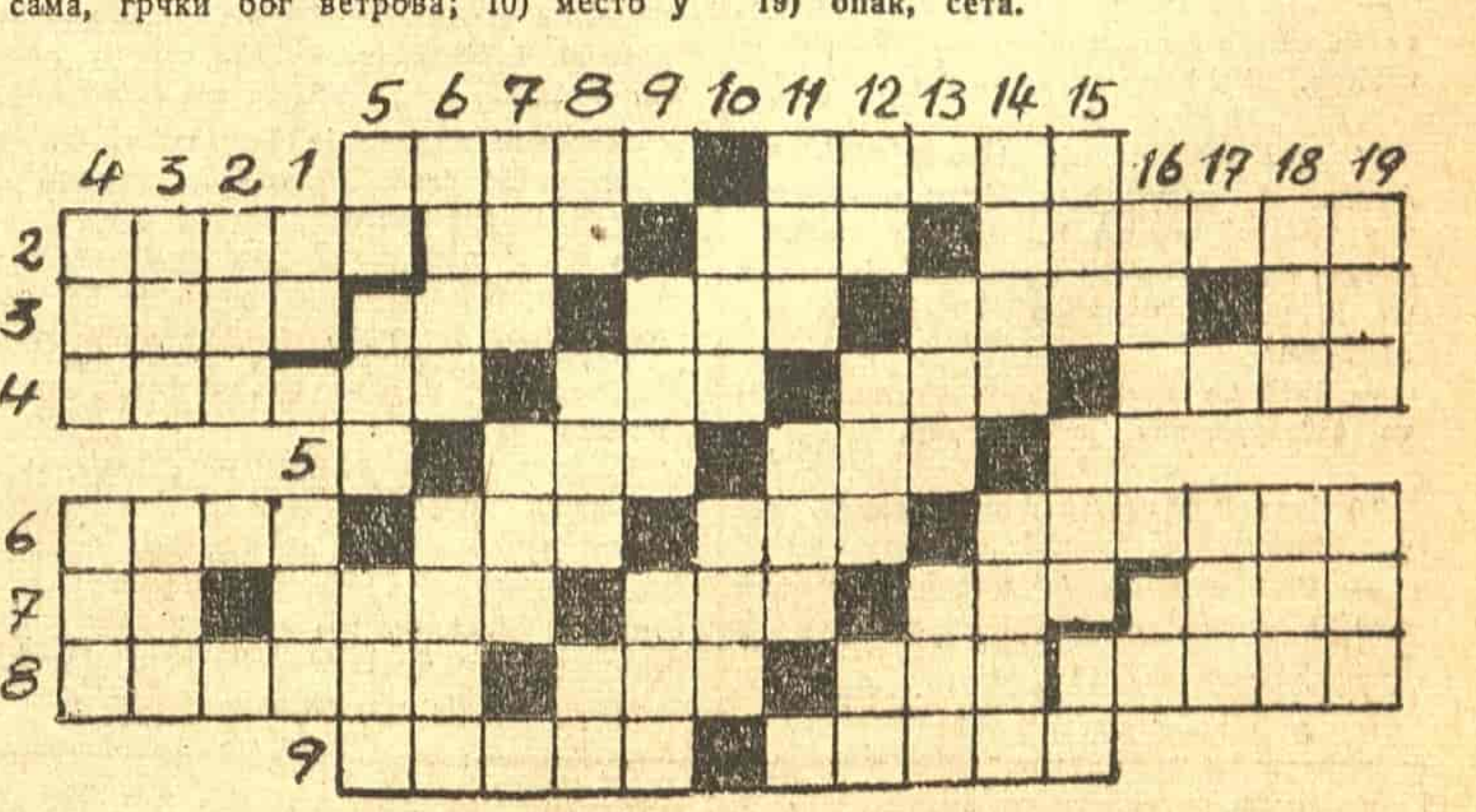
Решене из прошлог броја

Хоризонтално:

1) «Крокодил», Сарајево; 2) рококо, ам, По, ала, к, еп; 3) Олеса, л, ира, б, идеја; 4) вара, тас, о, Бор, араж, 5) Дунав, Мала; 6) Или; 7) Шабан, Румун; 8) Сава, сир, о, бир, агис; 9) лутка, ч, оса, т, пловце; 10) ат, ш, ово, ад, са, особит; 11) пролетер, Украјина.

Вертикално:

1) кров, слат; 2) рода, аут; 3) окер, В.Т. (Велимир Терзић), Шо; 4) коса, ако, л, 5) ока, л, аве; 6) до, ту, ас, от; 7) и, лан, бич, е; 8) ла, са, ар, А.Р. (Александар Ранковић); 9) ми, виц, од; 10) ро, л, ос; 11) па, мир, к; 12) со, Ба, Уб, Лу; 13) а, бол, мит, к; 14) ра, рт, ур, ор; 15) али, а, н, пса; 16) Ј, ала, алој; 17) Е.К. (Едвард Кардељ), е, р, Гоби; 18) в, еја, Ијин; 19) опак, сета.

Скопљанке — Београђанкама

На дан 7 јула антифашистичке Скопља упутиле су Градском одбору АФЖ-а Београда телеграм следеће садржине:

„Поводом 7 јула, дана устанка слободарског ерског народа против фашистичких поробљивача ми, антифашистичке Скопља, упућујемо вам срдачне братске поздраве. Седми јули остаје у историји наших народа као незабораван датум који обележава велики прекрет у њиховом животу — почетак наше народноослободилачке борбе, којој ми жење захваљујемо што имамо данас све могућности свестраног развитака и равноправног учешћа у општеном конструктивном раду. Да живи 7 јули, дан народног устанка Србије.“

Градски одбор АФЖ-а Скопље

ПРАКТИЧНИ САВЕТИ

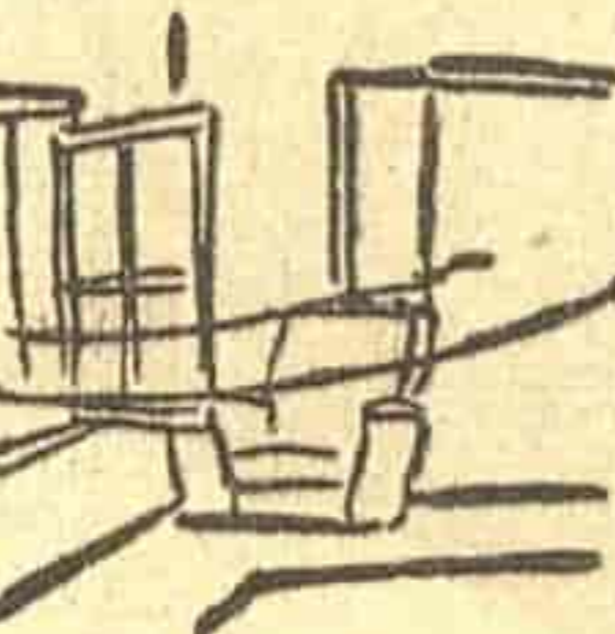
Да бисте лакше поднели врућину...

...Пре свега, не понављајте целог дана: »Уф, ала је врућина... Ала је несносна врућина.« Од тренутка када будете помислили: »Сасвим је пријатно с времена на време осетити врућину« — нећете се више плашити од 35 степена у хладу.

Најтежи час у дане великих врућина је време после ручка. Ту тежину ћете најлакше савладати, ако у спајете данас ручате само поврће, воће и салате. Избегавајте и најмање количине меса и алкохола.

У нашем народу постоји заблуда да промена шкоди. Она може да нашкоди само ознојеном човеку. Иначе, у дане врућине, промају треба чак и организационати, тојест удесити да она буде стална, подупирањем отворених врата или прозора.

Ако вам се руке зноје, оперите их сапуном, обришите их добро, па их држите неколико минута у следећем раствору: формалина 10 грама; тинктуре бенаоа 10 грама; ружине воде 500 грама. После тога сушите руке не бришући их — на ваздуху. Ово поновите сваког трећег или четвртог дана.

Освежите се на врућини ако само зглобове руку ставите неколико часака под млаз хладне воде и ако квалите сплеочнице и удубљења иза ушлу.

Код куће, кад год можете, загуруте се у каду напуњену млаком водом. Пошто сте се обрисали, заправите тело талком (децим-пудером) којим спречава знојење.

У тропским пределима, кад је највећа врућина, пију се топли чајеви и сокови од воћа. Многи људи који су то покушали — тврде да топли пића више освежавају од ледених — и од сладолода. Покушајте то и ви.

ЗА СПРЕТНЕ РУКЕ — час посла!

Веште жене умеју са мало средстава да постигну да увек друкчије изгледају. Оне знају да скупе, упадљиве хаљине, сложеног кроја брзо досаде и оном ко их носи, и оном ко их гледа. Неупадљива а добро скројена хаљина носи се, напротив, много лакше и дуже, јер служи као подлога малим украсима које свака жена може чешће да набави.

Ова љупка и једноставна хаљина лако мења изглед помоћу појасева, шалова, огрлица. Сашити је можете од 3,40 метра ткањине просте ширине. Горњи део ове хаљине је без рукава, сукња је у три дела, у струку набрана. На леђима се затвара патентом — „ципом“.

ХУМОР

РУДНИК ЗЛАТА

На пијаци Каленића гумно продаје се чаша чисте воде за 1 динар...

— Е, баш благословен овај водовод.

ЧИСТОЋА ЈЕ ПОЛА ЗДРАВЉА

У многим београдским кафанама на чистоћу се врло мало полагаје...

— Мој принцип је чистоћа радње!

У ПРАВИ ЧАС

Недељом и празником већ у 10 часова нема ниједне слободне кабине на купатилима на Сави.

— Јел'те, какав је ово ред?! — Чекају људи да ИНО сагради купатила па да се купају!

БЕОГРАДСКЕ РАДОСТИ

— Алал јој вера! Ово ти је права чистачка колона без грешке!

Летопис БЕОГРАДА

12 Јула 1935 прослављена је стогодишњица постанка топчидерске цркве. — 1936 отварање Зоолошког врта на Калемегдану. 13 Јула 1814 избила је кугла. — 1924 одржан је конгрес графичких радника. 14 Јула 1897 основано Удружење Јавних правосластунника Србије. — 1940 основан Српски шаховски савез. 15 Јула 1927 освештани темељи Саборне цркве. — 1934 освештани темељи Новинарског дома. 16 Јула 1804 крвалије, са Гушанцем Алијом на челу, заузели Београд. — 1914 за време првог светског рата бачен је савски железнички мост у ваздух. 17 Јула 1804 дахне Атаналија, Кучук Алија, Мула Јусуф и Мехмед Фочић ага погинули су из београдске тврђаве и склонили се на острво Ада-Кале где их је убио Миленко Стојковић све посекао. — 1914 за време првог светског рата бомбардован је Београд. 18 Јула 1859 положен је темељ тврђаве. — 1923 освештани су темељи велике радиотелеграфске станице у Раковици. Ж. П. Ј.

СПОРТ

Примењена фискултура

(Свакидашња прича)

Испред једног предузећа камјон је истоварио три дугачка, али врло узана сандука, пуна разног челичног материјала. Радно време је већ било прошло и у канцеларији се затекли свега тројица чиновника, који су довршавали свој посао. Двојица су били лепо развијени, а трећи мали растом, нешто пунака.

— Док Бока заврши биланс, хајде нас двојица да убацимо сандуке у зграду, — предложио је један од оне двојице лепо развијених чиновника.

Други је прихватио и обојица су пришли првом сандуку. Сандук је, међутим, био толико тежак да су тек после неколико покушаја успели да га подигну. Тетурајући се мало с муком су успели да га унесу у канцеларију.

— Аух! — јекну први, — ала је ово тешко!

— Да зовнемо Боку да нам помогне, — предложио је други бришући зној са чепа.

— Море мани Боку. — одбио је први брешћући од напора, — зар не видиш какав је! Тај би се оневестио!

Бока је баш завршио свој посао и чуо је последње речи. Изашао је за друговима из канцеларије и посматрао их како се муче да дигну други сандук.

— Чекај мало да се одморимо, — задувано је предложио један од доброволних носача. — Ово је баш ваволски тешко.

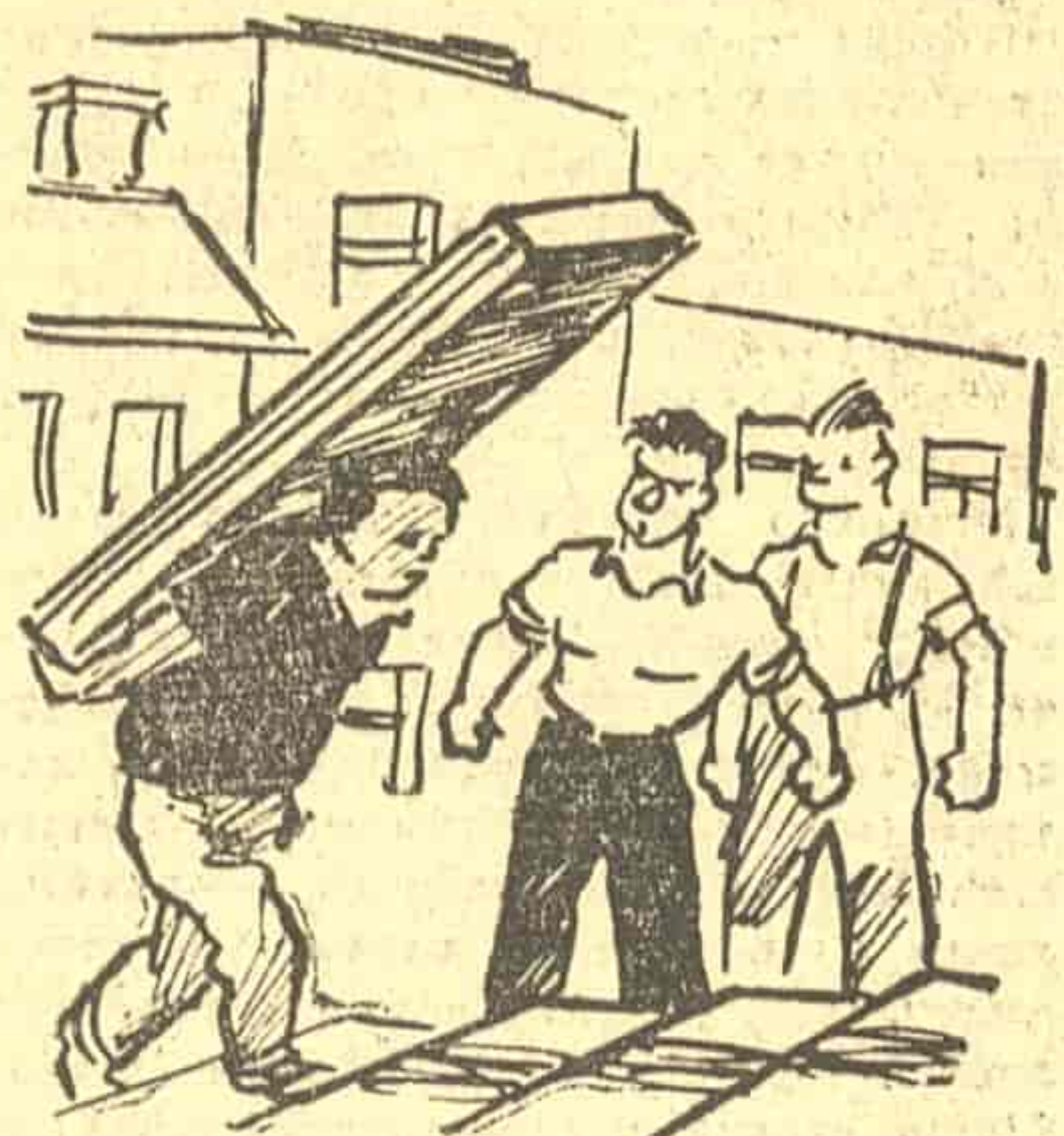
— Да вам помогнем, другови, — понудио се Бока.

Остала двојица насмејаше се грохотом.

Бока се намрштио, уврещен и љутитим кораком пришао сандуку, мало

га уздигнуо с предње стране и подметнуо шаку, затим то исто учинио и с друге стране, а онда, раширивши мало ноге да би имао што бољи ослонац, оштрим тразијем подигао је сандук и с лакоћом га унео у зграду. Остала двојица запрепашћено су буљили у њега као у какво чудо.

Бока се вратио, отсечним покретом руке дао је знак друговима да се скло-ну, дохватио и други сандук и унео га лако и брзо, а онда се вратио, пљеснуо шаку о шаку да отресе прашину.

ну, исприсио се мало и весело махнувши друговима руком пришао вратима да их заклуча.

Она двојица су се тек сада повратили од запрепашћења. Прискочили су Боки и замуцали:

— Боко, објасни... Одкуда ти толико снаге?

— Ја се, другови, бавим спортом. Вежбај се у дизању терета, — насмешио се Бока, — а вама саветујем да се исто тако бавите неком физкултурном граном, да се другипут не брукате кад треба да подигнете тако — мали терет.

И отишао је уздигнуте главе, чврстим кораком, остављајући за собом забезекнуте другове.

Случај друга Боке и његових другова је свакидашња појава у нашем животу. На овај или онај начин. Онај ко се бави спортом, ко вежба свесрдно и стално, свежији је, здравији, снажнији, спремнији за сваки рад од оних који се не баве физкултуром. И ведрiji, бољег расположења, духовно одморнији. Јер спорт је најлепша и најкориснија забава, сталожени израз младалачке разраганости и животне дрости.

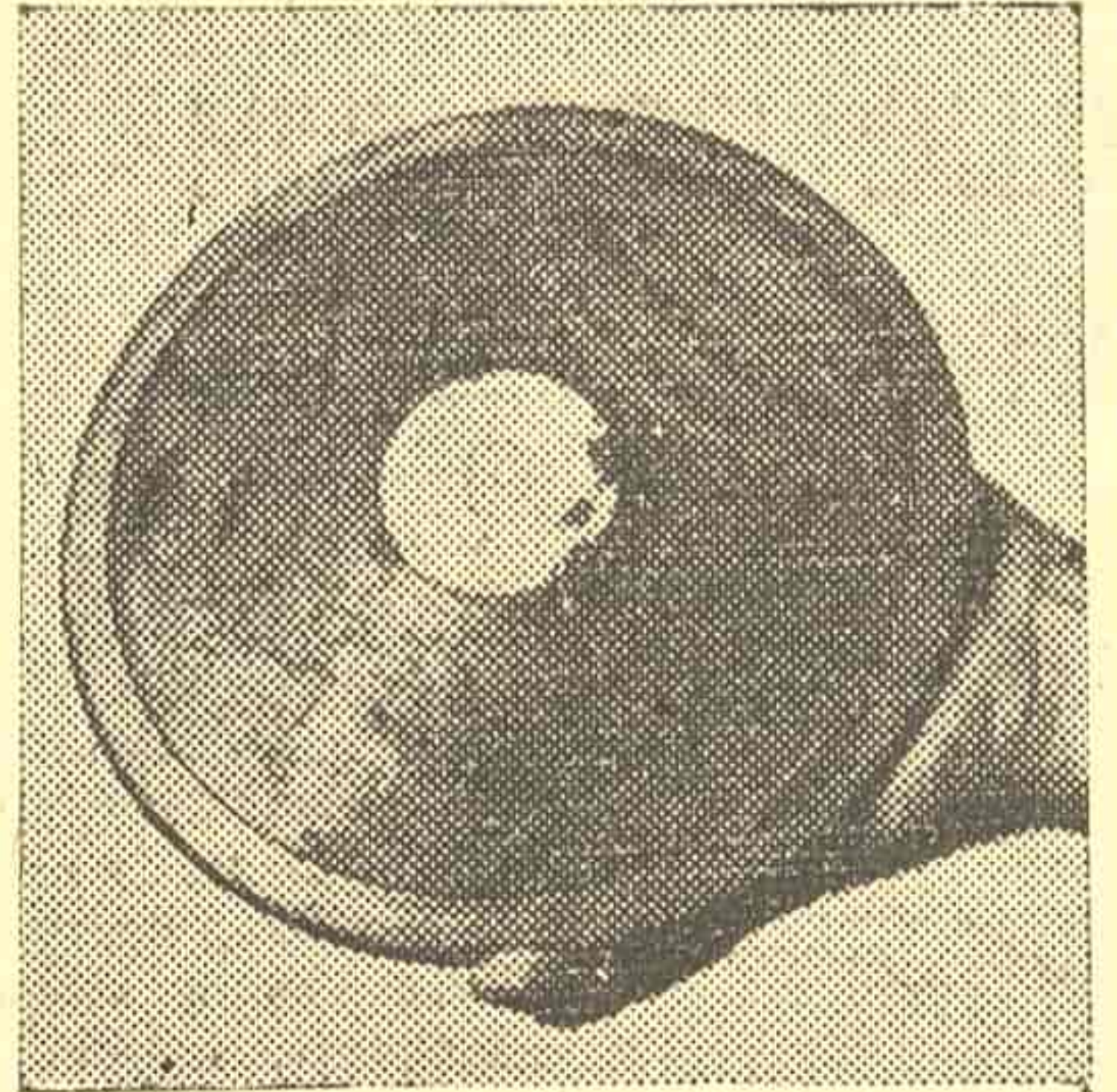
Увиђајући ову тачну чињеницу Фискултурни савез Југославије поставио је као основу нашег физкултурног покрета такмичење за физкултурну значку. Ово такмичење у првом реду служи општем развијању физичких способности и здравља наше омладине и наших народа. У томе, може се рећи, и лежи основно значење, из кога произилази и све остало, јер само здрав и снажан човек, у опште говорећи, може да уложи са највећим успехом све своје снаге у послове и задатке који стоје пред њим у животу.

Лакоатлетско справа

У извештајима са лакоатлетског такмичења често се помиње да се баца дискос, кугла, кладиво или копље и износе се резултати, односно даљина до које су дискос или кугла бачени.

Од чега се, међутим, састоје ове справе и колико су тешке? Они који се интересују спортом требало би то да знају, јер ће у том случају више ценити резултате такмичара.

Дискос Дискос се састоји из глатког металног обруча чврсто спојеног, са дрвеним трупом, у чијем се центру налазе месингане плочице кружног облика са пречником од 51—57 мм. Обе стране диска морају бити једнаке. Метални обруч мора имати полукружан пресек, одакле се дрвени круг диска у равни шрти подељава до месинганих плочица које су паралелне једна с другом, а де-

љина диска на овом најширем месту износи најмање 44,5 мм. Цео дискос мора имати праван круг са пречником најмање 22 см. Тежина целе справе мора за мушкарце износити 2 килограма.

Кугла Кугла треба да је начињена од тврдог материјала као и кугла за бацање. Као спој са ручицом за бацање служи челична жила дебљине најмање 3 мм или клавирска жила број 36, која може да буде дебела и 2,5 мм састављена од једног комада. На једном, или на оба краја, жила може бити савијена у куку за причвршћивање. Жила се за кукуцу на кугли спојава или чврстом петљом или осовином са кугличним лежацима. Ручица може бити једнострука или двострука (за држање једном или обема рукама), без икаквих зглобова или кугличних лежача. Дужина целе справе је 1 метар и 22 см, а тежина износи 7,257 кг за мушкарце и 6 кг за млађице.

Кладиво Глава кладива је кугла начињена од истог материјала као и кугла за бацање. Као спој са ручицом за бацање служи челична жила дебљине најмање 3 мм или клавирска жила број 36, која може да буде дебела и 2,5 мм састављена од једног комада. На једном, или на оба краја, жила може бити савијена у куку за причвршћивање. Жила се за кукуцу на кугли спојава или чврстом петљом или осовином са кугличним лежацима. Ручица може бити једнострука или двострука (за држање једном или обема рукама), без икаквих зглобова или кугличних лежача. Дужина целе справе је 1 метар и 22 см, а тежина износи 7,257 кг за мушкарце и 6 кг за млађице.

Копље Дужина копља је најмање 2,60 м, а тежина 800 грама. На предњем крају копље мора имати оштар метални шиљак. Тежиште копља налази се у удаљености од 90 до 110 см од шиљака. Тежиште је омотано у ширини од 16 см канапом чији обим не сме да буде већи од обима од 2,5 см. То је хватнице за бацање. Копље за дечаке и жене од 600 грама има дужину 2,20 м.

ИГРАЧИ „ПАРТИЗАНА“ ОДЛИКОВАНИ

Генерал Свјерчевски предаје одликовања играчима «Партизана».

«Партизан», тим Централног дома Југословенске армије, гостовао је у Пољској, где је одиграо пет утакмица и све добио са голдиференцијом 31:6. У Пољској «Партизан» је примљен са спонтаним одушевљењем.

На свим утакмицама играчи «Партизана» играли су одлично и сјајно репрезентовали Југословенски фудбал.

На слици генерал Свјерчевски предаје одликовања играчима «Партизана».

Турнеја «Партизана» успела је у сваком погледу, а што је значајно, претставља праву, спонтану манифестацију југословенско пољског братства и пријатељства.

Утакмицама југословенских фудбалера у Пољској присуствовало је преко 150.000 гледалаца, просечно по 30.000 на једној утакмици.

Већ је формирана екипа од пет чланова за Осло

Ма да лакоатлетска сезона још није у пуној жеку, осећа се стални напредак нашег младог лакоатлетског кадра. Према досадашњим резултатима формирана је већ група од петорице лакоатлетичара, који су успели да се квалификују за лакоатлетско првенство Европе у Ослу. Одређене резултате од стране стручне комисије ФИСАЈ-а досада су постигли:

Жерјал у бацању дискоса 47,10 (47,73) метара.

Раџић у трчању на 200 метара 22,4 секунде.

Вуковић у скоку увис 1 метар и 88 сантиметара.

Урбић у скоку у даљ 7 метара и 32 сантиметра.

Губијан у бацању кладива 49 метара и 24 сантиметра.

Тенис је врло напоран спорт

Ове недеље почиње финална утакмица европске зоне за Дејвис-куп између Југославије и Шведске. Поводом тога, занимљиво је изнети неке статистичке податке о ранијим утакмицама наших играча, из којих се јасно види да је тенис врло напоран спорт.

Пунџец је одиграо у овогодишњим утакмицама за Дејвис-куп 19 сетова у синглу, од којих је 11 добио, изгубио 8. Одиграо је гемова 144, добио 87, изгубио 57. У дублу одиграо је пет сетова, добио 3, изгубио 2, одиграо гемова 71, добио 37, изгубио 34.

На шест мечева Пунџец је укупно играо 12 часова, од тога око девет часова — просечно само на утакмици против Француске, дакле, сваког дана по 3 сата.

Митићев биланс је још већи. Он је одиграо 24 сета, добио 17, изгубио 7. Играо је 211 гемова, добио 129, изгубио 82. У дублу одиграо је 12 сетова, 6 добио, 6 изгубио, одиграо је 152 гема, добио 76, исто толико изгубио.

Митић је укупно играо тенис на 9 мечева 20 часова.

Када се томе додају утакмице, које су наши играчи играли у Винблдану, онда је јасно да Шведани имају велико преимуство, јер су они играли и знатно мањи број сетова и већину утакмица на свом терену (за Дејвис-куп путовали су само у Брисел).

Подвиг најстаријег лакоатлетичара

Највећи подвиг на лакоатлетском митингу, који је одржан прошле суботе и недеље у Београду, постигао је Јаша Баков, југословенски рекордер у скоку с мотком.

Јаша Баков је на овом такмичењу скокнуо с мотком 3 метра и 50 сантиметра, само 10 сантиметра мање од свога ученика Лепера. Иначе се пласирао на друго место у скоку с мотком.

Јаша Баков има тачно четрдесет година! Зато је његов подвиг вредан пажње, тим пре што није имао никаквих услова за праван тренинг. Баков живи у једном малом селу код Руског Крстура и одржава своју форму у скоку с мотком на врло примитиван начин. Занимљиво је још да је он почео да се бави лако атлетиком врло доцка, у својој 28 години, па је ипак успео пре рата да постави југословенски рекорд од 3,75 метра, који још није оборен.

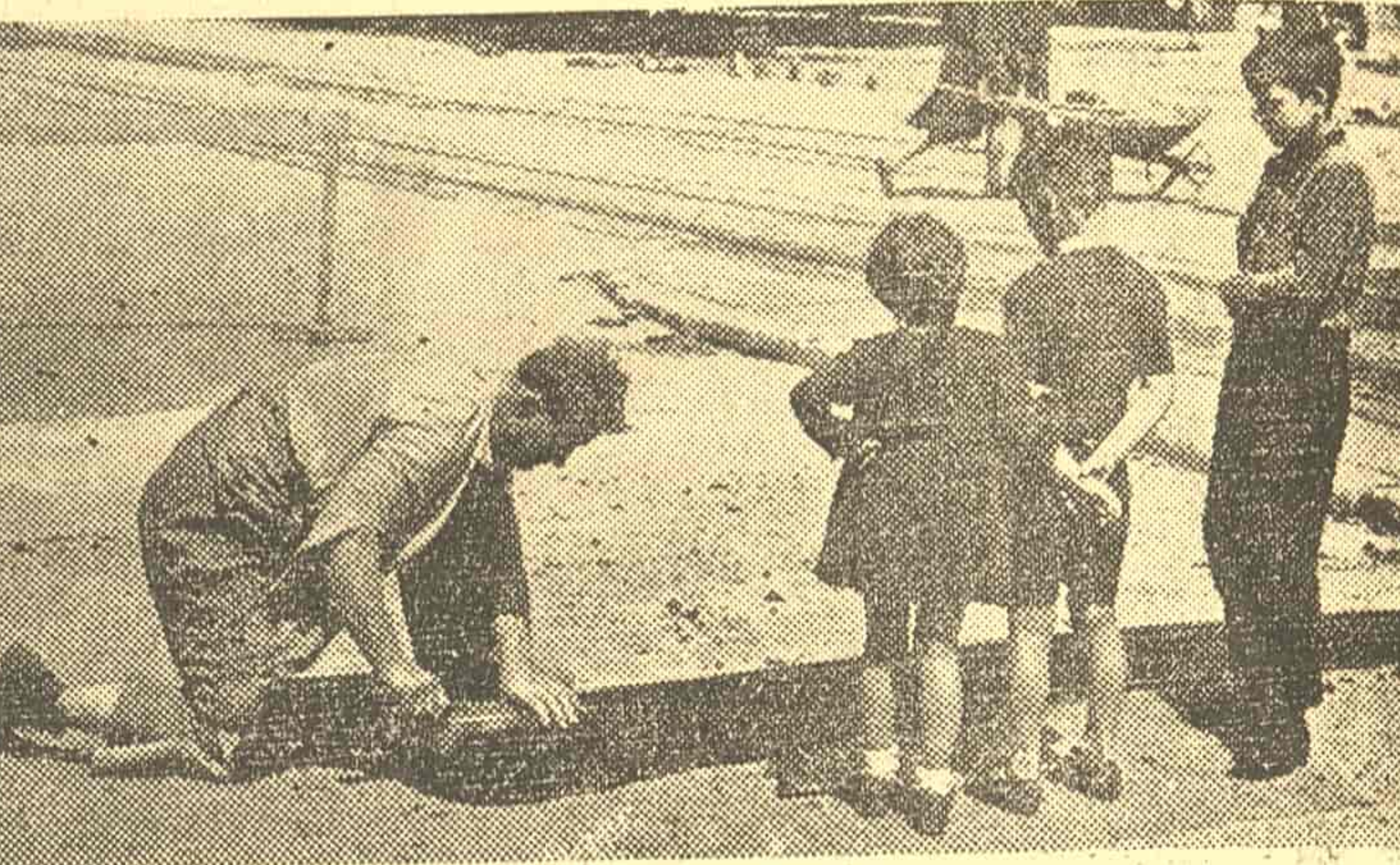

Четрдесетогодишњи Јаша Баков прескаче висину од 3,50 метра

ЗА НАШЕ НАЈМЛАЂЕ

БЕОГРАДСКА ДЕЦА

ЊИХ ТРОЈЕ ГЛЕДАЈУ И РАЗМИШЉАЈУ

Асфалт прави вредни чика. Стоје Милка, Жика, Мика. Своје мисли има свако: Милка лупа главу како Чоколада врућа, жива. Зачас тврди камен бива.

Жика гледа да л' би нешто Мога' и он тако вешто Овај асфалт да разлива. А наш Мика већ ужива: „На зиму ће бити глађе И клизање много слађе.“

Птице радници

Кажу људи како небеске птице живе без бриге. Али и међу птицама има вредних радника, јер осећају да само захваљујући својој раду може бити добро њима и њиховој деци.

Трече ради на овај начин: Кроз руке које је избушила кљуном провуче конач који је сама испрела од памука. И тако их сашиве преко половине. Онда у ту врећу ставља длаке, вуну, памук, да буде меко њој и њеним младунцима.

Ласта је тако зидарски или рударски радник. Домаћа ласта сама себи сазидва кућицу, а ласта-брегуница буши у брегу дубоке руке и ту начини гнездо.

Детлић је дрводеља: својим кљуном зачас прореже кору дрвета.

Жуња и вуга праве су уметнице у плетењу. Жуња од вуне и траве исплете висеће гнездо у облику лончета, а вугино је гнездо као повећа лопта са рупом која служи као врата.

И све то птице израде без икаквог алата.

Али има једна птица која зна да шије. Она живи понајвише у Јужној Кини. Зоологија, наука о животињама, назвала је њу ортогомус бенети, а ми бисмо је звали шваља. Личи на нашег славуја и толико је велика; само није тамне боје као славуј него има шарено перје.

Она себи сашиве гнездо од два листа. Нађе на дрвету два листа која расту упоредо, па им обе ивице састави скроз, сем једног отвора, тако да ти листови личе на неку малу

Као што видите, та птица зна два заната. Није само шваља, него је и преља, јер сама испреде свој конач. Како се то може? А после бриге о томе како ће сашити своје гнездо, има још нових брига: како да исхрани своје младунце, баш као и искоро све остале птице сем кукавица, која се посла боји. О кукавици причаћемо вам идућега петка.

Имена месеци

Често употребљујемо имена месеци, а ретко помислимо на то како су она постанала.

Ји данас употребљује православна црква. Цар је овоме месецу дао своје име. Иначе се пре звао «квинтинис», што значи пети месец.

Начин рачунања по месецима добили смо од Римљана па су и имена латинска. Римљани су неке месеце прозвали по именима својих богова, неке по именима владара, а нека имена о значају редци броја месеца у години.

Остали месеци имају имена брђевја, којим су редом долазали у години по рачунању пре Јулија Цезара. То су били:

Јануар: прозван је по богу Јану, који је био бог кућних врата. Сликали су га с једном главом а два лица. Гледа, тобоже, и у кућу и пред кућу. Њега су споминвали на почетку сваке молитве, њему су посвећивали прве сесте дана, он је био бог почетка. Тако је и Јануар, као први у години њему посвећен, ма да он и није увек био први месец. То се мењало.

Фебруар: дошао је од латинске речи која значи покору и очишћење од греха. У том месецу су нарочити свештеници држали молитве за очишћење, а нарочито молитве за заштиту од вукова. Као што се и данас у неким крајевима нашег народа слави «вучји свецет», Фебруар је у почетку био последњи месец у години.

Март: посвећен је био богу Марсу, богу рата. До увођења јулијанског календара ово је био први месец у години.

Април: име долази од латинске речи која значи отворити. Тај месец отвара пролазу врата.

Мај: посвећен је богињи Маји. То је био месец паше и радности. Богињи Маји су 1 маја жртвовали свиње. Био је трећи месец у години.

Јуни: порекло овог имена је нејасно. Можда долази од имена богиње Јуноне.

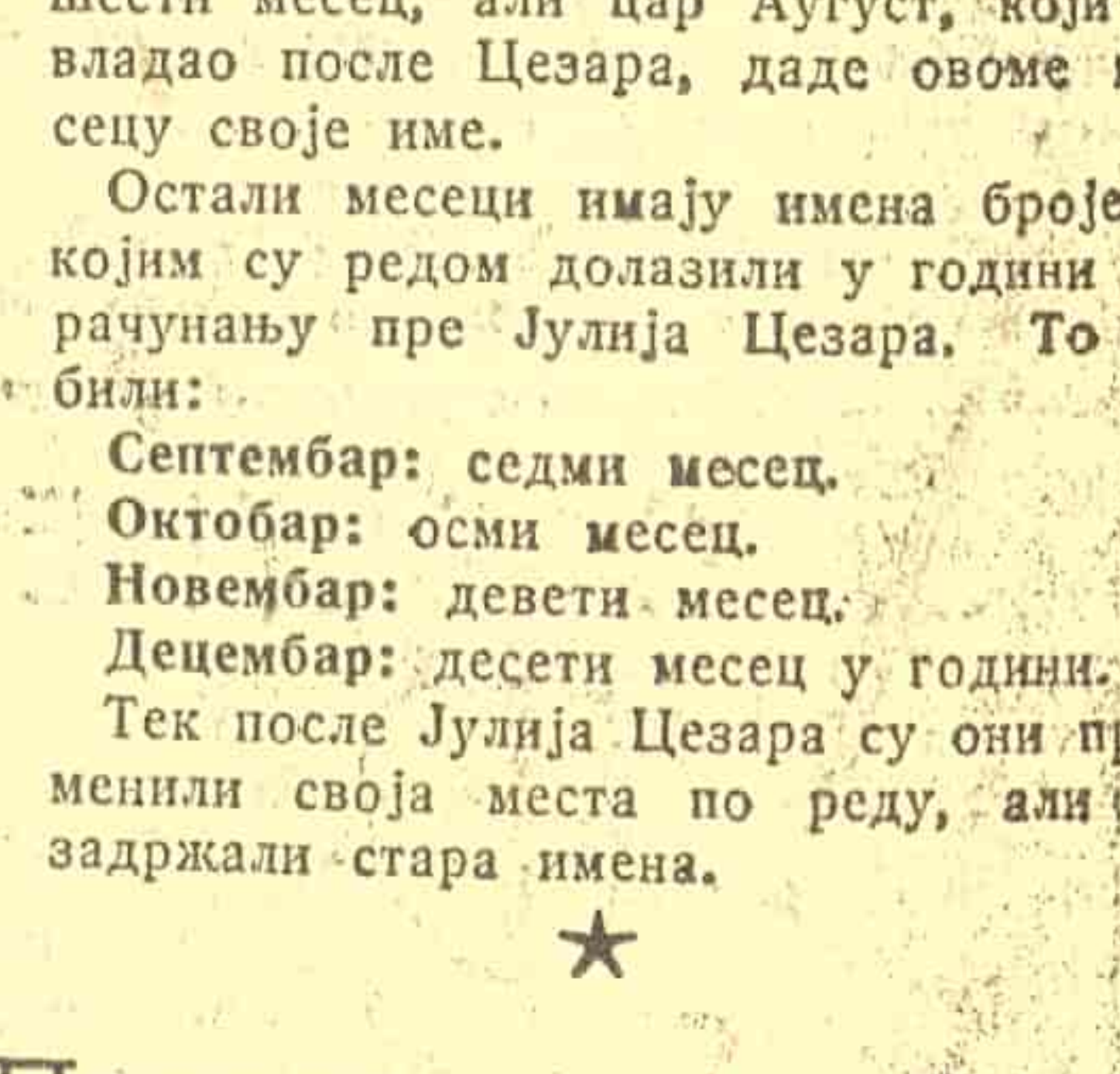
Јули: римски цар Јулије Цезар поправио је календар и увео бољи, ко-

Загонетна посетница

КО КО КО ВИТ ВИТ КО КО ВИТ

Један грађанин има овакву посетницу. Можете ли погодити како му је име?

Пословица у ребусу

КУД КУД КУД КУД КУД КУД

Решења из прошлог броја

Загонетка — Ја, Јаја. Дашто ми ти дашто? — Жига, вој Живота. Мали ребус. — Пасуљ.